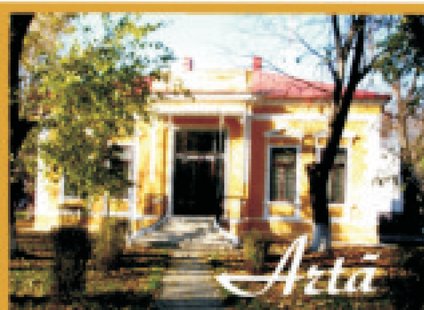
Melidonium

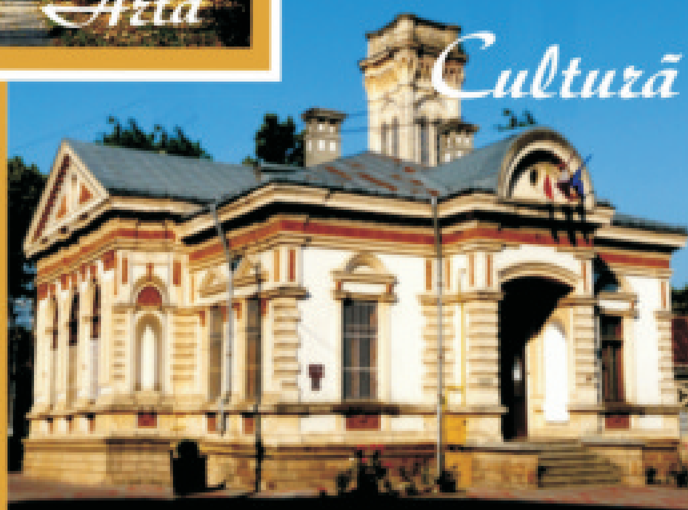
Revistă fondată de Societatea Culturală *George Radu Melidon*, Roman
anul IV, nr.4, ianuarie-decembrie 2013
revistă de cultură, arte, tradiţii, credinţă, istorie, educaţie

Director
fondator-realizator
Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

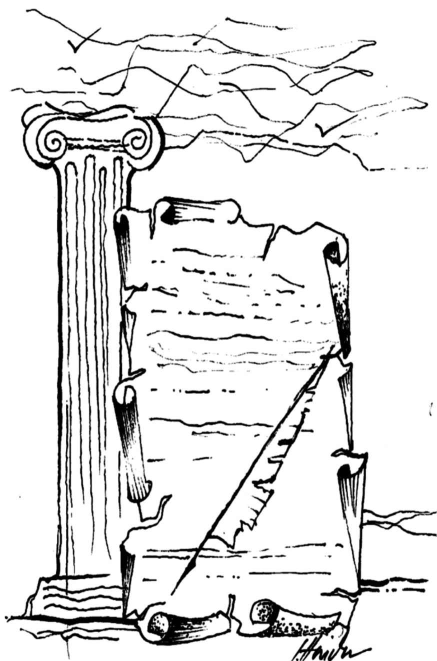
ISSN 2066-0585

Revistă fondată de Societatea Culturală *George Radu Melidon*, Roman

ISSN 2066-0585

EDITORIAL

MUNICIPIUM CETATE ŞI URBANITATE

LITERATURĂ ŞI CRITICĂ LITERARĂ

BASILICA ŞI FILOZOFIE CREŞTINĂ

DEBUTURI LITERARE

POESIS ŞI CREAȚIE

ANIVERSAR

Pro memoriam

„Acum, pe picior de plecare spre alte tărâmuri, fără a şti dacă există drum de întoarcere, doream să revăd, măcar pentru o singură dată, locurile pe unde copilărisem.”

Adrian ERBICEANU *Canada*

Am coborât din tren, în gara oraşului Roman, cu o uşoară reţinere. O senzaţie de cunoscut, ca o umbră trecută prin sita vremii, îmi dirija paşii. Trecuseră ceva mai mult de treizeci de ani, de când, într-o vară fierbinte, părăsisem oraşul. Am luat-o încet pe strada care se deschidea în spatele gării. Casele, multe dintre ele încă pe vechile lor fundaţii, păreau că sprijină timpul...

Între toamna anului '41 şi vara anului '47 locuisem la bunici, pe o strada care, dacă îmi aduc bine aminte, se numea **Mavrichi.** Acum, pe picior de plecare spre alte tărâmuri, fără a şti dacă există drum de întoarcere, doream să revăd, măcar pentru o singură dată, locurile pe unde copilărisem. Ştiam că pe undeva, cam pe la jumătatea drumului, trebuia să o iau la dreapta. Dar cam pe unde venea „dreapta” asta nu mai aveam nicio idee. Prima persoană ieşită în cale, la întrebarea mea, a dat din cap a nedumerire. La fel, a doua; la fel şi a treia. Când mă aşteptam mai puţin, un trecător, cu o mână întinsă către mijlocul străzii, m-a scos din încurcătură: „*Omul acela care mătură strada lucrează la Primărie de zeci de ani; dacă n-o şti el, cine să ştie?*”. Omul primăriei, sprijinit de coada măturii, numai bun de pus pe un soclu, s-a uitat la mine ca la cineva căzut de pe Lună: „*Păi bine, cam de pe când n-ai mai trecut matale prin locurile astea? De mult nu i se mai zice aşa. Acum e* ***Ion Ionescu de la Brad***”.

Urmând sfaturile „reprezentantului” primăriei, după un mic ocol m-am regăsit pe strada copilăriei mele. Era mai scurtă, mai îngustă, mai plină de praf, dar era acolo! Şi casa, casa primilor mei paşi, stătea încă neîncrezătoare, martoră unică a unei copilării de care nu mă puteam despărţi. De dincolo de ea mă urmărea privirea blajină a bunicului. Totul părea nefiresc de real. Mă vedeam stând în acelaşi cerdac, sprijinit cu bărbia de balustradă, privind la bisericuţa de peste drum, aşteptând cu nerăbdare să-l văd trecând pe nenea Iancu - un om înalt, cu o voce de bariton - care mă „necăjea” de fiecare dată cu aceleaşi vorbe rostite sacadat: „**Ce... mai... faci... moş-nea-gu-le... de no-uă-zeci... şi no-uă... de ani?!**”...

În curte, vişinul nu-şi mai lăsa umbra. Pătulul dispăruse. Tot ce mai amintea de el erau urmele unor trepte de cărămidă, trepte ce ar fi trebuit să ducă către o pivniţă-adăpost, cea în care ne refugiam ori de câte ori avioanele ruseşti îşi începeau „dansul” macabru deasupra oraşului.

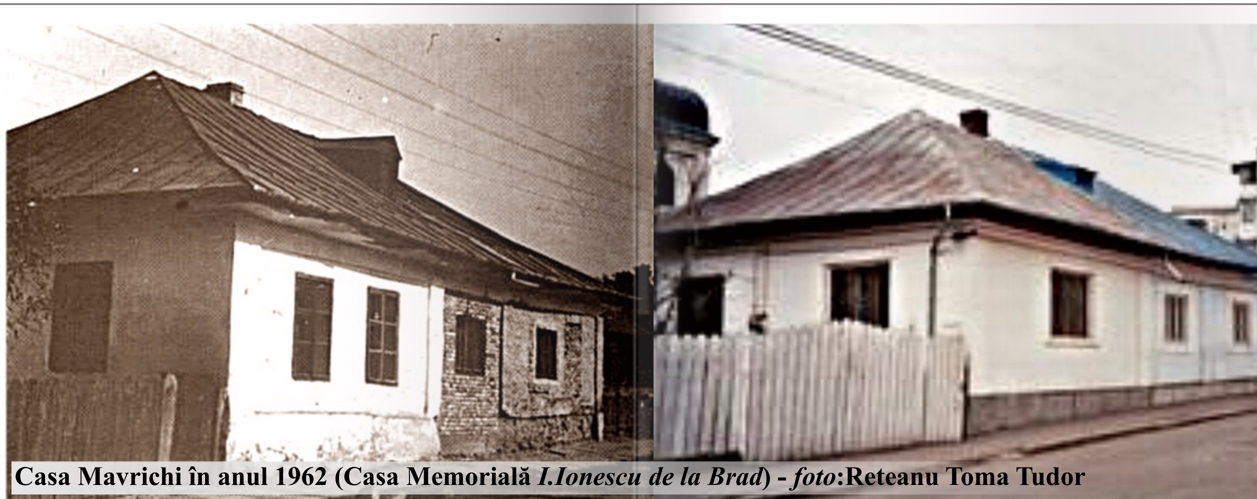
Din spatele fostului pătul se vedea, curgând liniştit, apa Moldovei... Eram numai eu şi ***Trecutul***!

Ca din senin, vreo cinci-şase copii porniră o adevărată sarabandă, încercuindu-mă. Ce căutam eu, un necunoscut, în ograda lor? Venise timpul să plec.

M-am mai uitat o dată la casă, la bisericuţa de peste drum, şi am părăsit strada copilăriei cu un pas rar de parcă n-aş mai fi vrut să mă despart de ea. Drumul spre gară mi s-a părut scurt, neverosimil de scurt.

Am lăsat în urmă *Parcul Municipal*, chioşcul de ziare şi vânzătoarele de seminţe. Mi-am ocupat locul în tren şi am deschis fereastra. Pe peron totul era normal. Eu, numai, păream căzut de pe altă planetă...

Au mai de trecut, de atunci, vreo treizeci de ani. În loc să se şteargă, amintirile revin neiertătoare. Poate că peste alţi treizeci... cine ştie?!

Casa Mavrichi în anul 1962 (Casa Memorială *I.Ionescu de la Brad*) - *foto*:Reteanu Toma Tudor

Bine ai rămas în Roman, Celi!

Gheorghe A.M.CIOBANU
Roman, Neamţ

Puţin după solstiţiul verii, acum un secol, în urbea voievodală a Romanului a mai apărut, spre a intra în Istorie, un Geniu: Celibidache Sergiu. Un Geniu, deci un Unicat spiritual, fără pereche şi discipoli, cu o viziune existenţială şi estetică proprie. Prin aceasta, personalitatea sa a concordat de minune cu „ecuaţia de aur" a Artelor, în general: *Unicitate, Originalitate, Irepetabilitate.*

O „singularitate" care l-a înconjurat pe Sergiu, asemeni tuturor Geniilor din Istorie, ca o „singurătate" socio-umană. Spre a rămâne în universul mirajului sonor, să amintim şi de destinul asemănător al unui Gesualdo da Venosa sau Mozart, Beethoven sau Wagner, Malher sau Ceaikovski. Deşi a străbătut lumea de la un capăt la celălalt al ei, neegalatul Celi, ca toţi „Evereştii" Terrei, a fost şi el un Pisc, dar singuratic.

Sergiu Celibidache,1938

Nu o însingurare, ca cea visată de romantici, ci una de Olimp şi Demiurg.

Pe rând, dar allegretto, l-au dus spre vârf, Filosofia, Matematica şi Creativitatea muzicală. Ca un simbol, s-a-ncoronat cu o *Baghetă-Sceptru* care, precum Ceahlăul carpatin de lângă el, plecând în lume, i-a fost o „axis mundi" a vieţii sale. Şi unidimensională şi fără de pereche. Asemeni ei, a fost şi *Celi*, ca şi şederea sa pe-un soclu, de-acum ca *Bust*.

Celibidache nu mai e. Rămâne, totuşi, peste veacuri, solemn în viaţă, solemn ca *Monument*.

În arta lui Orfeu, cel care a fost muzicianul Celi e preţuit şi-i admirăm triada-i creatoare: Dirijor, Compozitor, Muzicolog. Bagheta, orişcând, cu el ca fir, prin el, dincolo de fire. Un dirijat, nu numai coregrafie, ci unicat şi creativitate. Sonorul pur şi efemer era doar cel din Sala de concert, unde se dirija cu acea baghetă numită Celi. Două înalturi suverane: prezenţa absolută a unui autor şi absenţa radicală a vreunui plus, venit, eventual, de la baghetă. „Restul, tăcere…"

Grădina lui Celibidache

Ca demiurg, cascada dirijărilor şi câteva opus-uri pe portative. Cea mai ciudată, „Grădina de buzunar". Un „livre de poche", muzical. A anticipat, parcă, această micuţă „grădină", străjuită, de acum, de Bustul său, întru-a fi fost.

Să-l amintim, apoi, ca un Muzicolog, el însumând, în estetica muzicală, viziunea contemporană a Fenomenologiei. Esenţele, Semnificaţiile, Hermeneutica acestor înfiorări muzicale ale aerului de lângă noi.

O meta-muzică şi mai imponderabilă. Şi pentru a se ajunge la acest „not to be", Celibidache, cu răbdare „geologică", prin repetiţii multiple, „distila" tone de „rocă sonoră", până ce ajungea la un cristal de perfecţiune. Dirijări de alchimie sonoră, pe care numai El le putea înfăptui. Le putea, deoarece era mereu, mai contopit cu-acel „dincolo" de cer.

Ioana şi Sergiu Celibidache, Roma 1952

„Plec şi mă întorc, dar mă consider român”

Fundaţia Celibidache - Serge Ioan Celibidache

Cândva, o peliculă cinematografică imortaliza „Singurătatea alergătorului de cursă lungă”.

Acum, prin acest *Bust*, se reaminteşte de „Singurătatea alpinistului spre Perfecţiune”. În mitologia elenă se vorbeşte undeva despre o sculptură a Galateei, care, prin Pygmalion, a prins viaţă.

Dezvelirea bustului compozitorului Sergiu Celibidache

Acum, în această „Grădină de buzunar”, o întruchipare de bronz a lui Celi opreşte, în tăcerea ei de penumbră, firul, ca de păianjen, al unei baghete nepereche, ca şi cristalii aerieni ai unor foste vibraţii muzicale, care, odinioară, evadau spre o lume şi mai imponderabilă.

Celibidache, până mai ieri doar ***Celi***, iar, de acum, încolo...„***Cel-Infinit…***”

Serge Ioan Celibidache, Roman, 2012

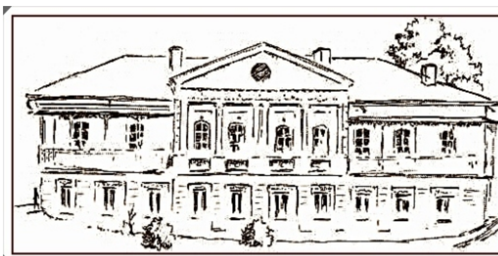
Sergiu Celibidache s-a întors acasă

Alex Nistor

În ziua împlinirii a o sută de ani de la naşterea muzicianului romaşcan Sergiu Celibidache, fiul său, Serge Ioan Celibidache, a fost prezent la un eveniment emoţionant desfăşurat la Roman: un bust al compozitorului Sergiu Celibidache a fost dezvelit joi, în piaţa ce îi poartă numele. *„Am avut privilegiul de a fi alături de tatăl meu timp de 28 de ani. Acum, el s-a întors acasă“,* a spus, vădit emoţionat, fiul compozitorului. UNESCO a declarat anul 2012 **Anul Celibidache**, iar Google l-a omagiat joi -28.06.2012- pe compozitorul romaşcan printr-un logo special.

În 28 iunie 2012, Maestrul Celibidache a renăscut la Roman, în oraşul în care, acum 100 de ani, a văzut lumina zilei...

“Mă gîndesc acum la tatăl meu și de unde a plecat. S-a născut în casa aceasta din Roman, apoi a plecat la Iași împreună cu familia. Deși bunicul meu, Demostene, dorea un alt viitor tatălui meu, el a ales un alt drum, plecînd în Germania pentru a face carieră în domeniul muzicii. Nu există simbol mai mare pentru mine, nu există emoție mai mare decît aceasta pe care o simt acum, cînd mă aflu în locul unde a început totul, unde energia lui Sergiu Celibidache s-a născut. Vreau să putem face ceva pentru muzică și cultură, în România, încercînd să promovăm realele valori, care încă există. Atît timp cît un romașcan a reușit, folosindu-și inima și sufletul și visele, să facă lucruri deosebite pentru lume, atunci este important ca toți să credem în această putere. Indiferent de unde venim, avem dreptul să visăm și să facem pe parcursul vieții noastre lucruri care contează. Să aveți cu toții încredere în ceea ce faceți, în inimă și în suflet. Am avut privilegiul de a fi alături de tatăl meu timp de 28 de ani. Acum, el s-a întors ,,acasă“, a spus, vădit emoționat, Serge Ioan Celibidache.”

„Necunoscutul” Zirra

prof. dr. Ovidiu TRIFAN
Roman, Neamț

Anul acesta, la 23 martie, s-au împlinit 67 de ani de la moartea lui Alexandru Zirra. De la început vom formula două întrebări retorice: cine a fost Alexandru Zirra şi ce se ştie despre el?

Răsfoind paginile dicționarelor şi enciclopediilor care consemnează aportul unor personalități ale ştiinței şi artei, vom întâlni şi numele unor „oameni cari au fost” după expresia lui Nicolae Iorga aparținând oraşului Roman prin naştere sau prin faptul că aici şi-au petrecut copilăria. Limitându-ne la domeniul muzicii şi restrângând aria preocupărilor doar la cele mai reprezentative nume ale concitadinilor noştri, amintim pe Paul Ciuntu, Alexandru Zirra, Mihail Jora, Dumitru D. Botez, Sergiu Celibidache. Această sumară enumerare este suficientă, însă, pentru a afirma că Romanul are dreptul de a se mândri ca fiind oraşul în care s-au născut cei mai mulți muzicieni români. Lista ar putea fi extinsă spre şcoala de cântăreți bisericeşti sau seminarul teologic din secolele anterioare, patronate în a doua jumătate al secolului al XIX-lea de arhiereul istoric şi muzician Melchisedec Ştefănescu, autorul celebrului *Memoriu pentru cântările bisericeşti din România* din anul 1882 dar şi spre alte figuri ilustre ale vietii muzicale romaşcane. Aici au răsunat prima dată cântecul *Voința neamului* acea „Marseilleză” a românilor compusă de Ioan Cristu Danielescu dar şi nu mai puțin celebra *Sanie cu zurgălăi* a lui Richard Stein.

Este un titlu de mândrie pentru romaşcani că aici s-a născut Alexandru Zirra, creatorul poemului simfonic românesc, cel care a imortalizat în lucrările sale şesul Moldovei şi Hanul Ancuței. De aceea, întrebarea noastră retorică: „cine a fost Alexandru Zirra?” se poate formula la timpul prezent căci, deşi omul Zirra a trecut de peste o jumătate de veac „din lumea cu dor în cea fără dor”, muzicianul Zirra trăieşte prin compozițiile sale, care, necunoscute de unii sau ignorate de alții rămân, incontestabil, perene.

Prin demersul de față ne propunem să răspundem rezumativ la cele două întrebări formulate şi să aducem un modest omagiu lui Alexandru Zirra, cel care reprezintă *[...] o piatră de temelie a edificiului muzicii româneşti, activitatea sa extinzându-se pe mai multe domenii: pedagogic, organizatoric, folcloristic, muzicologic şi creator*[1]. Conturarea personalității unui mare creator precum Zirra, este cu atât mai dificilă cu cât dimensiunile sale spirituale sunt mai mari. Ne frapează încă de la început formația multilaterală a muzicianului: compozitor, profesor, autor de lucrări didactice, muzicolog, folclorist, critic şi cronicar muzical, director şi ctitor de instituții muzicale, animator al vieții muzicale româneşti.

La manifestarea omagială organizată de Conservatorul de Muzică *George Enescu* din Iaşi cu prilejul centenarului naşterii compozitorului romaşcan, istoricul şi academicianul Alexandru Zub îl numea, pe bună dreptate, „necunoscutul” Zirra, întrucât nu numai opera pe care a realizat-o a avut un destin nedrept ci şi el, ca profesor şi muzician, interesat o viață întreagă de fenomenul muzical românesc[2]. Cu acelaşi prilej, muzicologul Viorel Cosma îl considera pe Alexandru Zirra ca fiind unul dintre *[...] marii nedreptățiți ai istoriei româneşti [...] moştenirea sa artistică fiind în bună parte chiar după o sută de ani de la naşterea muzicianului necunoscută*[3]. Ne alăturăm acestor opinii deoarece necunoaşterea lui Zirra este un prejudiciu adus nu numai muzicii româneşti ci şi culturii romaşcane.

Într-unul din studiile sale, istoricul Vlad Zirra, fiul compozitorului, a identificat un subchirurg, Luca, cunoscut în varianta derivată ca Luccachi Zirra, fiul lui Joannes Ziras din Kalamata Peloponezului, căsătorit cu Eva Kaiser, de etnie germană şi confesiune romano-catolică. Pe linie genealogică a urmat Iancu, al cărui fiu s-a căsătorit cu Eliza Varlaam din Galați. Aceştia din urmă au fost părinții viitorului compozitor[4]. Amândoi erau dotați pentru muzică: tatăl său frecventa concertele şi spectacolele de operă, avea o voce de tenor liric şi se acompania la chitară, iar mama compozitorului soprană apreciată în cercul iubitorilor de muzică din Galați învățase să cânte la pian, apoi, ca învățătoare în satul Lespezi de lângă Paşcani, a condus corul sătesc[5]. Fiul lor, Alexandru, s-a născut la Roman la 14 iunie 1883, într-o casă de pe strada Cuza Vodă. Părinții şi-au schimbat domiciliul la Iaşi, astfel că Alexandru a absolvit clasele primare la o şcoală din Sărărie. Din 1894 s-au mutat la Botoşani, unde fiul lor şi-a continuat studiile la liceul *A. T. Laurian* dar, în urma unei noi schimbări de domiciliu, le-a încheiat la Iaşi, susținându-şi bacalaureatul în 1901 la *Liceul Național*. În acelaşi an a devenit student al Conservatorului de Muzică şi Artă Dramatică din Iaşi, având ca profesor de *Canto* pe Enrico Mezzetti iar la *Armonie* pe Gavriil Musicescu. În paralel cu studiile muzicale atras fiind şi de istorie a urmat cursurile Facultătii de Litere şi Filozofie a Universității *Al. I. Cuza* din Iaşi. În anii studenției s-a remarcat în calitate de interpret, având o voce baritonală deosebit de valoroasă dar, din cauza

emotivităţii excesive şi a unei uşoare bâlbâieli a renunţat la cariera de solist, dedicându-se compoziţiei. După cum afirma biograful său, Alexandru Cosmovici, motivul principal al abandonării performanţelor solistice în public se pare că l-a constiuit un fapt indirect: în timpul studiilor din Italia, ascultându-l pe baritonul Ricardo Stracciani în *Rigoletto*, la *Scala* din Milano, şi-a dat seama că niciodată nu va putea atinge o asemenea forţă de emisie şi calitate a timbrului, preferând să fie profesorul altora.

După absolvirea Conservatorului din Iaşi, Zirra s-a căsătorit în 1906 cu Matilda Cosmovici, absolventă de studii muzicale la Viena, sora compozitorului Alexandru Cosmovici. Prin această căsătorie s-a înrudit cu George Enescu, a cărui mamă, născută Cosmovici, era soră cu Leon, socrul lui Zirra. Pe baza unei recomandări elogioase a profesorului său Enrico Mezzetti, viitorul compozitor a primit o bursă din partea statului român, pentru continuarea studiilor în străinătate. Astfel a ales Conservatorul *Giuseppe Verdi* din Milano. Aici s-a perfecţionat în compoziţie, avându-l ca profesor pe celebrul Carlo Gatti, critic muzical, istoriograf, compozitor, unul din cei mai reputaţi exegeţi ai creaţiei verdiene.

Începând cu anul 1912 s-a stabilit definitiv în ţară, fiind numit titular al catedrei de *Armonie* de la Conservatorul din Iaşi. Printre studenţii săi amintim pe Constantin Baciu, Alexandru Garabet, Constantin Constantinescu, George Pascu, Eugen Isar. De asemenea, de îndrumările mai vârstnicului lor confrate au beneficiat Mihail Jora şi Sabin Drăgoi.

În timpul Primului Război Mondial, localul Conservatorului din Iaşi a fost rechiziţionat iar profesorii au fost nevoiţi să-şi continue activitatea didactică în propriile locuinţe. Casa din Copou a lui Zirra a fost, de asemenea, rechiziţionată, punându-l în situaţia de a nu-şi putea preda cursurile la domiciliu. În 1918, după doi ani de la moartea prematură a soţiei sale, compozitorul s-a recăsătorit cu Elisabeta Lecca din Iaşi, mama viitorului istoric Vlad Zirra.

Recunoscându-i-se competenţele profesionale şi manageriale, în 1922 a fost numit director al Conservatorului din Iaşi. Concepţia sa organizatorică s-a manifestat atât pe plan didactic, ştiinţific, cât şi administrativ. Rezultatele acestei experienţe l-au recomandat ulterior pentru a i se încredinţa de către minister sarcina înfiinţării unui Conservator la Cernăuţi, acţiune de mare reverberaţie culturală care urma celei similare de la Cluj, îndrumată de autoritatea recunoscută a lui Gheorghe Dima. Principalele etape de organizare figurează în *Anuarul Conservatorului de Muzică şi Artă Dramatică din Cernăuţi,* tipărit de Zirra în 1928[6]. Înfiinţarea şi conducerea instituţiei nou create au constituit pentru Zirra tot atâtea prilejuri de a se confrunta cu probleme şi dificultăţi materiale, administrative, precum şi cu intrigile unor confraţi, dar tenacitatea, competenţa, demnitatea şi spiritul organizatoric au fost atuurile care l-au ajutat să depăşească aceste obstacole şi să finalizeze dezideratele propuse.

La Cernăuţi, Alexandru Zirra a repetat experienţa işeană în privinţa organizării vieţii muzicale. La câteva luni după inaugurarea instituţiei, pe 3 februarie 1925, a avut loc primul concert simfonic al orchestrei Conservatorului. Din acest moment stagiunea simfonică cernăuţeană s-a permanentizat. În scopul familializării publicului cu valorile muzicii universale, au fost organizate conferinţe despre viaţa şi creaţia unor compozitori, însoţite de audiţii oferite de studenţii şi profesorii Conservatorului. Ecourile succeselor simfonice cernăuţene au fost consemnate atât în presa locală cât şi în cea din Bucureşti. Perioada cernăuţeană este cea mai prolifică pentru compozitorul Zirra. Fără a intra in detaliile activităţii sale creatoare, trebuie reţinut că în aceşti ani, ai maturităţii sale componistice, Zirra a realizat memorabilile sale poeme simfonice: *Păcală şi Tândală, Ţiganii, Uriel d'Acosta, Pe şesul Moldovei* precum şi poeme simfonice cu instrument solist. Tot din această perioadă datează *Schiţe cernăuţene,* ciclurile de cântece *Flori de câmp* şi *Albăstrele*, cele 15 *Coruri mixte*, 43 de *Coruri pentru uzul şcolilor* etc. Majoritatea acestor lucrări au intrat în repertoriile marilor dirijori români ai epocii, începând cu George Enescu şi continuând cu Mihail Jora, George Georgescu, Theodor Rogalski, Antonin Ciolan, Nicolae Boboc. Prin ei, creaţiile lui Zirra au fost prezentate publicului din Cernăuţi, Iaşi, Cluj, Bucureşti, Viena, Praga, Milano, Genova.

Într-un articol publicat în 1937 în ziarul *Timpul*, Mihail Jora aprecia că înfiinţarea Conservatorului cernăuţean este deosebit de valoroasă pentru cultura muzicală şi învăţământul românesc: „*Statul, cu drept cuvânt, a socotit că într-un oraş minoritar, de veche tradiţie muzicală, era neapărată nevoie de o şcoală românească, cu dascăli români, care să atragă prin seriozitatea ei şi o populaţie care primise lumina de la Viena. În fruntea şcolii a fost aşezat compozitorul şi profesorul ieşean Alexandru Zirra, muzician distins şi destoinic gospodar, care în scurt timp a dat o bogată înflorire aşezământului*

cernăuţean[7]*."* Din păcate, în 1931, sub ministeriatul lui Nicolae Iorga, cel care, în acelaşi an, a fost sărbătorit la împlinirea vârstei de 60 de ani la Roman, în cadrul Societătii Culturale *Miron Costin,* Conservatorul din Cernăuţi a trecut în administraţia municipiului, fiind, practic, desfiinţat ca instituţie de învăţământ superior. Cauza o precizează Mihail Jora în acelaşi articol: *,,[...] pârdalnica de politică întărită de neghiobia autorităţilor şi spezile profesorilor*[8]*."*

Alexandru Zirra a revenit la Iaşi, unde şi-a continuat activitatea didactică la Conservator, dar şi cea de compozitor. În anii care au urmat a definitivat şi a compus numeroase lucrări vocal-dramatice. Ne referim la opere cu subiecte inspirate din istoria veche a Moldovei: *Alexandru Lăpuşneanul, Ion-Vodă Potcoavă*; din literatura română: *O făclie de Paşti* după nuvela omonimă a lui I. L. Caragiale şi *Capra cu trei iezi* echivalenta muzicală a binecunoscutei poveşti semnată de Ion Creangă; sau din drama psihologică a Anei, soţia lui Nestor Ureche, evocată în opera *Furtuna*.

Prestigiul profesional, rezultatele obţinute în calitate de conducător al celor două conservatoare, la care se adaugă şi reputaţia sa de compozitor, l-au recomandat pentru a fi numit la 1 octombrie 1940 director al Operei Române din Bucureşti. Ca şef al acestei instituţii, principala sa preocupare a fost să cultive un repertoriu naţional pe cea mai importantă scenă lirică a ţării. Directoratul său a fost însă de scurtă durată. În urma cutremurului din 10 noiembrie 1940, *Teatrul Liric* a fost distrus, iar Zirra, ajuns imediat la faţa locului şi văzând dezastrul, a suferit o primă congestie cerebrală. Demisia pe care şi-a înaintat-o la 6 martie 1941 a fost motivată şi de faptul că urma să-i fie montată opera *Alexandru Lăpuşneanul*. Altitudinea sa morală şi intelectuală l-au îndemnat să considere funcţia de director ca fiind incompatibilă cu aceea de autor al unei lucrări ce avea sa fie pusă în scenă. Directorul Zirra a cedat locul compozitorului.

Revenit la Iaşi, în anii tulburi ai celei de-a doua conflagraţii mondiale, compozitorul i s-a alăturat dirijorului Antonin Ciolan în organizarea unei stagiuni de operă în primăvara anului 1942, fără nici o subvenţie. Nu peste mult timp, locuinţa sa din Copou a fost distrusă de bombardament, iar Zirra împreună cu soţia s-au refugiat în Banat, stabilindu-se la Făget. În primăvara anului 1945 îi reapar semnele bolii. În acelaşi an s-a mutat la Sibiu unde, în urma unui nou atac cerebral s-a stins din viaţă la 23 martie 1946.

Prodigioasa activitatea creatoare i-a fost recunoscută în timpul vieţii prin numeroase şi prestigioase premii şi distincţii ce i-au fost acordate: *Răsplata muncii pentru învăţământ,* clasa I (1913); *Coroana României* cu gradul de ofiţer (1922); *Meritul cultural* clasa I (1943); *Răsplata muncii* (1944); premiul de compoziţie *George Enescu* în 1940 şi Premiul Academiei Române în 1944, pe baza recomandării lui George Enescu.

Numele lui Alexandru Zirra figurează în prestigioase lexicoane şi enciclopedii europene: *Dizionario Ricordi* (1959), *Encyclopédie de la Musique* (1961), *Enciclopedia della Musica* (1964), *Die Musik in Geschichte und Gegenwort* (1989). Regretabil este faptul că atât atmosfera tulbure a războiului cât şi excesele ideologice din deceniile următoare au diminuat sau chiar au sistat prezentarea personalităţii complexe a muzicianului şi în România. În afară de George Breazul şi Tiberiu Alexandru care au semnat articole despre Zirra în două din enciclopediile amintite, creaţia sa a mai făcut obiectul unor studii muzicologice aparţinând lui Zeno Vancea, Octavian Lazăr Cosma, Vasile Vasile.

Foştii săi discipoli deveniţi ulterior personalităţi ale vieţii şi culturii muzicale româneşti au păstrat respectuoase amintiri despre muzicianul, profesorul şi omul Zirra. Iată câteva dintre acestea: Emanuel Elenescu spunea că: *,,Severul profesor de „Armonie" din clasele Conservatorului era în viaţa de toate zilele un om de o neobişnuită căldură sufletească, un muzician de o multilaterală formaţie intelectuală [...]*[9]; Jean Bobescu: *,,Zirra era un profesor sever şi de la el am căpătat multe cunoştinţe utile*[10]; Dumitru Bughici: *Alexandru Zirra a fost, prin vasta sa operă, un ctitor modest, dar trainic al şcolii muzicale româneşti [...] Toată istoria Conservatorului ieşean este legată de personalitatea lui [...] Ştiinţa lui Zirra era imensă. Arta lui pedagogică era neîntrecută*[11]"; George Pascu: *,,Pe cât de neînduplecat şi sever era ca profesor sau director al Conservatorului, pe atât de apropiat şi cald se arăta atunci când studenţii sau tinerii profesori veneau să-i ceară sfatul*[12]; Dumitru D. Botez amintea la centenarul profesorului său sărbătorit la Roman, că în anii studenţiei s-a bucurat de a fi fost acompaniat de Zirra.

La Simpozionul de la Roman au participat Dumitru D. Botez, muzicologul George Pascu, academicianul Petre Jitaru, ginerele lui Zirra, etnomuzicologul Gheorghe Ciobanu, iar corul Sindicatului Învaţământ dirijat de Doru Alexandru a interpretat lucrări din creaţia compozitorului. A urmat o altă manifestare de acest gen la Iaşi, organizată de Conservatorul *George Enescu*, iar printre cei care l-au omagiat pe Zirra s-au numărat istoricul Alexandru Zub, muzicologii George Pascu, Mihail Cozmei, Ioan Husti, Vasile Vasile şi corul *Cantores Amicitiae* dirijat de Nicolae Gâscă, pianistele şi solistele Melania Boţocan, Paula Bălan, Adriana Bera, LeopoldinaVăduva, Adriana Nesteş,

Aneta Gafta, Dorina Ţurcanu. Opera din Iaşi a montat *Alexandru Lăpuşneanul.* La 12 decembrie 1983 Uniunea Compozitorilor a organizat la Ateneul Român comemorarea centenarului Zirra, prilej cu care s-a evidenţiat din nou necesitatea reconsiderării creaţiei şi activităţii complexe a muzicianului aniversat.

Această succintă prezentare a celui care a fost sau, mai bine zis, a celui care este Alexandru Zirra, naşte întrebarea: de ce creaţia a fost „înmormântată" odata cu autorul ei? Răspunsul cunoscut de muzicologii români, dar până de curând ţinut sub tăcere, este în legătură cu unele momente din viaţa lui Zirra interpretate tendenţios din ignoranţă, dar mai curând intenţionat, iar motivul principal nedeclarat, însă acţionând subteran, fiind acuzaţia că ar fi fost legionar sau cel puţin simpatizant al mişcării legionare. Ştim cât de periculoasă era această etichetare în perioada respectivă şi în anii care au urmat. Din păcate această acuzaţie a fost lansată într-o formă voalată şi la sesiunea organizată în 1983 de Uniunea Compozitorilor. Insinuările făceau aluzie la faptul că tocmai în 1941 Zirra fusese numit director al Operei bucureştene, că în acelaşi an i-au fost interpretate două opere, iar partitura uneia din ele, *Alexandru Lăpuşneanul*, a fost trimisă pentru montare la Opera din Berlin. Mai întâi, Zirra a fost cercetat în 1945 de Comisia de Epuraţie care, după anchete insidioase şi epuizante pentru compozitor, şi-a retras acuzaţiile *de iure* căci *de facto* ele s-au menţinut în continuare. Adresându-se comisiei, Zirra declara: *„[...] subsemnatul n-am facut niciodată politică, n-am fost înscris în niciun partid sau organizaţie politică [...] La şcoală n-am avut colegi evrei, dar am avut elevi evrei, iar la Operă cazuri diferite de artişti sau artiste căsătorite cu evrei [...] Vă rog chemaţi pe oricare să declare dacă au simţit vreodată o suferinţă [...]*[13]". În privinţa operei *Alexandru Lăpuşneanul*, în ianuarie 1944 Zirra îi reproşa lui Tiberiu Brediceanu, directorul Operei Române, că a trimis la Berlin partitura în original, fără consimţământul său. De altfel, compozitorul a trebuit ca ulterior să refacă lucrarea întrucât manuscrisul aflat la Legaţia Română din Berlin a fost distrus într-un bombardament în noiembrie 1943[14]. Adunate, toate aceste frământări şi tracasări au provocat cel de-al doilea atac cerebral soldat cu decesul lui Zirra în primavara anului 1946 la Sibiu. După ce vremurile s-au mai liniştit, rămăşiţele pământeşti i-au fost aduse şi înhumate la Iaşi, în apropiere de George Topârceanu.

După răspunsurile succinte pe care le-am formulat la întrebările referitoare la cel mai nedreptăţit muzician român, creatorul poemului simfonic românesc, al unor valoroase opusuri vocal-dramatice, profesor, director şi ctitor a două instituţii muzicale ne rămâne să aducem în discuţie problema „reabilitării" lui Zirra1[15]. În primul rând ne putem întreba dacă este necesară o „reabilitare" a lui şi dacă acest demers i-ar servi operei sale care ar trebui să se impună prin valoarea ei intrinsecă, însă, deocamdată, puţin cunoscută. Dar dacă artistul de o probitate exemplară ar mai fi în viaţă, oare ar accepta o asemenea „reabilitare"? Creaţia sa, condamnată pe nedrept la anonimat de atmosfera antiromânească şi proletcultistă a deceniilor următoare morţii sale, continuă să se afle în această situaţie chiar şi după sărbătorirea centenarului naşterii compozitorului şi riscă să se perpetueze. Pe Zirra îl apără opera sa, dar odată ce el nu mai poate face nimic pentru ca ea sa ajungă la supremul judecător, care este publicul, se impune din partea noastră un demers reparator, întrucât creaţia lui completează imaginea muzicii româneşti cu lucrări reprezentative pentru prima jumătate a secolului al XX-lea.

1. Vasile Vasile, ALEXANDRU ZIRRA (Bucureşti: Editura Muzicală, 2005), p. 8.
2. cf. Alexandru Zub, „Centenar Alexandru Zirra. Pe marginea unui eseu inedit"; în: *Cronica*, Iaşi, An XVIII, nr. 25 (908), 24 iunie 1983, p. 1.
3. Viorel Cosma, „Alexandru Zirra inedit. Însemnări pe marginea a trei opere în manuscris"; în: *Scena lirică* (Bucureşti, nr. 2), 1983.
4. Vlad Zirra, „Medici din Moldova veacului trecut: Dimitrie Samurcaş şi descendenţa sa"; în: *Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie „A. D. Xenopol"*, Iaşi, Universitatea *Al. I. Cuza", XXVI/1, 1989, pp. 719-32 şi XXVII, 1990, pp. 259-68.*
5. Vaile Vasile, op.cit., p. 9.
6. *Anuarul Conservatorului de Muzică şi Artă Dramatică din Cernăuţi, de la 1924-1928*, Cernăuţi, Editura Conservatorului, 1928; apud: Vasile Vasile, op. cit., p. 29.
7. Mihail Jora, „Gospodărie didactică muzicală"; în: *Timpul* (Bucureşti: An I, nr. 93, 7 august 1937), p. 2.
8. Idem, ibidem.
9. Emanuel Elenescu, „Alexandru Zirra un muzician de o multilaterală formaţie intelectuală"; în: Iosif Sava, AMINTIRILE MUZICIENILOR ROMÂNI, (Bucureşti: Editura Muzicală, 1982), p. 72.
10. Jean Bobescu, LA PUPITRUL OPEREI (Bucureşti: Editua Muzicală, 1964), p. 41.
11. Dumitru Bughici, „Alexandru Zirra un ctitor modest şi trainic"; în: Iosif Sava, TERITORII MUZICALE ROMÂNEŞTI (Bucureşti: Editura Eminescu, 1980), pp. 87, 89.
12. George Pascu, „Alexandru Zirra"; în: *Cronica* (Iaşi, An I, nr. 9, 9 aprilie 1966), p. 4.
13. Vasile Vasile, op. cit., p. 50.
14. Idem, op. cit., p. 48.

Anna Vasilichia Aslan: omul- cercetătorul- sclipirea de geniu

Doina ENEA
Roman, Neamţ

„Să fii veşnic tânăr nu înseamnă să ai 20 de ani, înseamnă să fii optimist, să te simţi bine să ai un ideal în viaţă pentru care să lupţi şi pe care să-l cucereşti” Ana Aslan

Puţini ştiu sau îşi mai aduc aminte că urbea noastră, aşa mică şi neînsemnată pentru unii, a fost printre puţinele locuri privilegiate, atinse de aripa de geniu a celebrei savante prof. dr. Ana Aslan.

Patronată de *Institutul Naţional de Geriatrie şi Gerontologie Ana Aslan* ia fiinţă la Roman *Universitatea vârstei a treia*, iar din 1986 în cadrul ei *Corul veteranilor*. Profesorul *Ovidiu Trifan* îşi aminteşte : „ *această Universitate era, cred, un lucru unic în ţară, care avea drept scop ameliorarea conţinutului şi calităţii vieţii oamenilor în vârstă , dar şi a tuturor celor care doreau să se intereseze de problemele geronto-geriatrice sau să participe la soluţionarea problemelor vârstei a treia. Universitatea era structurată pe patru profile: Facultatea Socio-Politică, Facultatea Umană, Facultatea de Gerontologie si Geriatrie şi Facultatea de Hobby-uri şi Terapie Ocupaţională. Sub această titulatură aveau loc întâlniri excepţionale, printre cei care au venit şi au vorbit numărându-se personalităţi, cum ar fi Constantin Bălăceanu-Stolnici, în calitate de consilier, care a avut sala plină, profesorul universitar doctor docent Alexandru Husar sau doctorul Rene Duda. Se discuta şi ideologie de partid, dar scăpau şi întâlniri emoţionante, care te făceau mai bogat sufleteşte. Am avut privilegiul de a lucra cu Corul Veteranul (1987), patronat de această universitate. Dacă recunoaşterea în concursuri şi festivaluri am obţinut-o cu corurile tinere, de elevi, lucrul cu aceşti oameni a reprezentat o adevărată lecţie de viaţă. Erau oameni trecuţi de 60 de ani, mulţi cântau în corurile bisericilor cu o seriozitate şi o rigoare în pregătire cum rar am văzut. După 1990, Universitatea şi-a încheiat activitatea, iar corul a mai trăit până în 1992.”*

Personalitatea Anei Aslan pare a fi fost un uluitor aliaj de inteligenţă lucidă, temeritate, perseverenţă, feminitate şi romantism. Valentin Lipatti o descrie astfel ; „ *această mare doamnă era o apariţie delicată, fragilă, la care te izbea privirea. Părea că întreaga ei inteligenţă era concentrată în ochii mari, verzi-căprui, alături de curiozitate, ironie, voinţa de a trăi şi a munci*.” De o eleganţă sobră, de mare rafinament, exigenţa cu colaboratorii pe care şi-i alegea cu mare grijă, dar mai ales cu ea însăşi, îngropase undeva adânc o dureroasă vulnerabilitate şi nevoie de afecţiune. Dăruirea cu care şi-a îmbrăţişat profesiunea nu lăsase loc întemeierii unei familii. Preferinţa pentru muzica lui Grieg şi Chopin îi trăda sensibilitatea puternică. Adevărata natură, pe care o ascundea cu grijă şi pudoare, îi era dezvăluită de ceea ce îi plăcea în muzică şi literatură: Balzac, Dostoievski, Yourcenar, Alfred de Vigny despre care spunea : „este atât de aproape de sufletul meu”. Admira impresioniştii şi mai ales *Masa tăcerii* a lui Brâncuşi, pe care o considera „capodoperă extraordinară, amestec de raţiune, simplitate şi discreţie.” Îşi iubea ţara şi îşi venera maeştrii. Considera ingratitudinea un păcat de neiertat. Pentru Ana Aslan, convenienţele sociale erau ridicate la rang de artă, pe care o practica cu o rafinată şi afectuoasă virtuozitate ce oglindea infinitul sau respect pentru condiţia umană. Astfel, această doamnă invitată la Casa Albă, prietenă cu mari personalităţi ale lumii şi cu capete încoronate, trata cu aceeaşi aleasă politeţe pe oricare dintre salariaţii institutului sau pacienţi obişnuiţi. „ *Caut adevărul şi urăsc minciuna, pe care o consider ca cea mai gravă insultă adusă demnităţii intelectuale a omului. Minciuna este infinit mai gravă decât eroarea, căci este o eroare premeditată şi acceptată ca tare*” spunea prof. dr. Ana Aslan, considerând ca in viaţă sunt nişte limite morale ce nu trebuie depăşite.

S-a născut la 1 ianuarie 1897, la Brăila, fiind cel mai mic din cei patru copii ai Sofiei si ai lui Mărgărit Aslan, o familie de intelectuali, care a avut grijă ca toţi cei patru copii ai lor să primească o educaţie aleasă.

Urmează cursurile Colegiului *Romaşcanu* din oraşul natal, însă la 13 ani, după pierderea tatălui, este nevoită sa se mute împreună cu familia la Bucureşti.

Absolvă în 1915 *Şcoala Centrală.* Visează să ajungă pilot şi la 16 ani chiar reuşeşte să zboare cu un aparat mic tip *Bristol-Coandă*. În cele din urmă se decide să devină medic şi pentru a învinge împotrivirea mamei intră în greva foamei. Se înscrie la *Facultatea de medicină* pe care o absolvă in 1922 cu rezultate extraordinare.

În timpul *Primului război mondial* îngrijeşte soldaţii în spitalele din spatele frontului de la Iaşi. Revenind la Bucureşti, din 1919 lucrează alături de marele neurolog *Gheorghe Marinescu*. Trei ani mai târziu, după absolvirea facultăţii, este numită preparator la *Clinica II din Bucureşti* condusă de prof. *Daniel Danielopolou*, care o îndrumă şi în alcătuirea tezei de doctorat. Urmează o evoluţie constantă în domeniu, trecând prin diverse spitale. Momentul culminant îl constituie anul 1949 când devine şeful *Secţiei de fiziologie a Institutului de Endocrinologie din Bucureşti*, perioadă când începe să experimenteze *procaina* în afecţiunile reumatice. Continuă studiile pe oameni în vârstă şi obţine rezultate deosebite cu ecou extraordinar peste hotare, recunoaşterea internaţională neîntârziind să apară.

Sub conducerea Prof. dr. Ana Aslan se înfiinţează în 1952 *Institutul de Geriatrie din Bucureşti,* primul de acest fel din lume, al cărui mod de organizare a fost recomandat de *Organizaţia Mondială a Sănătăţii* tuturor institutelor similare şi care în 1974 a devenit Institut Naţional, atribuindu-i-se în 1992 numele *Ana Aslan.* Împreună cu farmacista *Elena Polovrăgeanu* a dus o muncă asiduă elaborând cu succes vestitul *Gerovital H3*, care a revoluţionat întreaga lume mondială. Gerovitalul cremă destinată femeilor trecute de 40 de ani - previne şi tratează fenomenul de îmbătrânire a pielii. Geniul acestei formule rezidă în faptul că prof . dr. Ana Aslan a abordat frumuseţea prin prisma sănătăţii. Numele produsului este combinaţia a două cuvinte: *gero* ce provine din limba greacă şi înseamnă *bătrân* şi *vital* care în limba latină înseamnă *viaţă.* Fiind o mare pasionată de cardiologie, a folosit *procaina*, un anestezic local ce are şi proprietăţi secundare precum vasodilataţia, în afecţiunile arteriale periferice. Starea pacienţilor s-a îmbunătăţit atât de mult după folosirea substanţei încât medicii au fost uluiţi. Prindea contur afirmaţia dr. Aslan potrivit căreia *îmbătrânirea poate fi încetinită, iar procaina este un factor întineritor.* Medicamentul se foloseşte şi astăzi în multe ţări din lume şi are efecte senzaţionale pentru că intervine în mecanismele de îmbătrânire la nivel molecular.

În 1960 prof. dr. Ana Aslan a început experimentarea unui nou produs, *Aslavital*, care a făcut furori pe tot globul, produs care, pe lângă procaină, conţine şi un factor activator al sistemului nervos şi al aparatului cardiovascular. Terapia cu *GH_3* şi *Aslavital* au o influenţă complexă asupra procesului de îmbătrânire a sistemelor de reglare şi a bolilor cronice degenerative şi reprezintă o medicaţie cu largă aplicabilitate. Se conturase deja *conceptul de profilaxie a îmbătrânirii.* Marele merit al Anei Aslan constă în crearea unor noi specialităţi numite *gerontologie şi geriatrie*, iar odată cu înfiinţarea Institutului, în cadrul lui ia fiinţă o secţie de cercetare numită *Gerontologie socială*. În timpul comunismului, metodele de tratament şi medicamentele brevetate ale prof. dr. Ana Aslan aduceau venituri de peste 17 milioane de dolari pe an.

Membru al Academiei Române din 1974, s-a bucurat de recunoaştere internaţională, fiind şi membră a *Academiei de Ştiinţe din New York*, membră a *Uniunii Mondiale de Medicină Profilactică şi Igienă socială*, membră de onoare a *Centrului European de Cercetări Medicale Aplicative*, membră în *Consiliul de Conducere al Asociaţiei Internaţionale de Gerontologie*, membră a *Societăţii Naţionale de Gerontologie din Chile* şi preşedinte al *Societăţii Române de Gerontol*ogie. A primit premii şi distincţii internaţionale de la organizaţii medicale din *Italia, Franţa, Anglia, Brazilia*, etc. Vorbea fluent franceza, germana, italiana, engleza, greaca, spaniola şi poloneza. Printre pacienţii importanţi care au beneficiat de tratamentele Anei Aslan s-au numărat: *Pablo Neruda, Salvador Dali, Charlie Chaplin, Aristotel Onassis, Charles de Gaulle, Marlene Dietrich, Kirk Douglas, Ronald Reagan, Sophia Loren, Gina Lolobrigida, Claudia Cardinale, Indira Ghandi, soţii Ceauşescu* şi alţii.

Universitatea vârstei a treia, Roman, 1986

Deşi aducea venituri colosale ţării era privită cu scepticism de conducătorii de atunci. Soţii Ceauşescu urau bătrânii şi dezaprobau faptul că membrii ai unor familii proscrise precum *Ghica, Şuţu*, *Mihalache* şi *Duca* erau adăpostite şi tratate în Institut de prof. dr. Ana Aslan. Cinismul lor a mers atât de departe încât atunci când, la 20 mai 1988, Ana Aslan a trecut în neființă i-au refuzat ultimele dorințe: să fie înmormântată creştineşte, cu preot şi să fie depusă alături de mama şi fratele ei. De la morga *Spitalului Elias* carul mortuar a dus rămăşiţele pământeşti ale celebrei savante la *Cimitirul Bellu* unde au luat cuvântul *câţiva tovarăşi de răspundere din partid* nu preoţii. Cu toate acestea, pe ultimul drum au însoţit-o mii de oameni iar a doua zi pe mormânt se putea vedea crucea creştinească, de lemn, care îi fusese pusă la căpătâi de un anonim în timpul nopţii... Un superb şi ultim omagiu…

A lăsat în urma sa o vastă şi merituoasă operă legată de geriatrie, *Institutul de Geriatrie* şi încă multe alte instituţii de învăţământ îi poartă, în semn de recunoştinţă astăzi numele. O româncă remarcabilă, o femeie care a luptat pentru a-şi vedea visurile devenite realitate, o profesionistă care odată ajunsă celebră spunea : „*prof. Danielopolou şi prof. Parhon au fost vârfuri ale ştiinţei medicale. Eu nu i-am egalat şi nici nu voi reuşi să o fac. M-au format şi m-au ajutat mult. Fără ei nu aş fi ceea ce sunt. Succesul celor mai tineri nu le stârnea gelozia. Erau atât de mari încât în jurul lor era loc pentru toţi.*”

Aşa era prof. dr. Ana Aslan: un om deosebit, altruist şi modest, un cercetător recunoscut pe plan mondial şi încă una din sclipirile de geniu ale neamului românesc.

Congresul Naţional de Gerontologie Bucureşti, iunie 1988

Romanul văzut de călători străini şi români, *reporteri şi memorialişti*

Ecaterina MĂGIRESCU
Roman, Neamț

I. ***Călători străini***

A. Cel puţin 30 de călători străini care au poposit în Roman şi împrejurimi, începând din secolul al XVI-lea, au lăsat rânduri despre oraş, împrejurimi şi oamenii săi. Este vorba de misionari şi trimişi, în primul rând catolici, din părţile şi imperiile vecine sau mai îndepărtate. Încât, mai ales în secolele al XVI-lea şi al XVIII-lea, sunt înregistrate în primul rând numărul familiilor, al caselor şi al bisericilor şi preoţilor catolici. Sunt însă şi rânduri despre aspectul de ansamblu al oraşului şi al împrejurimilor, ori, în secolele al XIX-lea al XX-lea, aspecte critice privind oamenii şi faptele lor. De obicei, călătorii străini sunt citaţi de istorici. De la cel mai vechi călător cunoscut prin acest ţinut romaşcan, Ioan Belsius, până la W. Beaty-Kingston, călătorii străini au lăsat pagini care au cel puţin valoare de reportaj şi nişte simple însemnări în care informaţia precisă să fie singurul ţel urmărit.

1. La 13 aprilie 1562, ***Ioan Belsius***, agent imperial ungar al lui Sigismund Torday, în însemnările privind itinerariul urmat de la Hîrlău la Roman, descrie intrarea în Roman, la Episcopie, a lui Despot-Vodă, escortat de 6000 de ostaşi. El sărută, după datină, Evanghelia şi e primit cu cea mai mare cinste de episcopul *Anastasie* (15581572), urmaşul cărturarului şi cronicarului *Macarie II* (15311548, 15511558), (în timpul căruia este ctitorită biserica episcopală din vremea familiei lui Petru Rareş şi a cărei inscripţie este opera episcopului cărturar). Noaptea, este prins un trădător al lui Despot, Voinea. Tot în Roman, domnitorul primeşte pe solul voievodului Ţării Româneşti.

2. Alţi doi călători din secolul al XVI- lea, ***Bernardino Quirini*** şi ***Ioan Czimor Secsi*** de Baranya, înregistrează aproape 400 de familii, de ortodocşi şi două biserici de lemn catolice şi descriu trecerea cu pluta peste râul Moldova.

3. În secolul al XVII-lea, ***Andrei Bogoslavic***, bulgar, consideră Romanul „*oraşu frumos*“, ***Paolo Bonini*** descrie cele două ape şi 600 de case, bulgarul ***Petru Bogdan Baksiş*** (1641) descrie şi el aşezarea oraşului „*între două râuri mari*”, 260 de case, mănăstirea Sf. *Paraschiva*, Sf. *Vineri*, cu sate şi

moşii, cu judecăţi nedrepte, şapte biserici parohiale, 80 de case armeneşti, cu biserică de zid zugrăvită. în 1644, ***Marco Bandini*** scrie despre Roman ca despre „*unul din oraşele cele mai frumoase, mari şi nobile din toată Moldova*.” Pastorul ***Conrad Iacob Hiltebrand*** din Stettin (16561658) vede în oraş „*clădiri destul de bune*“.

Însoţind pe tatăl său, patriarhul *Macarie al Antiohiei*, diaconul ***Paul de Alep*** vede şi descrie Romanul în timpul lui. La fel este descris de către Giovani Battista del Monte Santa Maria. Iar Gheorghe Ştefan ca „*reşedinţa domnilor*“; darurile oferite domnitorului, ospăţul şi sărbătoarea, pe episcopul Anastasie al II-lea îmbrăcat cu felonul Sf. Ioan Gură de Aur. Episcopia apare ca o „*mănăstire minunată… clădire foarte frumoasă*“, în oraş se află „*multe hanuri frumoase*“. Episcopul ***Dosoftei*** (viitorul mitropolit), cărturarul cunoscut prin *Psaltirea pre versuri tocmită…* (Uniev, Polonia, 1673), lucrată în cinci ani la Roman, unde păstoreşte între 1659 (sau 1660) şi iulie 1671, e descrisă subiectiv, episcopia, adaugă călătorul, „*este cea mai de seamă din această ţară*“.

4. În secolul al XVIII-lea, geologul austriac ***Hacquet*** vede Romanul, cu „*bisericile albe*”, între „*câteva sute de case de lemn*“ şi căruţa acoperită cu postav albastru, purtând crucea albă şi precedată de doi călăreţi, în care se află un arhimandrit”, care e, probabil, chiar episcopul de Roman. În acelaşi secol, medicul sas ***Andreas Wolf***, înregistrând lunga sa petrecere în Moldova (1780-1797), descrie conventualul italian. ***Antonio Giorgioni***, în 1689, relatează despre „*dumnealui Mironaşcu*“ (adică Miron Costin, n.n.) Teodosie Dubău şi Gavrilaş Miclescu şi rolul lor în relaţiile cu generalul Federigo Veterani, mareşal locotenent al împăratului Leopold I. Tot în secolul al XVII-lea, francezul ***Philippe d'Avril*** (Voyage en Moldavie) relatează despre *Nicolae Costin*, tălmaci al său şi despre *Miron Costin* şi familia sa, siliţi să semneze tratatul secret şi *Spitalul Sf. Spiridon*, înfiinţat în 1787 (prin transformarea de către egumenul *Gherasim Putneanul* a vechii infirmierii sau bolniţe de la Biserica *Precista Mare*.

5. În secolul al XlX-lea, englezul ***J. H. Skune***, în 1853, prezintă Romanul „*cu 8 000 de locuitori*”, „*podit cu lemn, cu un han bunişor şi cu o remarcabilă biserică a Episcopiei*”. Tot în 1853, filantropul ***Appert***, înregistrează spitalul din 1787, cu 40 de paturi, cu un venit de 180.639 de lei, bine întreţinut, deşi pentru moment era închis, iar ***Ana de Carlowitz***, în 1854, notează că „*Piatra* (Piatra Neamţ, n.n.), *n-are caracter*“, iar despre Roman afirmă că: „*fără a fi prea mare*”, este „*mai regulat şi mai curat decât toate oraşele din Principate*.” Francezul ***Adolphe d'Avril***, slavistul, cumnat al scriitorului *Al. Odobescu*, în 1869, vede în Roman o nuntă evreiască, din lumea bogată, cu invitaţii în franţuzeşte (reproduse de călător), cu multe doamne „*groase cît turnul lui David*” şi mâncându-se jambon. Cartea din 1888 a englezului ***W. Beaty Kingston***, rezultat al cercetării situaţiei evreilor în Principate, la 1874, descrie Romanul, unde elementul evreiesc se înfăţişează: „*aşa că s-ar speria şi Londra de el*.” Gândul care-l urmăreşte pe călător duce la următoarele concluzii : „*Evreii în Moldo-Vlahia desigur au motive de plângere speciale, definite şi serioase, care strigau tare pentru o răpede lecuire, dar mi s-a părut că viaţa ţăranului român era o lungă jălanie (grievance)… Starea lui ar fi fost nesuferită (amiable) şi smerită. Copiii lui se sting fără îngrijire. La un sat dintre Ruginoasa şi Roman, în 1874, mor de difterie, din şaizeci de copii cincizeci şi şapte*“.

II. ***Reporteri şi memorialişti (români)***

1.Wilhelm de Kotzebue (18131887), scriitor prezent patru decenii în Moldova, inclusiv la BăluşeştiRoman, unde se căsătoreşte (cu *Aspazia Cantacuzino*) şi unde locuieşte un timp, nu poate fi considerat doar un călător străin, aşa cum nu sînt consideraţi nici medicii *Carol Davilla* şi *Iacob Cibrac* (prezenţi şi ei în Roman şi în împrejurimi, în 1865 şi 1859). Prieten al românilor, apreciat de Titu Maiorescu şi membru de onoare al Academiei Române, *Wilhelm de Kotzebue* a scris cărţi de popularizare a românilor şi talentului lor creator, dar şi notele de călătorie intitulate *Mănăstirile Moldaviei în Carpaţi*, publicate de Kogălniceanu în *Propăşirea* (1844), cu subtitlul: „*Din albumul unui neamţ în Moldova*”. În aceste note trăiesc un „*..pod îmblător*“ care „*cu greutate se trage pe un odgon vechi*”, „*Siretul… râu mare, cu maluri deosebit de înalte, …în stare chiar, în timpul cel mai secetos al anului să poarte şeice late*”, apa Moldovei, care curge „*nu departe de acest râu, într-un pat lat, răpide, bogată de prund, şi prin aceasta aducând aminte de originea sa muntoasă*.” Oraşul Roman, aşezat „*acolo unde limba între aceste două râuri se ascuţeşte*”, „*de departe seamănă mai mult a târg nemţesc decât moldovenesc*”. Vedem clopotniţele „groase“, „*câteva ziduri mari înalte*” ale eugheniştilor (boierilor n.n.) înconjurate de livezi şi grădini. „*Uliţa mare*”, cu tarabele deschise, cu mărunţişuri, cu negustori în negru, cu perciuni încreţiţi, ori bărboşi cu cojoace, care îl determină

pe călător să se întrebe : „*cine oare cumpără această ticăloasă marfă*” evaluată în total la câțiva galbeni. Plastic descrise apar rachieriile şi cu simpatie se vorbeşte de firea paşnică a românului. În ianuarie 1838, e scrisă cea mai incisivă scrisoare a lui Negruzzi, ,,Vandalism”, care relevă dărâmarea zidurilor cetății de la confluența Moldovei cu Siretul, pentru a căuta comori, şi folosirea pietrei la „zidul Episcopiei şi a Precistei*”* „*Urme din risipurile cetății Smeredava”* apar şi în Scrisoarea I. Scrisoarea XVII (critică), din decembrie 1844, elogiază poezia veacului lui Dosoftei (veac menționat eronat drept al XVI-lea, în loc de al XVII-lea, n.n.) „naivă şi fără pretenții”, „moale şi netedă, nu aspră şi ciotoroasă”.

3. În anul 1849, prințul ***Ioan Gr. Chica***, fiul lui *Grigorie Alexandru Ghica*, cel din urmă domnitor, al Moldovei (1849-1856) şi susținător entuziast al Unirii Principatelor, scrie „*O călătorie în Carpați*” (din care scriitorul Constantin Bostan, în ziarul ,,Cehlăul” din Piatra Neamț, reproduce fragmente, în 1989). Şi el relevă aşezarea Romanului la confluența Moldovei cu Siretul, descrie apa Moldovei, care „*curge ...pe o vastă întindere, volburoasă, rostogolind pietre, copaci dezrădăcinați”*. Este apreciată înfățişarea de „*oraş nemțesc”* a Romanului, văzut de departe. Descrie apoi „*tiparul național, ulița cea mare, care taie oraşul în toată lungimea lui, ...mărginită dintr-o parte şi dintr-alta cu o mulțime de grădini mici… în toate zilele este iarmaroc”*. De pe terasa palatului episcopal, prințul se bucură de „o vedere minunată”, exclamând : „*Nimic mai frumos decît scena desfăşurată sub ochii mei: Carpații bătrîni, ca un şerpe gigantic îşi desfăşurau cîrligele lor mărețe pe o lungime fără margini… mai departe, ca un uriaş, se ridica piramida* ***Ceahlăului*** *care întindea la drepata şi la stînga lungile sale ramificații…”.*

4. ***Ion Ionescu de la Brad*** (1818, Roman- 1918, Brad, Roman), renumit paşoptist, academician, primul dr. în agronomie (român) de la Paris, economist, prieten al episcopului, academician (din 1870), *Melchisedec Ştefănescu* (romaşcan între 1879 şi 1892, când moare şi e înmormântat la Roman), scrie şi paginile intitulate ,,*Viața mea de mine însumi*”.

In această lucrare autobiografică sunt evocate fuga lui de copil, călare, la Brad, la „tata moşu”, tatăl mamei sale, ori pedeapsa primită de la tatăl său, preotul Ion Isăcescu, atunci când urcă în vârful clopotniței în construcție a bisericii Sf. Neculai, din apropierea casei natale. Agronomul apare, apoi, întors de la învățătură, din Franța, visând să fie profesor la Academia Mihăileană ieşeană, unde învățase, dar ajuns „văcar, ce-i drept mai mare peste ceilalți văcari”, la o moşie a domnitorului *Mihail Sturza*, care-l întreținuse la studii.

5. Romanul pe la 1854, când Grigore Alexandru Ghica fugise peste hotare şi austriecii ocupaseră Moldova, trăieşte în evocarea pe care medicul şi chimistul ***Constantin I. Istrati*** (1850, Roman- 1913) socialist şi luptător din 1877-1878, academician şi om politic, o face, în 1884, maestrului său, medicul Carol Davilla (1828-1884). Amintindu-şi şi de incendiul de la locuința natală, memorialistul descrie pe soldații „nemți”, „*beți, călări, descărcând puştile, zbierând ca sălbăticii şi alergând în fuga cailor, ca la manej, în jurul ogrăzii. Focul, strigătele, detunăturile armelor şi atitudinea obraznică a acestor husari alcătuiau un tablou care explică puterea cu care a rămas înfipt în creierul unui copil de 4 ani… A face ordine? a protesta ?… Cu cine? Cui?… Nu eram stăpâni pe nimic, toți erau stăpâni pe noi*”.

6. Unul dintre primii apărători ai „*regionalismului cultural”*, universitarul, geograful şi academicianul ***Simion Mehedinți*** (1869, Soveja, Putna-1962), susține, în 1922 (Năzuința, Craiova, nr. 1, aprilie), că nu se poate ajunge la o „unitate superioară*”* a moştenirii culturale „***dacă fiecare ținut nu-şi dă seama de originalitatea sa, cultivând tot ce este ales*** (sublinierea autorului) ***şi caracteristic populației din acea regiune***”. Şi îndeamnă „***să ne lipim din tot sufletul de ceea ce este al nostru, în fiecare colț de țară****”*. Fostul elev al Seminarului Sf. Gheorghe din Roman, între anii 1880 şi 1886, urmează el însuşi acest îndemn în 1839, când, alături de alți foşti elevi romaşcani, evocă pe ***Melchisedec Ştefănescu*** (1823-1892), episcop, cărturar şi patriot, apreciat ca educator cu grija pentru disciplina, ținuta şi uniforma seminariştilor, pentru cunoaşterea muzicii apusene, pentru participarea „bătrânului cu privirea blîndă*”* la ,,conțertele*”* corului înființat de el. „*Şi mai de laudă*“, continuă Simion Mehedinți, *,,era biblioteca în care se găsea şi colecția revistei Isis (Natura), foarte ademenitoare pentru mintea unui copil de țară dorită să afle ceva despre viața plantelor şi a animalelor”*. Prin urmare, încheie memorialistul, „*ceea ce începuse a întocmi pe atunci episcopul Melchisedec, ca bun educator ce era, a fost o caldă rază de soare, iar* ***urmaşii*** *trebuie să-i fie recunoscători şi pentru atît”*.

7. Poeta şi prozatoarea ***Otilia Cazimir*** (1894, Cotu-Vameş, Roman - d. Iaşi 1967), strănepoată după tată a lui *Ion Ionescu de la Brad* şi a lui *Neculai Ionescu*, îi evocă pe aceştia la sfârşitul vieții lor. Din spusele rudelor, aflase că cele 30 de pisici ale lui *Ion Ionescu de la Brad* urlau şi se tânguiau la scoaterea sicriului cu stăpânul lor. Neculai Ionescu,

„*moşnegelul puţin la trup*“, n-o înspăimântă pe fetiţă. Memorialista deplânge arderea bibliotecii acestora de către ruşi în timpul Primului Război Mondial. Sunt vii în scrierile prozatoarei şi bunica „*o babă măruntică şi oarbă*” care o vedea pe fetiţă pipăind-o şi tatăl, care pleacă pe jos la Bucureşti să dea examene la Şcoala Normală şi mitropolitul *Iosif Naniescu*, pe atunci profesor la această şcoală, care îl ajută pe *Gheorghe Gavrilescu* să ajungă învăţător şi căruia toţi îi sunt recunoscători, inclusiv autoarea, „mătuşica” ştirbă din povestirea „*Nepotul meu, mitropolitul*“. Paginile memorialistice ale Otiliei Cazimir sunt mult mai numeroase şi depăşesc valoarea unor memorii.

8. ***Nicolae Iorga*** (1871-1940) (*O viaţă de om aşa cum a fost*, 1934), scrie despre debutul său, ca elev de 13 ani, în ziarul *Românii* (scos de unchiul după mamă, *Emanoil Arghiropol*), într-una din vacanţele mari, când şi lecturile presei sunt pentru el o noutate, iar malurile Moldovei, cu scaieţii şi prinsul „*peştişorilor de aur*“, ori primul contact cu pădurea, în trăsuri, până la Negreşti, nu pot fi uitate. Iorga evocă şi pe profesorul său de la bacalaureat, romaşcanul *Petru Gh. Missir* (1856-1929 Roman) „*mijlocitorul cu însuşi Caragiale al debutului literar*”, şi pe socialistul *V. G. Morţun* (1860, Roman-1919, Broşteni-Roman,) cu prima ediţie Eminescu cuprinzând şi proză (1890), cu „*geniala risipă de suflet în care era o întreagă doctrină socialistă*”, cu patriotismul său, „*fost ministru liberal*”, merge în campania din 1913, din Bulgaria, ca „*sergent, deşi bolnav de inimă, în rând cu soldaţii săi, cărora le era în materie de.. o adevărată providenţă*“, în vreme ce alţii încurcând în mers trupa ce le fusese încredinţată, „*se supărau pur şi simplu şi luau drumul de întors la Bucureşti*”.

9. *Amintiri din copilărie şi adolescenţă* din 1911, apărute postum în *Adevărul literar şi artistic* (1937-1933) şi prefaţate încă din primul număr al revistei *Şcoala nouă* (15 iulie, 1889, Amintiri) ale lui ***Garabet Ibrăileanu*** (18701936), evocă pe părinţii săi şi pierderea lor şi mărturiseşte mutaţiile afective produse de întâlnirea sa cu natura, cu oraşul şi cu iubirea. De la fereastra casei romaşcane vedea Ceahlăul, aici ridică primul zmeu, la Poiana lui Iuraşcu cunoaşte natura, cu luna plină, cu pădurea, trecând adesea Siretul mare pe un pod umblător, pe furtună. Amintirile mărturisesc şi legătura organică a lui Ibrăileanu cu Romanul, căci, aflat la Bârlad, la liceu, el este mereu „*cu gândul la lumea mea din Roman…la străzile mele, la felinarele mele de pe uliţele prietene din Roman, la figurile oamenilor din oraşul meu,.. Aş fi fost fericit peste măsură să văd pe cineva din Roman, oricine, un negustor, un birjar, o figură, în sfârşit de-acolo*”.

10. **Eugen Herovanu** (1874-1956), elev la Roman şi coleg cu romaşcanul *B. Brănişteanu*, ziaristul, evocă debutul lor în presă, ca directori, redactori şi colaboratori, cu două reviste, nepăstrate, trase la centigraf şi citite „cu sfinţenie” de colegii lor din clasa a IV-a.

11. ***Cezar Petrescu*** (1892-1961), trăind copilăria şi tinereţea ca elev romaşcan, în Predoslovie la volumul *Drumul cu plopi*, evocă şi râul Moldova, cu lunca sa, cu lanurile de grâu de lângă maluri şi mai ales „*drumul cu plopi mlădioşi şi subţirei*”, de la *Şcoala de Agricultură romaşcană* din şoseaua naţională, până spre Siret, chemarea acestui drum de-a lungul vieţii, înainte şi după moartea tatălui său, Dimitrie P. Petrescu (1860-1907).

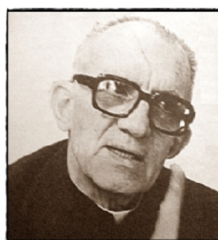

12. Regizorul ***Jean Mihail*** (1896, Hălăuceşti, Roman-1963), în volumul *Filmul românesc de altădată*, descrie sala cinematografului Brand, (cu mirosurile specifice) fiind în prelungirea berăriei Brand, „*proiecţionistul improvizat*”, care impunea scenelor un „ritm propriu”, şi participarea unui public adus anume (ostaşi, de exemplu).

Memorialistul evocă şi faptul că „reprezentaţia” nu începea, până când „oficialul”, adică prefectul, primarul ori procurorul, nu-şi făcea apariţia”, ca şi proiecţia filmului *Războiul Independenţei*, toate aspecte din primele decenii ale secolului al XX-lea.

13. Pentru poetul şi muzicianul ***Virgil Gheorghiu*** (1903, Roman-1977), Romanul copilăriei şi al adolescenţei este un „*oraş mititel, cu oameni de afaceri, totdeauna grăbiţi, cu somnul lung de după amiază, eu le cântam Sonata patetică pentru a-i trezi. Un orăşel cu ceasuri mari cit luna*“.. Prezentându-se pe sine ca elev, premiant în şcoala

Primară, în liceu „repetent de câteva ori“, memorialistul expune şi motivele: „pianul, scrisul şi podul cu cărţi al mătuşii mele dinspre mamă aici era absorbit tot timpul meu”. Repetent l-a lăsat Aetiu Hogaş, fiindcă, la un examen, a spus că diereza (termen lingvistic) e „un fel de deranjament de stomac.”

14. Trecând prin ţinutul Romanului, ***George Călinescu*** (18991965) scrie, în 1958: „*Perspectiva oraşului Roman e mirifică pe Siret. Parc frumos, oraşul dezamăgeşte grandoarea speranţelor*“.

15. Geograful ***I. Simionescu*** (1873 1944) admiră valea Siretului „*lărgită la Roman şi împrospătată cu apele Moldove*i”, orăşelul „curat“, poate cel mai plin de viaţă din tovarăşii săi din valea Siretului, biserica episcopală, în care se crede, datorită picturilor icoanelor, „*în vreo biserică italiană din Renaştere*” şi afirmă: „pajiştea verde, aşternută între chilii şi bisrică merită popas”.

16. În 1963, ***Victor Kernbach*** (14 octombrie 1923, Chişinău-d. 16 februarie 1995, Bucureşti), în *Lumini pe Strada Mare*, descrie coşurile industriale ale Romanului „*ca nişte lănci roşii*”, evocă Strada Mare din oraş, „*puţin mai largă”* ca în alte oraşe moldoveneşti, dar care „*pornise de la o vreme să se autodesfiinţeze treptat, luând-o înaintea demolatorilor*”, strada Anton Pann, „*zenitul proaspăt în funcţie de care se poate calcula răsăritul noii constelaţii urbane gravitând spre marile fabrici şi spre noul peisaj”*. Reporterul ne cheamă în tânărul oraş Roman, „*clădit de laminorişti, cărămidari, muncitori de la Uzina mecanică, de la Întreprinderea de prefabricate şi de la Fabrica de zahăr”*. Urmăreşte drumul cărămizii, „*O Asirie dezgropată*”, înregistrează dialoguri despre miile de kilometri de ţeavă finită anual, ori pereţii de beton cu „*miezul lor de cozonac cenuşiu şi impenetrabil pentru dinţii carnivori ai gerului şi căldurii sau pentru cuţitul zgomotului”*.

17. Lui ***Eugen Barbu*** (n. 20 februarie 1924, Bucureşti - d. 7 septembrie 1993, Bucureşti) în 1978, hala mare a uzinei I.M. Roman îi dă iluzia unui „câmp de fontă” în care creşteau „margarete de oţel”, iar pinioanele semi dinţate sunt „crini albi de 700 de grade”. (Naturi inedite) „*Acoperişul de sticlă albă, înalt de o sută de metri, şi cazanele uriaşe, negre, cu omizile văzute printr-o lupă colosală, la sudarea cărora lucrau nişte omuleţi, luminaţi de flăcări sulfice*”.

18. Romanul lui ***Haralamb Zincă*** (n. 4 iulie 1923, Roman d. 28 decembrie 2008, Bucureşti), ***Fiecare om cu clepsidra lui*** (1988), cuprinde, „*într-un amestec caleidoscopic, schimbând mereu, fără încetare, locul şi timpul acţiunii, întreaga biografie de până acum a scriitorului*” (Valeriu Cristea) „*Frumoasa livadă cuprinsă între Siret şi Moldova*”, „*dulcea livadă a Romanului*”, văzută uneori din turnul bisericii episcopale, i-a fost lui Zincă leagăn al copilăriei până în 1933, când pleacă la Bucureşti, cu tatăl, ceaprazar şi „socialist, şi încă unul cu lavalieră”, „*liber cugetător*“ şi „*om integru*“, cu mama, care „*după fiecare accident, revenea la viaţă cu o vitalitate surprinzătoare*”, cu cei trei fraţi şi surori. Trăiesc în Roman între anii 1940-1945, când fostul ucenic de frizerie bucureştean ajunge colhoznic în Uzbekistan şi transmisionist în armata sovietică, luptând în Lituania şi Prusia Orientală, până la eliberarea Konigsbergului.

19. Un reporter din 1988, ***Mihai Dumitriu*** (n. 1925, Roman), în volumul ***Vârsta metamorfozelor***, include şi trei reportaje care evocă pe Profesorii noştri, adică ai săi şi ai colegilor, în frunte cu istoricul literar Alexandru Epure (1888, Hociungi, fostul judeţ Roman -1951, Roman). Renaşterile Romanului, cu noile sale clădiri cu 4-9 nivele, cu casa natală a marelui dirijor *Sergiu Celibidache* (n. 1912-Roman), cu locuri vechi şi noi de popas, ca şi pe 25 dintre colegii săi de liceu (seria 1944) în frunte cu inginerul chimist *Ioan I. Uscatu*, profesorul şi criticul de artă *Gh. A. M. Ciobanu* şi inginerul şi profesorul *Victor Lozinschi,* organizatorii deselor întâlniri ale acestei serii (*Emoţii la Roman Vodă*).

*n.r. ***Cronica Episcopiei Romanului şi Huşilor***, Ed. Bacovia Bacău 1990)

Casa ***Sergiu Celibidache***, Roman

Evreii romaşcani: evoluția numerică, ocupații, personalități

Iancu WEXLER
Roman, Neamț

La Roman, alături de populația majoritară, de-alungul timpurilor s-au aşezat etnici minoritari, precum: armeni, evrei, greci, saşi, maghiari, ruşi – lipoveni, etc. Relațiile acestora cu populația majoritară au fost de frățietate, fiind uniți cu toții la bine şi la greu, contribuind, cu posibilitățile specifice, la dezvoltarea oraşului. Primii evrei s-au stabilit la Roman în urmă cu 600 de ani, în timpul domnitorului Alexandru cel Bun[1] . Au venit din proprie inițiativă, de unde nu se simțeau în siguranță (Rusia, Ucraina, Polonia, regiunea Galiția mai ales) sau au răspuns invitației unor domnitori moldoveni, dornici să întemeieze târguri, să dezvolte meşteşugurile şi negoțul, de pe urma cărora să încaseze dările de care visteria țării avea nevoie.

Numărul evreilor romaşcani a crescut continuu, până la cel de-al doilea război mondial, a descrescut apoi semnificativ şi rapid, cauzele fiind decesele numeroase şi emigrările masive în Israel, în etape succesive. Documentele menționează existența la Roman, în 1774, a 14 capi de familie evrei, un număr de 74 în anul 1803 şi 104 în anul 1820.[2] Catagrafiile epocii şi statisticile moderne au înregistrat oficial 6432 evrei în anul 1900 (reprezentând 39,4 % din totalul populației oraşului), 6035 în anul 1910 (29,9 %), 6485 în 1942 (24,8 %). În anul 1945 au fost înregistrați 7900 de evrei (19,6 %), fiind incluşi aici cei reveniți de la muncile obligatorii din diferite localități din țară, cei strămutați din satele învecinate, cei reîntorşi din Transnistria şi numeroşi evrei veniți din Tg. Frumos, Tg. Neamț, Paşcani, etc, precum şi câțiva evrei rămaşi aici din rândurile Armatei Sovietice.

După 1945, numărul evreilor romaşcani va fi în continuă scădere: 683 în 1964 (0,21 %), 148 în 1989 (0,17 %), 45 în 2008 (0,05 %). Astăzi trăiesc la Roman un număr de 38 evrei, reprezentând 0,03 % din totalul populației. Demne de a fi menționate sunt următoarele: ultima naştere a avut loc în anul 2009, ultima bar mițva (majoratul religios la băieți) – în anul 2005, ultima cununie religioasă – în 1991 şi 5 decese înregistrate în perioada 2005 – 2010. S-a afirmat despre evreii romaşcani (ca şi de aiurea) că au fost mai ales negustori. Realitatea este mult mai complexă şi statisticile confirmă afirmația noastră. În 1845, populația oraşului era de 2355 de suflete, din care 584 de evrei. Ocupațiile acestora erau: negustori – 247, meseriaşi de tot felul – 229. [3] În anul 1900 au fost înregistrați 842 de meseriaşi evrei, din care: cizmari – 119, croitori – 91, cusătorese – 82, lemnari – 35, brutari – 30, tipografi – 20, covrigari – 20, dogari – 13, zugravi – 10, ceasornicari – 12, etc. [4]. În 1882, Iosef Grunberg din Roman primea Medalia de bronz pentru calitatea cărămizilor produse. Cu prilejul Expoziției Jubiliare Naționale din 1906, evreii din Roman au fost premiați pentru producerea, comercializarea şi industrializarea diferitelor produse agricole. De exemplu, Iancu Gros a fost distins atunci cu titlul de Cavaler al Ordinului *Steaua României* şi *Meritul Comercial*, clasa I. Evreii romaşcani au contribuit la dezvoltarea industriei locale, întemeind ateliere, fabrici diferite, din care menționăm: atelier de tăbăcărie – Maiersohn, turnătoria *Ferometal* – Davidovici, Moara Comercială *Moldova* – Rohrlich, Fabrica de uleiuri vegetale – Grunberg, Fabrica de bomboane şi marmeladă – Ghelberg, Fabrica de piele şi talpă – Rozenberg, Fabrica de săpun *Luceafărul* – Margulius, Fabrica de articole turnate şi presate *Leul* – Saider, Fabrica de articole din sârmă *Vulturul* – Leibovici, Fabrica de articole din tablă *Fierul* – Kendler, Fabrica de articole din sârmă *Gloria* – Rosen, Fabrica de teracotă – Blecher, etc.[5] În anul 1926, preşedinte al Sfatului Negustoresc al oraşului a fost Solomon Singer. În 1927, Secția industrială a Camerei de Comerț şi Industrie locală avea în componență pe S. Aizic, I. Bring şi J. Goldenberg. În 1937, industriaşul Bernhard Rohrlich a fost ales drept unul dintre vicepreşedinții naționali ai Secției Industriale a Camerei de Comerț şi Industrie.[6] Studiind documentele, păstrate în Arhiva Comunității am putut constata că în 1942, ocupațiile evreilor romaşcani erau foarte diferite. Iată: administrator de pădure – 2, antreprenor – 1, birjar – 62, boiangiu – 5, brutar – 13, cadre didactice – 32, ceaprazar – 4, chelner – 14, ceasornicar – 8, cizmar – 36, coafor – 13, cojocar – 16, comercianți – 83, contabil – 15, covrigar – 18, croitor – 68, croitoreasă – 43, curelar – 13, dentist – 11, dogar – 8, farmacist – 13, fotograf – 9, frizer – 23, funcționar – 64, haham – 5, inginer – 4, lăcătuş mecanic – 18, lenjereasă – 12, măcelar – 11, medic – 18, modistă – 5, muncitor zilier – 96, oficiant sanitar – 1, pălărier – 1, potcovar – 4, rabin – 4, richtuitor – 5, săpunar – 2, sticlar – 1, sifonar – 2, şofer – 3, tapițer – 8, tăbăcar – 2, tâmplar – 14, telal – 3, tinichigiu – 17, tipografi – 25, ucenic în diferite domenii – 45, vânzător ambulant – 7, vopsitor – 6, vidanjor – 1, vulcanizator – 2, pensionari – 11 (din care 2 militari), etc.

Astăzi trăiesc la Roman 38 de evrei, în majoritate pensionari. Activi sunt: 4 ingineri, 2 medici, 1 asistent medical, 1 mecanic auto, 3 studenţi, 4 elevi. Din obştea evreilor romaşcani s-au ridicat numeroase personalităţi, intelectuali cu pregătire temeinică, renumiţi pentru activităţile desfăşurate, apreciaţi pe plan local, naţional şi chiar universal. Menţionez aici pe următorii: pedagogul Suchard Rivenzon, profesorul Zicman Feider, ajuns universitar la Iaşi, ziariştii B. Brănişteanu, F. Brunea Fox, cineastul Jean Mihail, actorul Sandu Sticlaru, regizorul Hero Lupescu, compozitorul Richard Stein, artistul plastic Sandu Darie (Haymovici) ajuns în Cuba, arhitect Marcel Locar, scriitorii Max Blecher, Haralamb Zincă, Solo Har Herescu (Israel), traducătoarea Antoaneta Ralian, doctor Iosef Fux (Bucureşti şi Israel), esteticianul Andrei Strihan (Bucureşti şi Israel) şi mulţi alţii. Încetul cu încetul, evreii romaşcani vor dispărea cu toţii, va rămâne doar amintirea lor, mai cu seamă contribuţia la dezvoltarea oraşului şi amintirea bunei convieţuiri cu populaţia majoritară şi cu celelalte minorităţi etnice. Ca o recunoaştere a meritelor unui evreu romaşcan, care face cinste oraşului, autorităţile locale au acordat scriitorului Max Blecher titlul de *Cetăţean de onoare* al oraşului, ceea ce este o mândrie pentru etnicii evrei.

Note:

[1] Melchisedec Ştefănescu, Chronica Romanului şi a Episcopiei de Roman, Muşatinia, Roman, 2008, p. 92 – 94

[2] xxx, Istoria oraşului Roman, Roman, 1992, p. 58 – 59 şi 265 – 268

[3] Gheorghe Platon, Populaţşa evreiască din târgurile şi oraşele Moldovei la mijlocul secolului XIX, în "Studia et Acta Historiae Iudaeorum Romaniae", III, Hasefer, Bucureşti, 2004, p. 160 – 190

[4] A. Eliezer, Pinchasul Comunităţii Evreilor din Roman, în "Revista Cultului Mozaic", nr. 98/1963, 100 şi 103/1964

[5] xxx, Istoria oraşului Roman, Roman, 1992, p. 265 – 268

[6] xxx, Contribuţia evreilor din România la cultură şi civilizaţie, ed. de Federaţia Comunităţilor Evreieşti din România, Hasefer, Bucureşti, 2004, p. 694 – 697

...acum 95 de ani

Ioana Maria Valentina Lambrino, cunoscută ca Zizi Lambrino (N. 3 octombrie 1898, Roman - d. 27 martie 1953, Neuilly) a fost prima soţie a principelui Carol II al României.

Descendentă a unei vechi familii aristocratice, Zizi era fiica generalului român Constantin Lambrino şi a Euphrosinei Alcaz. În timpul primului război mondial, Carol al II-lea, în uniformă de ofiţer rus, a părăsit la 27 august/9 septembrie 1918 unitatea militară (aflată la Târgu Neamţ), al cărei comandant era, şi, patru zile mai târziu, a plecat la Odessa împreună cu Zizi Lambrino. Căsătoria lor a însemnat încălcarea Statutului Casei Regale, care prevedea căsătoria membrilor casei regale a României numai cu persoane din alte case regale. Regele Ferdinand a ezitat să aplice o pedeapsă fermă. A dispus însă la 9/22 septembrie ţinerea lui Carol timp de 75 de zile în stare de arest la mănăstirea Horaiţa (judeţul Neamţ). Printr-o sentinţă controversată din 8 ianuarie 1919, tribunalul Ilfov a anulat căsătoria. Relaţia lor a continuat însă, iar la 8 august anul următor li s-a născut fiul Mircea Grigore Lambrino (nelegitim, fiind născut după anularea căsătoriei şi nerecunoscut de Carol). Principele Carol a fost trimis de tatăl său, regele Ferdinand într-o călătorie în jurul lumii, pentru „a o uita" pe Zizi.

În 1921, după căsătoria lui Carol cu prinţesa Elena a Greciei, Zizi s-a stabilit, la insistenţa autorităţilor române, la Neuilly, în Franţa, într-o vilă cumpărată pentru ea. A fost creditată de familia regală din România cu o rentă anuală de 110.000 franci. Câţiva ani mai târziu, după ce în septembrie 1940 Carol al II-lea a renunţat a doua oară la tron, Zizi Lambrino l-a acţionat în justiţie fără succes.

După cel de-al doilea război mondial, odată cu abolirea monarhiei în România, fără susţinerea financiară din partea casei regale, situaţia lui Zizi Lambrino s-a înrăutăţit.

S-a stins din viaţă la 11 martie 1953 la Neuilly, cu o săptămână înainte de moartea lui Carol al II-lea.

Dumitru Irimia
sau Morala şi adevărul limbii

Dan HĂULICĂ
Iaşi

Plecat dintre noi la 3 iunie 2009, Dumitru Irimia ar fi împlinit 74 de ani la 21 octombrie 2013.

Era în el o exactitate esenţială, intransigentă, care dă fiecărui cuvânt un preţ aparte. Au invocat-o cei care, la căpătâiul său, mai deunăzi, şi-au luat rămas bun de la unul din întemeietorii studiilor de anvergură asupra limbajului eminescian, asupra moştenirii eminesciene. Li se devotase cu o rigoare nedomolită, punând laolaltă informaţii filologice foarte acut specializate şi în acelaşi timp o dorinţă, deloc comună, de a depăşi tot ceea ce este finitudine stearpă, tot ce poate să aplatizeze cercetarea. Diogene Laerţiu, pomenit şi în Adela lui Ibrăileanu, tezaur de vivace anecdote, pretindea, despre Epicur, că s-a făcut filosof pentru că era nemulţumit de ceea ce i se părea insuficient în explicaţiile grămăticilor. Voia să ştie mai mult despre haosul la Hesiod, de pildă, şi filologii nu-i dădeau explicaţii satisfăcătoare. Filologia nu poate explica totul, dar trebuie să cate spre înălţimi, „care să dezmărginească". Expresia, din vocabularul profesorului Irimia, traduce un demers responsabil, la acela care, cu o dragoste şi totodată cu o aplicaţie plină de fervoare, s-a ocupat, ani de-a rândul, de imensele resurse proprii cugetului eminescian. Ecuaţie majoră, încordând subiacent înaintarea, metodologia practicată de savantul ieşean o proclama explicit, de pildă în preliminariile la reeditarea biografiei eminesciene a doamnei Zoe Dumitrescu-Buşulenga. O variantă din elaborările Glossei, citată acolo „Timpul care bate-n stele, / Bate pulsul şi în tine" ne raportează fabulos faţă de fiinţa lumii. Astfel, problema identităţii pe care o pune studiul limbajului, la profesorul Irimia, depăşeşte cu mult ordinea ontogenetică şi ne aruncă în nişte radicale „straturi de adâncime": adâncimea limbii, dar adâncime, totodată, a situării noastre ontologice. S-a arătat ochilor noştri, în ultimele săptămâni la Paris, cu ocazia unei expoziţii semnificative, o desfăşurare de opere ale vizionarului William Blake, romanticul britanic, exaltând, pe bază de amintiri michelangioleşti, între teribil şi sublim, ipostaza creatorului. Imagine emblematică, Uriaşul zilelor, ca dintr-un hublou dintr-o stranie navă universală, înconjurată de nori în mişcare, bătută de vânturi cosmice, se apleacă să măsoare lumea, cu un uriaş compas. Tradiţia aceasta, a demiurgului simţind nevoia să se aplece exact şi eficient asupra lucrurilor, asupra universului care se aşterne sub privirea sa, apare şi în alte efigii, Newton însuşi e redevabil, la William Blake, unei atare posturi. Figurat ca o întruchipare neoclasică, el se apleacă mult înainte, mereu cu compasul în mână, asupra unei lungi derulări manuscrise, care adună în sine, metonimic, curgerea fără de sfârşit a lumii. Mi se pare că ideea acestui „strat de adâncime", care ne obligă şi ne fascinează, în preocupările şi în legatul profesorului Irimia, ţine de o asemenea largă viziune. El a format elevi, le-a insuflat o iscoditoare ambiţie, încât întoarcerea spre paradigmele creativităţii româneşti, după exemplul său, va continua, desigur, să dea roade. Importante îmi apar această atitudine curajoasă, această întoarcere către tot ceea ce poate însemna reviviscenţă tonică în marele patrimoniu. Era o inscripţie în antichitate, pe tabletele de aur orphice de la Thourioi, de pe meleagurile din Magna Graecia, care, în numele celor păşind dincolo, mânaţi de o sete mistuitoare, cerea patetic apa cea răcoroasă din Lacul Memoriei. Aşa trebuie să înţelegem memoria, ca o izvorâre necontenită de puteri, pentru ceea ce avem a întreprinde, nu doar fiecare dintre noi ca ins, izolat, ci toţi laolaltă, ca o comunitate care să-şi merite numele. Acesta este, cred, un îndemn de căpetenie pe care ni l-a lăsat Dumitru Irimia: îndemnul fertil al acţiunii sale pentru că a fost un om al faptei perseverente, nu numai al demersului speculativ.

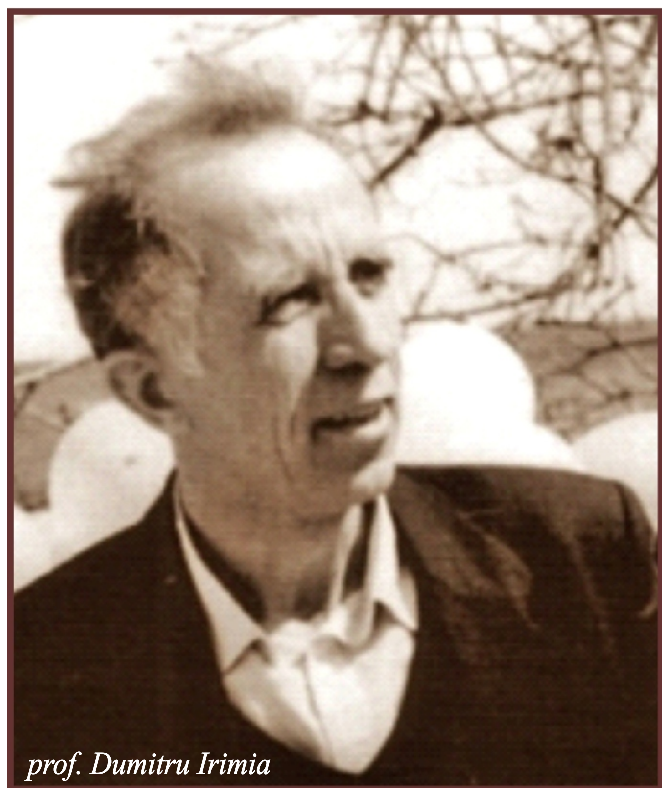
Funcţiona în proiectele sale ceva care nu-i reductibil la neputinţa locvace răspândită şi la noi, impulsionată de exemple internaţionale Uniunea Europeană şi altele, când a făuri proiecte devine lesne un substitut uzurpator al faptei însăşi. Din contra, profesorul Irimia asocia, de nedespărţit, îndrăzneala proiectului şi plenitudinea faptei. Suntem aici, sunt şi alţi câţiva care au beneficiat de acest generos echilibru, în iniţiativa pe care, la Mănăstirea Putna, ne-am îngăduit să o luăm, cinstind amintirea maicii Benedicta, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, şi contribuind şi noi, cu toată modestia, la o pioasă atitudine de reverenţă faţă de

Dumitru Irimia:
Născut la 21 octombrie 1939, la Roman, jud. Neamţ se stinge din viaţa la 3 iulie 2009, Iaşi
-1956: Absolvent al Liceului teoretic Roman Vodă, Roman;
-1956-1957: Bibliotecar al Bibliotecii Comunale Văleni- Neamţ
-1962: Absolvent al Facultăţii de Filologie a Universităţii "Al. I. Cuza" din Iaşi, Secţia "Limba şi Literatura Română" cu lucrarea de diplomă "Concepţia lui Eminescu despre artă";
-1976: Doctor în Filologie, cu teza "Limbajul poetic eminescian" (conducător doctorat: prof.dr.doc. Gavril Istrate).

geniul care ne rezumă cel mai bine fiinţa, faţă de Eminescu.
Îi aparţinea profesorului Irimia o capacitate de precizie, dibace în a integra până şi autoironia. Discreţia lui - nu-i plăcea nicicum să se afle despre suferinţele sale - discreţia aceasta îţi aduce în minte vorba unui poet contemporan, Nichita Stănescu, „*poetul ca şi soldatul nu are viaţă personală*"; dar asta nu din uscăciune, ci dimpotrivă, pentru că a contopit-o aşa de trainic cu opera sa, cu această devoţiune faţă de corpul culturii naţionale şi de identitatea naţională, încât, exhibînd-o, i s-ar fi părut o paradă inutilă, o retorică prezumpţioasă, care n-avea ce căuta în raporturile sale cu lumea. Nu şi-a amenajat despărţirea de noi cu gesturi spectaculare ca atâţia alţii, din cei mari ai Antichităţii până astăzi, aş spune chiar că a izbutit să proteguie, în transparenţa reflexiunii sale, un fel de zare a unei singurătăţi care să potenţeze nobil tot ceea ce el avea încă de oferit şi tot ceea ce datora oamenilor. Va trebui să învăţăm a face cunoscute asemenea virtuţi.

Nu se înşela deloc doamna sa, Cristina, atunci când îmi semnala, pentru valoarea lor premonitorie, pasaje dintr-un text apărut în 1995, în Dacia literară, având ca obiect „sfâşierea unei fiinţe umane", acut sensibilă, aceea a lui M. Blecher, asaltată de un morb neiertător. „Tăcerea asupra bolii era, fără îndoială, un scut împotriva bolii", gândea profesorul. „Cuvântul vorbit ar fi fost interjecţional-mimetic", faţă de starea în care se zbate făptura suferindă. In schimb, admitea exegetul, la ceea ce îndură astfel fiinţa supliciată, „cuvântul scris" avea şanse mai adânci de acces şi de captură mai pătrunzătoare. „Cuvântul scris" i se părea profesorului „cuvântul care creează, care apără creând sensuri sau numai căutând sensuri"; integrând, prin transcendere, sfâşierile umanului în general. De la romanul lui M. Blecher, **Întâmplări în irealitatea imediată**, comentariul săvârşea ca un pas înspre mântuinţă, invocând tocmai un dictum eminescian: „*Durerea cea mai crudă, cea mai mare/ Aflând o formă, află uşurare*". Referinţa la funcţia cathartică a actului poetic, impersonal fixată în atare versuri, deschidea acolada unei sesizări perpetuu vitale; oricât de dureroase, încercările aprige găsindu-se consolator prinse în rigoarea expresiei.

prof. Dumitru Irimia

O fotografie făcută în ambianţă venetă, la Burano, îl surprindea pe profesorul Irimia cu ochii spre înalt, parcă adulmecând un apel enigmatic. Deasupra creştetului său e suspendată şi ne pironeşte, cu mesajul ei curios, o inscripţie bună pentru răscruci metafizice: Calle della Providenza. Retorica se împerechează ades, în Italia, cu nuditatea dezarmantă a datelor curente. Edilii Peninsulei nu ostenesc în a nemuri, prin inscripţii focoase pe lespezi de marmură, locul unde a poposit fie şi o noapte un poet respectabil. Profesorul, care iubea Italia şi-i meditase comprehensiv elanurile de cunoaştere şi împlinire, ar merita să aibă parte şi el, de asemenea demne menţiuni. Sunt convins că una din celebrările care se cuvin destul de curând efectuate va fi la Veneţia, unde el şi-a dat fericit măsura, pe plan ştiinţific şi pedagogic.

Unui dascăl nealterat de permisivităţi, la care orice intervenţie fără noimă se dovedea contraproductivă, vreun dezamăgit al acestor cauze pierdute se va fi răzbunat spunându-i cu obidă „cuiul". Anecdoticul, parazitar şi când se crede astuţios, agăţat de o verticală oricât de francă, eu nu mă împiedic să-l conduc înspre alte măsuri, legitim echitabile. Nu uit, din însemnările târzii ale lui Ehrenburg, această analogie, referitoare la un talent onest ca N. Tihonov. În ierarhia lui morală scria memorialistul, peste dezastre şi căderi nemiloase, un poem de tinereţe închipuia nişte oameni atât de tari, încât din ei se puteau face cuie: devenind - explică Ehrenburg suprem rezistenţi la uzura timpului, de un incorigibil şi trist optimism…

Magistrului neînduplecat, căruia îi evocăm aici prezenţa, nu-i erau totuşi străine mişcări altcum disponibile, contrariind aşteptările rigide. Într-o altă mărturie fotografică, animaţia destinsă a unui amfiteatru, când se încheie o dezbatere, îl are în mijloc, în picioare, s-ar spune în postură de seminarizat căci acceptase convenţia unui joc invers, unde cei care interogau erau studenţii: la Iaşi, în 2003, asemenea răsturnare voioasă, el o întâmpina amuzat, aproape cu un zâmbet de tandră vinovăţie.

Dacă nevoile comunicării pot impune o anume

ageră tranzitivitate discursului, Dumitru Irimia nu-i jertfea totuşi lăuntrul auster, oricât de abrupt, al mesajului. Ţintind, înainte de toate, conspectul integru al ideii, îl făcea emergent până şi în discuţii ce păreau mai capricios spontane, dar aveau atingere cu termeni fundamentali şi zone nevralgice ale expresiei. Îl regăsesc astfel activ, în ediţia Caietelor de la Putna, dedicată întâlnirii noastre din 2008, purtând asupra tensiunii dintre etic şi estetic: niciodată désemparé, mereu treaz la tot ce putea salubriza conceptele aduse în discuţie. Îl ajuta misiunea pe care şi-o fixase, tenace logodit cu tainele laboratorului eminescian; în numele ei, refuza drastic, drept o înjosire, supoziţia că limbajul ar fi amoral.

Nu era loc, în această stilistică, pentru ambiguităţi care să balanseze temător gândirea, după un carusel al conotaţiilor fără vlagă.

Îmi amintesc, eram în prelungirea unor comunicări interesante, încrucişam opinii, în orizontul deschis de expresivitatea eminesciană, părintele profesor Gh. Popa, prorectorul Universităţii ieşene, Bruno Mazzoni, responsabil al Departamentului de Limbi romanice de la Pisa, Decan acum la acest străvechi aşezământ academic, Teodora Stanciu, de asemeni, care a conceput îndrăzneţ o emisiune radiofonică de continuitate, urmărind coerent raporturile între etic şi estetic. Comentariile ne erau mai degrabă convergente, vizau o axiologie care să reunească superior Binele şi Frumosul.

În căutarea unui pivot vrednic de atare năzuinţe, Dumitru Irimia nu se rezema pe vreun arbitraj cu efecte compozite; la el, din contra, râvna investigatoare implica, frontal şi neted, o fidelitate opţională, un exerciţiu de voliţiune, menit să-l conducă din nou, spre a coincide reiterat cu bogăţiile miezului de înţelesuri care se cheamă Eminescu. Culese din acest plonjon incomparabil, evidenţele, limpede interogate, se constituiau în nişte versante cu statut ontologic distinct.

Ceea ce ar fi putut trece drept hazard în metamorfozele creaţiei se dovedea alegere cu o intenţionalitate precisă, participând funcţional, la o construcţie fără scădere.

Hieratismul repetitiv din *Luceafărul* înălţă etaje de metafizică trăită exemplar, termenii cheie erau semnale marcând ineluctabil condiţia, când fatal umană, când ilimitat cosmică, a personajelor. Instrumentul semantic care să definească lumea transcendentului este cuvântul, transpoziţie gravă a Logos-ului, sublim identificat cu Domnul în Evanghelia lui Ioan.

De aceea dialogul Hyperion-Demiurg îl are în centrul său (*Tu eşti cuvântul meu dintâi*), ca o exigenţă imperioasă, ca o garanţie că se împărtăşesc din absolut, în schimb, dialogul fata de împărat Luceafăr nu are acces la cuvânt, rămâne la nivelul „uman” şi „prea uman” al contingentului, şi ceea ce mânuieşte el este vorba: „Nu caut vorbe pe ales”. Cum sublinia Dumitru Irimia, nu există în niciuna din variante şi sunt 20 de variante, o încercare a termenului cuvânt în limbajul fetei de împărat.

Confruntarea cu alte limbi romanice, unde etimonul latin care a dat la noi cuvânt a căpătat direct o pondere de reculegere religioasă, devenind convento, spaţiu al recluziunii monastice, confirmă o atare aderenţă fermă la o morală inerentă, pe care profesorului îi plăcea s-o releve în sistemul limbii. Simplificând, pentru o înţelegere imediată, vom spune, deci, despre cuvânt, rezuma el, că este „*unitatea care înseamnă asta şi asta, plus sacru*”; „*despre vorbă nu putem spune plus sacrii', căci ne-ar dezminţi practica însăşi a graiului*.”

Iar când discuţia noastră a luat în considerare raportul dintre parabolă şi palavră, cu inevitabila desacralizare pe care a putut-o opera această filiaţie şi acest traiect descendent al ficţiunii, profesoral explica simetric: „*una e să ai un imaginar cu plus şi alta este să ai un imaginar cu minus*”.

Azi, când trăim o criză ameninţătoare, de dimensiuni planetare, un sociolog notoriu ca Edgar Morin nu încetează să ne spună că este de datoria noastră de a „locui poetic pământul”, de a nu ne pierde în himere ineficiente, propunându-ne, dimpotrivă, să scoatem la iveală grăuntele de lumină al unei mari bogăţii antropologice.

În sensul acesta, profesorul de la Iaşi, cu sobrietatea sa inalterabilă, părea totuşi gata, în orice clipă, să ne transmită o atare secretă radioactivitate care să ne încarce sufletele pe o dimensiune etică, nu numai culturală.

Ne rămân de povestit lucruri de seamă, ce ne stau aproape, tot ceea ce, bunăoară, acest savant inflexibil a făcut în lunile din urmă, când se găsea lovit de boală, pentru a continua ceea ce realizăm noi la Putna, nişte colocvii anuale, de o loială decenţă, şi, cu precădere, o muncă de editor pe care el a început-o şi a ilustrat-o sagace, în jurul lui Eminescu, mobilizând o aleasă aptitudine a nuanţei şi a distincţiilor subtile.

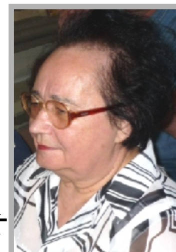
În reuşitele sale sunt lucruri care se vor degaja treptat, o perenitate dinamică, de neconfundat.

Un ilustru orientalist, Louis Massignon, spunea că, evocându-le, trebuie să apucăm lucrările „pe axa naşterii lor. Gândindu-ne cu gratitudine la profesorul Dumitru Irimia, să-i slujim amintirea în perspectiva unei asemenea germinaţii intelectuale, salubru refuzându-se poncifelor, destoinic dispreţuind complezenţele!

Un reprezentant de seamă al modernismului în arhitectură - *Locar Marcel* (1902-1983)

Minodora Ursachi
Roman, Neamţ

Locar Marcel, cu numele iniţial Locar A. Moses, a pornit din aceste locuri spre a străluci prin talent, profesionalism şi pasiune, într-o ramură de sinteză între artă, ştiinţă şi tehnică - arhitectura. Arhitectul şi profesorul Marcel Locar se înscrie în rândurile celor mai renumiţi arhitecţi modernişti din România, care a răspândit şi dezvoltat ideile mişcării moderne în arhitectură, în condiţiile în care potenţialul economic şi politic al ţării a crescut vertiginos după formarea Statului Naţional Unitar, în 1918. Societatea dornică de progres, deschisă spre emancipare, spre noua civilizaţie a sec. XX,.a creat un mediu favorabil tinerei generaţii de arhitecţi de a se racorda puternic la mişcările culturale de avangardă europene, contribuind prin aportul ei la realizarea unei arhitecturi comparabile cu creaţiile de referinţă universale. Modernismul românesc a încercat să sintetizeze, sub semnul pragmatic al aplicabilităţii imediate, diverse tendinţe ale Mişcării Moderne (Bauhaus, Art-Deco, Constructivism, Expresionism etc.) într-o arhitectură elegantă, fără caracter experimental prin folosirea de materiale de bună calitate care a asigurat construcţiilor o bună rezistenţă în timp.

Lucrările lui Marcel Iancu, Horia Creangă, Petre Antonescu, Duiliu Marcu, Octav Doicescu, George Matei Cantacuzino, Arghir Culina, Marcel Locar, impresionante de la început prin maturitatea gândirii, prin forţa lor de creaţie bine stăpânită, sunt mărturia unei epoci de emulaţie artistică şi constructivă, unei valoroase colecţii de vile şi imobile moderniste, private şi edificii publice, concentrate în ansambluri coerente, relativ unitare, pe care o are Bucureştiul.

La Roman a văzut pentru prima dată lumina zilei, în 1902. Şi tot aici a absolvit şcoala primară şi cursurile liceale, făcând parte din prima promoţie de absolvenţi ai Liceului de băieţi „Roman Vodă" (1922), după care urmează studiile superioare de arhitectură din Bucureşti (1927). După o perioadă de practică în proiectare şi studii prin călătorii în străinătate, din anul 1931 îşi începe activitatea independent. Între 1941-1942 lucrează la Serviciul Arhitectură a Primăriei Municipiului Bucureşti şi la C.F.R.

Între anii 1948-1969 a fost profesor la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu", unde desfăşoară pe lângă munca de formare a noi generaţii de arhitecţi şi o bogată activitate ştiinţifică. Pentru o perioadă, în 1951 este numit director al Institutului de Proiectări al Ministerului Construcţiilor, iar din 1952 şi până în 1969 a fost membru al Comitetului de Stat pentru Arhitectură şi Construcţii, la care se adaugă calitatea de expert, delegat în Comitetul pentru Locuinţe a Comisiei Economice ONU pentru Europa. Ca delegat peste hotare din partea diferitelor instituţii, Marcel Locar a vizitat în repetate rânduri 19 ţări din Europa, Asia şi America de Nord avizând proiecte şi fiind consultat ca expert în problema locuinţelor şi în acelaşi timp a fost un participant activ la diferite reuniuni internaţionale.

A scris numeroase articole şi studii publicate în revistele de specialitate. Este autorul importantelor lucrări: ***Istoria clasicismului în arhitectura Ţării Româneşti*** şi ***Evoluţia construcţiei de locuinţe în România***.

Marcel Locar, personalitate puternică, cu un univers şi o viziune de certă originalitate, realizează o arhitectură raţională, cu mijloace de expresie simple, în care orice formă de decorativism şi ornament în exces sunt eliminate, în favoarea liniilor geometrice şi a funcţionalităţii, punându-şi amprenta pe numeroase clădiri, cu diferite destinaţii, din ţară şi străinătate, locuinţe individuale şi colective din Bucureşti, dintre care amintim:

- **Blocul de locuinţe colective „Cantacuzino",** situat la intersecţia străzii C. A. Rosetti cu strada Jean Louis Calderon construit în 1933, în stil art-deco. Poziţia acestui imobil amplasat la intersecţia a două artere de circulaţie, favorizează construcţia volumetrică. Este interesant elementul cilindric de colţ, care maschează scara blocului, legând între ele cele două volume, generând o arhitectură dinamică.

Uşa de la intrare - un detaliu Art Deco

Blocul de locuinţe colective *Cantacuzino*

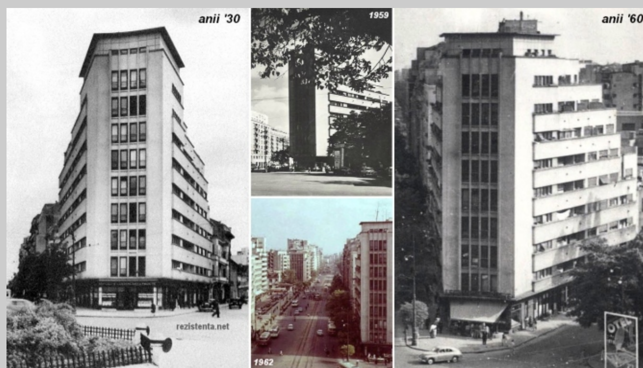

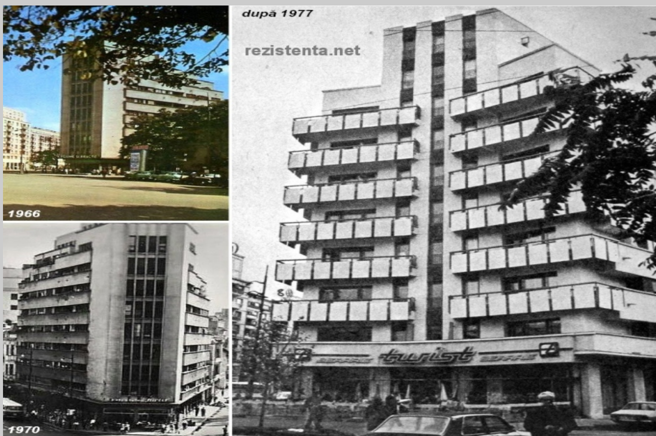
- **Blocul Tehnoimport (Blocul Turn)**, amplasat la intersecţia străzii Doamnei cu

strada Academiei. Deşi pe bloc există o placă ce-l menţionează doar pe Harry Stern ca arhitect, blocul cu 10 etaje a fost proiectat şi de Rudolf Frenkel şi Marcel Locar, în 1935, în stilul arhitectural - modernism. Din punct de vedere volumetric se observă turnul cilindric, accentul vertical al construcţiei de colţ, ce generează o arhitectură dinamică. Clădirea, pe care încă mai supravieţuieşte firma „Tehnoimport", găzduieşte cea mai mare colonie de artişti plastici din Bucureşti - 60 de ateliere, a câte 20-30 mp, desfăşurate pe 5 niveluri. Deasupra, de la etajul 6 în sus, sunt sedii de firmă şi apartamente. Din păcate, construcţia are bulină roşie cu risc seismic de gradul unu.

- **Blocul Leonida,** cunoscut azi drept sediu al **tv** OTV, arhitecţi Marcel Locar şi Ion I. Berindei, de lângă blocul „Casata", care se găsea la intersecţia străzii Take Ionescu (fosta Nikos Beloianis înainte de 1989) cu bulevardul Magheru..

Blocul „Palladio" - anii 1930 - 1959 - 1960

Blocul „Palladio" 1966 - 1970 - după 1977

- **Blocul Palladio** (1936-1937) din Piaţa Romană, construit în unghiul format de bulevardul Take Ionescu (Bulevardul Magheru), nr. 43 şi strada Mendeleev. Înainte de 1989, la parterul blocului Palladio s-a deschis berăria „Turist". Imobilul a fost afectat de seismul din 1977, pierzând din înălţime şi necesitând o consolidare puternică. Aspectul clădirii s-a schimbat radical prin apariţia de balcoane inestetice pe partea dinspre Piaţa Romană, iar vârful blocului pare „neterminat", deoarece cel vechi nu a mai fost refăcut.

- **Blocul „Generale"**, 1939, str. Galaţi, bloc afectat de seismul din 1977.

- **Sediul Ambasadei RFG** din Bucureşti, 1946.

- **Sediul Ambasadei României de la Varşovia**, 1948

- A făcut parte din colectivul de arhitecţi pentru **Casa Scânteii (Casa Presei Libere),** (1949-1955), Horia Maicu, Niculae Bădescu, Marcel Locar, Mircea Alifanti etc.

- **Locuinţe colective cu apartamente - tip „Blockhaus**", str. Maria Rosetti.

Sunt câteva creaţii ale unui arhitect valoros, reprezentant al modernismului în arhitectura românească care stârnesc interesul atât al specialiştilor cât şi pe cel al privitorului neavizat, fiind mărturia unei epoci de emulaţie artistică şi constructivă.

Pentru meritele sale deosebite în muncă, pentru contribuţia sa la răspândirea şi dezvoltarea ideilor mişcării moderne în arhitectură, a fost decorat cu Ordinul Muncii, clasa a II-a, iar la împlinirea vârste de 60 ani cu Ordinul Muncii, clasa I-a.

Omul a cărui viaţă s-a centrat în jurul ideii de frumos artistic, punându-şi amprenta pe imaginea spaţiului construit, pe stilul şi modul de gândire al unor generaţii întregi de arhitecţi, Marcel Locar, a avut şi simţul rafinat al colecţionarului. Aşa se explică pasiunea cu care a adunat în timp, valori durabile ale artei plastice româneşti.

Dragostea de locurile natale de care îl lega cele mai frumoase amintiri ale copilăriei, l-a determinat să facă un gest de mare generozitate sufletească, dăruind oraşului Roman, respectiv Muzeului de Artă o parte din colecţia sa, pe care o privea mereu cu admiraţie, oferindu-i momente de mare încântare şi linişte meditativă. Nu a avut timp să-şi vadă împlinită această dorinţă, pentru că o boală scurtă dar chinuitoare a pus capăt vieţii. Dorinţa i-a fost îndeplinită de nepotul şi moştenitorul legal - Paraschivescu Moses.

Donaţia cuprinde un număr de 30 lucrări semnate de 17 artişti, reprezentanţi de frunte ai artei interbelice şi din zilele noastre (Iosif Iser, A. Segal, Ştefan Dimitrescu, W. Arnold, Th. Pallady, Camil Ressu, Nicolae Dărăscu, Alexandru Ciucurencu , Petre Iorgulescu Yor, Nicolae Tonitza, Gheorghe Vânătoru, Lucian Grigorescu, Alexandru Padina, Ştefan Constantinescu, Ligia Macovei etc.) şi constituie un punct de atracţie pentru toţi cei interesaţi să cunoască şi să înţeleagă fenomenul plastic naţional românesc. Această moştenire artistică de valoare patrimonială, ne obligă la preţuire şi recunoştinţă, la păstrarea memoriei celui care a fost un strălucit profesor şi arhitect - **Marcel Locar.**

Casa Presei Libere (Casa Scânteii)

O flacără vie

Silvia MĂNDĂŞESCU
Roman, Neamţ

O *flacără vie* - aşa am cunoscut-o eu pe d-na dr. Schuster Larisa, care cu modestia-i binecunoscută aproape nu acceptă o astfel de definiţie metaforică. Trecerea anilor a dezvăluit pentru mine şi alte valenţe ale acestei distinse doamne ce aparţinea corpului medical romaşcan, în afara neobositei şi nesăturatei ei dragoste de muncă, virtuţi profesionale pe care eu le apreciam mult la absolvirea facultăţii. Eram şi eu plămădită de un dascăl de ţară şi reveneam tânără în oraşul natal spre a-i dărui măsura puterilor mele. Tinereţea ca vârstă a contestaţiei, vitalităţii şi intransigenţei specifice înainte de a fi canalizată prin criterii pragmatice, are nevoie de modele.Unul dintre acestea l-a reprezentat şi d-na dr. Schuster prin munca nelimitată, rodnică, încununată de aureola reuşitelor. Timbrul plăcut al vocii cu reflexiuni calde, asociat unei priviri vigilente şi iscoditoare, dând întotdeauna impresia că-şi citeşte gândurile au ajutat-o desigur în viaţă. O simţeam întotdeauna mereu sfătoasă, dar, în acelaşi timp, discretă, cu o mare demnitate personală, generând o distincţie ce impunea celor din jur. Vorba era reţinută, dar cu mult miez, de o expresivitate specifică originilor sale moldovene, încă de când eram în anul al III-lea de secundariat la Clinica de endocrinologie Iaşi, având onoarea să o regăsesc, ca tânăr învăţăcel pe lângă prof. Zbranca, pe sora ei dna Moţoc Tamara, am aflat că sunt surori legate profesional de medicină. Mi s-a părut atunci „de poveste" să creşti într-o casă cu trei fete. Participarea la şedinţele de istorie a medicinei, unde toţi mergeam cu dorinţa de-a ne încărca sufletul şi mintea cu ceva nou, dar şi cu dorinţa de a dărui, de-a ne face utili, au etalat valenţele artistice ale dnei dr. Larisa Schuster. Ne prezenta versuri, creionând pe cei prezenţi, dar şi interesante itinerarii ale călătoriei din cele 4 ţări. În excursia organizată în Delta Dunării de dl. dr. Clocotici Octavian am fost împreună cu familia fratelui meu, ing. Luchian şi dr. Luchian Dorina, iar dna dr. era cu iubitul ei soţ ing. Mihai Schuster şi el model de rezonanţă şi armonie familială. Erau o apariţie fascinantă, deosebit de agreabilă, de atractivă. La petreceri, ocupând şi umplând cu bucurie ringul de dans reuşeau să capteze ochii tuturor. Era o plăcere să îi priveşti. Apoi îi vedeam împreună la şedinţele noastre de istorie a medicinei la care dl. ing. aducea muzică pe care dorea să o împărtăşească din vasta lui discografie. Setea de nou şi de frumos ne uneau paşii şi în sălile Muzeului de Artă, loc de înnobilare sufletească pentru toţi cei ce iubesc lumea formelor şi culorilor. Când viaţa i-a fost trunchiată prin pierderea neaşteptată a soţului, am simţit-o ca în tragediile antice greceşti purtându-şi profunda durere cu resemnare şi demnitate, găsindu-şi alinare şi refugiu tot în muncă. Activitatea de la Şcoala Sanitară *Vasile Alecsandri* o simţeam indirect, prin practica profesională pe care trebuia să o asigur în secţia de *Endocrinologie şi Diabet*, dar şi direct, când am apelat ca ajutor, pentru studiul în şcoli al obezităţii. Se simţea amprenta d-nei Dr. Schuster, atât în demersul actului medical, cât mai ales în atitudinea morală a personalului ce îl formase faţă de beneficiarii serviciilor de asistenţă medicală. Dar o imagine condensată a vieţii şi activităţii dnei dr. Schuster am avut bucuria să o am citindu-i cronica de familie intitulată **Lareta**. Acolo se reflectau destine, se desăvârşeau aptitudini, se împlineau aspiraţii. Dorinţa de-a călători a cuplului Schuster era dusă acum mai departe în plan fizic de dna doctor, dar în plan spiritual sunt sigură că-i era şi soţul aproape, ca superprotector.

Aceste călătorii i-au permis să cunoască oameni foarte diferiţi în timp, în spaţiu, în obiceiuri. Asta permite compararea noastră ca naţiune, pe de o parte, dar şi integrarea şi raportarea sa, ca credinţă, pe de altă parte.

Volumul **Lareta,** volum de confesiune, de identificare şi legitimare a atitudinilor în faţa evenimentelor vieţii, a dezvăluit plenarul şuvoi de apă vie din care s-a nutrit Larisa Mangâru Schuster şi pe care-l risipeşte în jur cu generozitate.

La aniversarea a 80 de ani plini de sevă şi vigoare purtaţi frumos, ca un blazon de bucurie a vieţii, trăită bogat şi împlinit (cred că se poate înscrie în cartea recordurilor ca ani de muncă) putem să îi aducem recunoştinţă prin slovă şi să îi urăm cu sinceritate şi drag: *La mulţi ani*!

.

Manifestări ale solidarității romaşcane în anii *Primului Război Mondial*

Monica PESCARU

Roman, Neamț

Identificat deopotrivă ca spațiu al libertății, dar și loc al pierzaniei, al alterării și degradării tradiției, unde omul trăiește în „concretul mecanic,/ într-o trează și lucidă superficialitate" (Lucian Blaga), orașul este totodată și spațiul unde se manifestă cel mai pregnant antiteza individualism solidaritate.

Dacă individualismul este extrem de vizibil în spațiul urban, unde, de cele mai multe ori primează interesul particular al individului, solidaritatea este cumva la polul opus, fiind mult mai greu de sesizat.

De altfel, progresul tehnic a contribuit la accentuarea individualismului, văzut de unii gânditori moderni ca o realizare majoră pe calea inevitabilă a progresului (descoperirea bogăției eului, a sensibilității individuale, diversitatea indivizilor etc.); sau, dimpotrivă, ca pe un mod elegant de a legitima realități umane nu tocmai măgulitoare: ura, invidia, viclenia (născute și din permanenta competiție între oameni).[1]

Revenind la solidaritate, unul dintre mecanismele ce o declanșează derivă din faptul că oamenii au fost și sunt confruntați mai tot timpul cu o serie de pericole comune de la cele mai banale (pericolul penuriei, al lipsurilor și sărăciei), până la cele mai spectaculoase (pericolul epidemiilor, cataclismelor, războaielor).

Iar dacă viața oamenilor este confruntată cu spectrul acestor pericole comune apare inevitabil și solidaritatea pe care oamenii trebuie să o manifeste pentru a depăși momentele de criză. Oamenii, în esență, sunt solidari, iar originea se află poate în vremuri ancestrale, când supraviețuirea depindea de spiritul lor solidar.

Războiul scoate în evidență multe tare ale naturii umane violența, cruzimea, ura, dar automat declanșează și solidaritatea. În continuare, mă voi raporta la spațiul comunității locale romașcane și la modul cum aceasta a răspuns solidar la provocările generate de pericolul comun al *Primului Război Mondial*.

Deși s-a aflat în afara zonei de conflict, orașul Roman s-a confruntat cu probleme serioase cauzate de criza alimentară, supraaglomerarea, sărăcia, epidemia de tifos, dezorganizarea, care au necesitat un efort comun al autorităților, locuitorilor, guvernanților pentru a le depăși, activând relații sociale bazate pe sacrificiu de sine, compasiune, altruism, solidaritate. Bineînțeles, reacția fiecăruia a fost conformă educației, preceptelor morale, posibilităților materiale, spiritului civic.

Au existat mai multe paliere de implicare: un prim palier, cel oficial, se referă la măsurile luate de autorități în rezolvarea problemelor sociale, urmat de implicarea asociațiilor locale (Societatea „Familia Luptătorilor"), a Crucii Roșii, a bisericii, care, prin specificul lor, trebuiau să dezvolte și acțiuni de binefacere, de sprijinire a celor aflați în nevoie; cel din urmă palier este cel al inițiativei particulare, fiind foarte vizibilă implicarea membrilor elitei locale, beneficiară de mijloace materiale necesare unor astfel de acțiuni. Autoritățile locale s-au confruntat, în anii războiului, cu situații noi şi neprevăzute, care cereau soluții prompte şi rapide.

Din presa vremii aflăm că la Roman au funcționat două cantine în perioada 20 octombrie 1916-30 iunie 1918, aflate sub „direcțiunea Comitetului regional",[2] pentru a veni în sprijinul familiilor celor mobilizați și a refugiaților ardeleni, „în mare parte compuşi din intelectuali (învățători, preoți)" şi din ținuturile ocupate.[3] Cantinele au putut lua ființă „mulțumită concursului neprețuit dat de George Kapri, prefectul județului", secondat de domnii Alois Decker, primarul oraşului, Constantin Moşinschi, Popovici, Podaşcă, revizor şcolar, A. Laver şi Ch. Ştefănescu.

Fondurile proveneau din donații şi cotizații lunare, precum şi din subvențiile acordate de ministere, între care Ministerul Industriei, dar mai contribuiau, de asemenea, Societatea „Familia Luptătorilor", „Uniunea Evreilor Pământeni", Camera de Comerț şi Sfatul Negustoresc (din donațiile şi cotizațiile comercianților şi industriaşilor).

Desigur, şi problema orfanilor de război a preocupat în aceeaşi măsură autoritățile centrale, dar şi locale. Se impunea infiintarea grabnică a unor orfelinate care să instituționalizeze aceşti copii şi să preia îngrijirea şi educarea lor, în condițiile în care mulți dintre ei erau fără nici un sprijin în urma decesului ambilor părinți: tatăl pe front şi mama răpusă de molimă. În județul Roman au funcționat 8 orfelinate, iar în oraş două, unul aparținând Diviziei a 7-a Infanterie.

O activitate neobosită a depus Crucea Roşie din Roman, sub conducerea doamnei Cornelia Morțun, pentru organizarea şi dotarea spitalelor de campanie sprijinită de infirmierele voluntare care au îngrijit bolnavii şi răniții.

Energică şi voluntară, Cornelia Morțun era mereu prezentă în cele cinci spitale patronate de Crucea Roşie, dar mai ales în spitalul 242, unde se găseau bolnavii cei mai gravi.

Ea coordona munca administrativă a filialei, se ocupa de distribuirea donațiilor primite de la populație, făcea legătura cu organele ierarhice superioare şi cu misiunile medico-sanitare aliate, îndruma corespondența pentru ostaşii români căzuți prizonieri.

Un sprijin important pentru Crucea Roşie a venit, aşa cum era şi firesc, şi din partea Episcopiei ortodoxe. În acest sens, prin ordinul 1256 din 2 septembrie 1916, episcopul Theodosie cerea Protoieriei să aibă în vedere ca în fiecare biserică din județ preoții să pună câte o cutie pentru Crucea Roşie, „îndemnând pe credincioşi de a da fiecare ceia ce va putea şi-l va lăsa inima în ajutorul răniților şi a familiilor celor morți pentru patrie". Protoieriei din Roman, din partea clerului la finele fiecărei trei luni preciza ordinul în continuare, banii se vor înainta la Protoieria Roman, care, la rândul ei, îi va preda la Cancelaria Sfintei Episcopii „după o anume listă spre a fi predați Societății Crucii Roşii".[4]

Tot din presa vremii aflăm că, în ciuda războiului, a durerilor şi suferinţelor, romaşcanii nu au uitat să-şi bucure sufletul cu binefacerile artei, spectacolele de teatru şi cinema, serbările populare având, majoritatea, şi un scop caritabil, în organizarea lor implicându-se o serie de doamne aparţinînd elitei locale (doamnele general Averescu, Istrati, doamnele Kapri, Manea, domnişoarele Filica Misir, Margareta Zadic, Marie Stan, Rica Săveanu etc.). Artişti de marcă, precum Constantin Tănase sau George Enescu, au susţinut spectacole şi la Roman, care nu a fost ocolit nici de trupele Teatrelor Naţionale din Bucureşti, Iaşi sau Craiova. Spectacolele de teatru, de film, de revistă, serbările populare, deşi organizate în scopuri caritabile, au contribuit şi la susţinerea morală a populaţiei, aducând o doză de normalitate într-o lume bulversată de război.

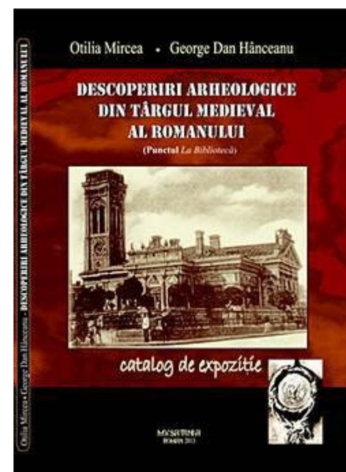
Evidenţierea acestui personaj colectiv, comunitatea locală, a aportului său la efortul material şi uman la efortul pe care o ţară întreagă îl făcea în anii grei ai războiului, atât pe câmpul de luptă, cât şi în spatele frontului, poate fundamenta interesul pentru istoria locală şi poate determina aprecierea, la justa lor valoare, a realităţilor prezentului. Cuvinte ca solidaritate, compasiune, spirit de sacrificiu, implicare, responsabilitate pot căpăta astfel un conţinut concret, real.

Descoperiri arheologice din Târgul Medieval al Romanului (punctul La Bibliotecă)

Dr. Otilia MIRCEA
Dr. George Dan HÂNCEANU

Roman, Neamţ

Cercetări arheologice

Lucrările de reabilitare ale Bibliotecii Municipale *George Radu Melidon* din Roman, începute în 2012, au necesitat o supraveghere arheologică deoarece clădirea de patrimoniu (cunoscută în trecut şi sub denumirea de *Casa Ioachim*) suprapune târgul medieval al Romanului. Sondajele efectuate de firma de construcţii (SC CONBAS SRL), atât în interiorul cât şi în exteriorul clădirii, au urmărit adâncimea şi rezistenţa fundaţiei, inclusiv a solului. Până la finalul anului 2012 s-au efectuat un număr de nouă sondaje (notate Sj.1-9), dintre care şase au vizat interiorul bibliotecii (Sj.1-3, 6-8), iar celelalte trei (Sj.4, 5, 9) s-au desfăşurat la exterior. Ca inventar, cele din interior au avut puţin material (îndeosebi de secol XIX), însă la exterior s-au găsit diverse obiecte, din secolele XIV- XIX.

În cazul sondajelor de interior, amintim descoperirea unei ceramici decorative, în stare fragmentară, aruncată ca umplutură pentru ridicarea nivelului unei camere de secol XIX. Din respectivele bucăţi s-au restaurat două olane, câteva labe de leu (din componenţa a doi lei, care flancau intrarea bibliotecii actuale) şi o placă cu amoraş, ultima având în stânga ştampila fabricantului german. Potrivit ştampilei (*KACHELOFEN-FABRIK. MORINTZ ROSENZWEIG. CZERNOWITZ*), respectivele plăci decorative erau produse la München (Fabrica de Teracotă fiind înfiinţată la 1836 de către Morintz Rosenzweig), iar prin comandă (o filială fiind la Cernăuţi) ajungeau în târgul Romanului. La exterior, în Sj. 5, situat vizavi de Hotel Roman, la fundaţia bibliotecii s-au descoperit printre alte obiecte un cuţit de fier cu buton de bronz, o jumătate de opaiţ şi o cană fragmentară, cu ştampilă, din gama vaselor muşatine, datate în secolele XIV XV.

În cadrul altui sondaj, din curtea bibliotecii, a fost surprinsă latura unei locuinţe, fapt ce a impus lărgirea suprafeţei cercetate şi salvarea inventarului complexului închis. Astfel, a fost trasată o secţiune (notată S.I), de 7m lungime x 1m lăţime, şi deschise alte 5 casete (notate Cas.1-5), de dimensiuni variate, cu adâncimea finală de 1,20-1,40m. Cercetarea a impus manevrarea unei cantităţi totale de circa 30m^3. Până la podeaua locuinţei, aflată la 0,80m adâncime, în nivelul medieval s-au găsit amestecate, datorită construcţiilor, oase animaliere, ceramică fragmentară, obiecte de piatră şi piese metalice. Din respectivele artefacte menţionăm trei monede medievale, un gros de argint emis de Petru Muşat, în ultimul an de domnie (1391), o imitaţie grecească din argint-aurit (din Chios) după un ducat veneţian, din secolul al XV-lea şi o altă monedă, turcească, un akçe de argint emis de Murad al II-lea (secolul XV).

Prin intermediul săpăturii s-a descoperit şi cercetat aproximativ integral locuinţa medievală, cu obiecte intens arse, datorită incendierii ei. Numărul mare de piese din metal şi prezenţa vetrei sugerează utilizarea locuinţei ca atelier meşteşugăresc.

Conform stratigrafiei, atelierul era orientat pe axa vest-est şi avea o formă trapezoidală, cu colţurile drepte, iar pereţii formaţi din nuiele lutuite fixate pe un schelet de lemn, peste care s-a adăugat un acoperiş în două ape, cu latura sudică mai lungă, până spre sol. Intrarea era pe latura de vest, potrivit obiectelor găsite (un dinte de clanţă, o cheie, un suport de balama, un zăvor), iar vatra era în latura opusă (la est), spre fundul încăperii. În preajma vetrei erau mai multe obiecte (unele de harnaşament), iar altele pe vatră (opt cuţite, patru cârlige, trei cuie, două bucăţi de zgură, un ac de cojocărie, un vârf de săgeată, o zăbală, un pinten de bronz cu spinul rupt, o cataramă şi o verigă trilobată de harnaşament), care necesitau reparaţii sau erau în curs de prelucrare. Potrivit caracteristicilor, obiectele erau fabricate prin forjare şi nu prin turnare. Unele piese erau

rupte şi denotă că meşterul nu doar confecţiona, ci şi repara (portiţa de sobă, hârleţul, ţeava de archebuză, zăbala, pintenii etc.) Conform stratigrafiei, atelierul era orientat pe

Conform stratigrafiei, atelierul era orientat pe axa vest-est şi avea o formă trapezoidală, cu colţurile drepte, iar pereţii formaţi din nuiele lutuite fixate pe un schelet de lemn, peste care s-a adăugat un acoperiş în două ape, cu latura sudică mai lungă, până spre sol. Intrarea era pe latura de vest, potrivit obiectelor găsite (un dinte de clanţă, o cheie, un suport de balama, un zăvor), iar vatra era în latura opusă (la est), spre fundul încăperii. În preajma vetrei erau mai multe obiecte (unele de harnaşament), iar altele pe vatră (opt cuţite, patru cârlige, trei cuie, două bucăţi de zgură, un ac de cojocărie, un vârf de săgeată, o zăbală, un pinten de bronz cu spinul rupt, o cataramă şi o verigă trilobată de harnaşament), care necesitau reparaţii sau erau în curs de prelucrare. Potrivit caracteristicilor, obiectele erau fabricate prin forjare şi nu prin turnare. Unele piese erau rupte şi denotă că meşterul nu doar confecţiona, ci şi repara (portiţa de sobă, hârleţul, ţeava de archebuză, zăbala, pintenii etc.)

Tipologic, obiectele se încadrează următoarelor categorii: unelte, obiecte de uz casnic, obiecte de harnaşament, încuietori, monede, piese de podoabă şi vestimentaţie, arme şi materiale de construcţii. Deşi toate piesele sunt deosebite, merită să semnalăm prezenţa unei archebuze cu cârlig, cu ţeava hexagonală la exterior şi circulară la interior, lungă de 450mm. Acest tip de armă este rar întâlnită în Moldova medievală, una similară fiind descoperită în 1929 la Cetatea Albă.

În privinţa datării atelierului, am avut ca puncte de reper două monede, cu cronologie sigură şi restrânsă, emise la 1611 şi 1632, care indică folosirea locuinţei la mijlocul secolului al XVII-lea şi cu precădere în a doua sa jumătate.

Restaurare şi conservare

Piesele confecţionate din metale, care au fost descoperite la Biblioteca MunicipalăGeorge Radu Melidon din Roman, au atras atenţia într-un mod cu totul special din punct de vedere al protejării patrimoniului cultural, constituind baza unui amplu studiu privitor la modul în care acestea s-au degradat în perioada de zacere, dar şi a valorificării lor prin restaurare şi conservare. În acest sens, acestea au fost studiate, având în vedere contextul descoperirii şi funcţiile de utilizare, urmărindu-se atât morfologia crustelor de coroziune, structurile interne şi externe, cât şi caracteristicile cu potenţial arheometric, care au contribuit în mare măsură la elucidarea unor mecanisme de degradare în timpul zacerii.

Diagnosticarea stărilor de conservare s-a realizat prin implicarea directă a obiectelor sau pe probe, care au fost prelevate fără a afecta integritatea sau estetica acestora, utilizând metode moderne de investigaţii nedestructive, precum microscopia optică şi cea electronică. Rezultatele experimentale au evidenţiat cruste de coroziune de grosimi variabile şi cu structuri complexe, în special la aliajele din fier, sau cu straturi suprapuse şi microstructuri din sol, cum este cazul unor aliaje de cupru.

Analizele efectuate pentru determinarea transformărilor apărute sub influenţa factorilor pedologici şi a proceselor de alterare chimică şi deteriorare au evidenţiat şi microstructurile integrate în crustelor de coroziune. Exemplificăm în acest sens, depunerile din sol (nisip de diferite granulaţii sau pietricele) în cazul obiectelor descoperite în sondaje la diferite adâncimi în sol, în timp ce pe crustele pieselor din locuinţa incendiată s-au localizat formaţiuni de coroziune, rezultate în urma arderii, resturi de paie din compoziţia chirpicului sau lemn carbonizat.

Incendierea locuinţei a jucat un rol important în derularea proceselor de alterare chimică şi deteriorare fizică în perioada de zacere, respectiv degradarea treptată a aliajelor prelucrate. Factorul termic a contribuit la schimbarea structurii interne, dar fără a afecta forma originală. În plus, în urma arderii au fost preluate prin contact alte materiale (microstructuri, paie, lemn carbonizat etc.) în funcţie de care s-au stabilit şi procedeele de restaurare şi conservare. În acest sens s-a optat pentru aplicarea tratamentelor cu soluţii prin pensulare, deoarece prezintă avantajul unui control direct asupra produşilor sau microstructurilor îndepărtate, chiar dacă implică operaţii repetitive, care prelungesc timpului necesar pentru intervenţiile de laborator. Astfel, la piesele descoperite în locuinţa incendiată s-au eliminat compuşii chimici activi, de tipul clorurilor, dar fără a îndepărta resturile de materiale integrate în crustele de coroziune, iar după operaţiile de stabilizare a acestora s-au aplicat pelicule cu rol protector, uşor arămii pentru obiectele din bronz, în timp ce la aliajele de fier s-au păstrat crustele rezultate din perioada de zacere, de culoare maro închis.

9. PLACĂ DECORATIVĂ

Un nedreptăţit al vremurilor George Radu Melidon

Doru Mihăescu
Bucureşti

„Considerând că Romanul posedă, de mai mulţi ani, mai multe şcoli primare şi secundare, publice şi private, care au trebuit să producă măcar cititori cu dorinţa de a-şi spori cunoştinţele şi a satisface curiozitatea prin lectură ...", cu alte cuvinte, având în vedere faptul că fusese, în linii mari, realizat, în urbea sa natală, obiectivul învăţământului popular (primar şi secundar, rural şi urban), pentru care, timp de decenii, militase cu sârguinţă şi ardoare nu numai prin intermediul scrisului, ci şi prin acţiunea practică a deţinătorului mai multor funcţii publice în acest domeniu, la 2 aprilie 1885 (adică la aproape patru ani după revenirea sa definitivă la Roman), George-Radu Melidon aprecia că sosise timpul să ofere oraşului său un *Meledonium*.

Şi cum acest cuvânt, originală creaţie lexicală (compusă din *Meledon*, variantă populară sau, poate, creată de autorul însuşi, pentru a corespunde vechiului grec. *meledonós* „care are grijă de, protector" + *(do)nium* < latin. *donum* „dar (donaţie)" ori, mai degrabă, formată prin alăturarea unei terminaţii latine numelui *Melidon* < neogrec. *méli* „miere" + *dóno* = *dído* „a da, a dărui"), se putea dovedi destul de greu de înţeles, îi adăuga, într-un limbaj cu mult mai accesibil, *Cărţi oferite în dar comunei Roman de către D[omnul] George Radu Melidon, pentru începerea unei biblioteci publice, de ştiinţă, litere şi istorie naţională*. De remarcat amănuntul că numele nu mai este aici *Meledon* (de unde *Meledonium*), ci *Melidon*, de la care s-a ajuns şi la varianta *Milidon*.

Au existat, prin urmare, trei variante ale acestui patronim: *Meledon* (variantă populară sau creată de autorul însuşi), *Melidon* (varianta cea mai frecventă şi, de fapt, cea adevărată, corectă, a acestui nume de provenienţă neogreacă) şi *Milidon* (varianta cea mai rară şi cu siguranţă, populară). Toate cele trei variante au fost folosite de-a lungul timpului şi de autorul însuşi, pentru a semna texte publicate sau manuscrise.

Revenind la titlul complet al donaţiei, trebuie spus că anunţatul profil „ştiinţă, litere şi istorie naţională", al viitoarei „biblioteci publice", nu trebuie înţeles doar ca un obiectiv, mai mult sau mai puţin îndepărtat, ci, având în vedere fie şi numai lista celor circa patruzeci de titluri din această donaţie (de 216 titluri, în 228 volume), pe care o regăsim în articolul *Gheorghe Radu Melidon, întemeietorul Bibliotecii publice din Roman*, din revista „Melidonium" (anul I, nr. 1, ianuarie iunie 2009, p. 67), ca o realitate, ale cărei fundamente fuseseră de la bun început aşezate.

Titlurile conţinute în listele respective ne oferă de asemenea posibilitatea de a remarca atât valoarea deosebită a fondului de carte şi periodice care urma a fi donat, cât şi orizontul larg şi divers al preocupărilor eruditului intelectual romaşcan, mergând de la lucrări literare româneşti, mai vechi sau mai noi, precum *Satirele* lui Antioh Cantemir ori *Poeziile* lui Gheorghe Asachi, la lucrări lingvistice, precum *Limba după documentele vechi* (în *Cuvinte din bătrâni*, III, Bucureşti, 1878-1879, a lui B.P. Hasdeu) sau Academia Română, *Dicţionar* (A.T. Laurian, I.C. Massim, *Dicţionarul limbei române* ..., IIII, Bucureşti, 1873-1877), la lucrări de filologie clasică, precum G. Bernhardy, *Griechische Litteratur (Grundriss der Griechischen Litteratur* ..., III, Halle, 1852-1856) (ediţia a II-a; ed. a III-a, Halle, 1856-1861 = 3 vol.) ori texte din Iulius Caesar, Tacitus, Titus Livius, la lucrări juridice, de la *Pravila lui Matei Basarab* (*Îndreptarea legii*, Târgovişte, 1652) la *Dreptul public al românilor*, de Simion Bărnuţiu, Iaşi, 1867, la lucrări privitoare la educaţie şi învăţământ (*Educaţiunea copiilor*, a lui Ioan Popp, Bucureşti, 1869, *Lepturariul românesc*, a lui Aron Pumnul, Viena, 1865, *Şcoalele săteşti în România. Istoricul lor, de la 1830-1867*, a lui V. A. Urechia, Bucureşti, 1868), la lucrări de istorie naţională, europeană şi universală (*Istoria pentru începutul românilor în Dacia*, a lui Petru Maior, Buda, 1834, *Hronica românilor şi a mai multor neamuri*, a lui Gheorghe Şincai, IIII, Iaşi, 1853-1854, *Letopiseţele Ţării Moldovei*, editate de Mihail Kogălniceanu, IIII, Iaşi, 1845-1852, *Eteria sau jalnicele scene prilejite în Moldova de răzvrătirile grecilor*, a lui Alecu Beldiman, Iaşi, 1861, *Creştinismul în Dacia şi creştinarea românilor*, a lui Ghenadie Enăceanu, Bucureşti, 1878, *Istoria bisericească a românilor*, a lui Filaret Scriban, Iaşi, 1877, *Istoria critică a românilor*, a lui B.P. Hasdeu, Bucureşti, 1873, *Cronica Huşilor şi a Episcopiei cu asemenea nume, Cronica Romanului şi a Episcopiei de Roman*, III, ale episcopului Melchisedec Ştefănescu, Bucureşti, 1869, respectiv 1874-1875, *Histoire de la Campagne de France*, a lui Ferdinand Delannay, Paris, 1871, *Origine de l'Alemagne et de l'Empire germanique*, a lui Jules Zeller, Paris, 1872, *Aus Metternich's nachgelassenen Papieren Herausgegeben von dem Sohn des Staatskanzlers Fürsten Richard Metternich Winneburg*, III, VII, Viena, 1880-1883, *Histoire universelle* ..., a lui Victor Duruy, Paris, 1878), la lucrări de biologie (Charles

Darwin, *L'origine des espèces ...*, Paris, 1873 şi *Voyages d'un naturaliste autour du monde ...*, Paris, 1875), la lucrări de agronomie (Ion Ionescu de la Brad), *Agricultura română din judeţul Dorohoi, Agricultura română din judeţul Mehedinţi, Agricultura română din judeţul Putna*, Bucureşti,1866, 1868, 1869), la lucrări privitoare la studiul şi răspândirea Bibliei (I. H. Rădulescu, *Biblicele sau notiţii istorice, philosophice, religioase şi politice asupra Bibliei*, Paris, 1858; Louis Jacolliot, *La Bible dans l'Inde. Vie de Iezeus Christna*, Paris, 1869), la studii de statistică (*Analele statistice ale României*, apărute începând din anul 1860, sub conducerea lui Dionisie Pop Marţian), la lucrări de geografie românească şi universală (de la *Descrierea Moldovei*, a lui Dimitrie Cantemir (ed. Iaşi, 1851) la *Tour de Monde, de Paris à Bucarest*) etc.

Fie şi din această sumară enumerare, ne putem da seama de valoarea şi semnificaţia gestului făcut de George Radu Melidon, care înţelegea să doneze un adevărat tezaur bibliologic, pentru a pune bazele unei serioase biblioteci publice în oraşul său natal. Pe de altă parte, rămânem impresionaţi de diversitatea preocupărilor sale, de deschiderea polivalentă, atât spre domeniul naţional, cât şi (în condiţiile cunoaşterii, deopotrivă, a limbilor clasice şi a unor limbi moderne, precum franceza şi germana), spre domeniile literaturilor antice, greacă şi latină, ca şi spre cele ale ştiinţei, culturii şi civilizaţiei europene moderne.

Ce s-a ales din tot acest preţios fond de carte, în vremurile care au urmat, la o jumătate de veac după moartea lui George Radu Melidon? Acea jumătate de veac, pe care el şi-o imagina, într-o proză a sa de anticipaţie, ca un salt spre civilizaţie ...

Din câte am înţeles, niciunul dintre titlurile donate la 2 aprilie 1885 nu mai există în fondul Bibliotecii Municipale din Roman şi, de fapt, nici nu se ştie dacă mai există pe undeva ...

Numele *George Radu Melidon*, care, pe bună dreptate, fusese atribuit cândva (probabil pe la 1900) unei străzi din apropierea Bisericii *Sfântul Gheorghe*, a fost eliminat în perioada comunistă, iar nedreptatea a rămas, ca atâtea altele (şi nu numai de acest fel), neînlăturată, deşi ne aflăm după şi nu înainte de 1989, şi chiar în ţara în care anul 1989 nu a putut fi depăşit fără sacrificiul suprem al atâtor şi atâtor oameni tineri ...

Având în vedere, însă, faptul că, în condiţiile în care s-a păstrat lista originală a cărţilor şi periodicelor donate atunci, Biblioteca Municipală din Roman a putut fi numită, totuşi, *George Radu Melidon* şi că a fost posibilă chiar înfiinţarea unei Societăţi Culturale *George Radu Melidon*, iar revista pe care această societate o editează a ajuns să poarte ca nume titlul principal al impresionantei sale donaţii (*Melidonium*), este, credem, normal ca cercetarea în continuare, a personalităţii, a vieţii, activităţii şi scrierilor sale, unele încă inedite, cele mai multe greu accesibile, să reprezinte şi de acum înainte o preocupare constantă a acestei reviste. Momentul ni se pare cu atât mai potrivit, cu cât în anul 2011 s-au împlinit 180 de ani de la naşterea, iar în anul 2012 s-au împlinit 115 ani de la moartea lui George Radu Melidon.

Propunem deci publicarea, începând cu numărul de faţă, a unor noi contribuţii de acest fel, pe care o inaugurăm cu o scrisoare inedită şi cu două semnificative creaţii poetice, selectate cândva de Nicolae Iorga, pentru volumul *Poezii ale scriitorilor din epoca Unirii* (Vălenii de Munte, 1909), pentru a o continua, eventual, în numărul următor, cu o altă scrisoare inedită (de astă dată în limba franceză, trimisă în 1849, din Franţa, doctorului romaşcan Alexandru Theodori), urmată de povestirea unei sugestive călătorii, de şase ore, de la Iaşi la Roman, cu diligenţa poştei şi de o interesantă descriere a oraşului Roman, aşa cum arăta el la mijlocul secolului al XIX-lea.

Să începem, deocamdată, cu scrisoarea inedită, trimisă din Roman, de George Radu Melidon, la 28 martie 1885, lui Dimitrie A. Sturdza-Miclăuşanu, cu doi ani mai tânărul său coleg de luptă pentru Unirea din 1859 (fost secretar al Adunării Ad-hoc a Moldovei), de eforturi pentru emanciparea şi modernizarea României, coleg de preocupări intelectuale, într-o anumită măsură comune, cu o bogată activitate ştiinţifică (membru, din anul 1871, al Academiei Române, vicepreşedinte (1879-1882) şi chiar preşedinte al Academiei (1882-1884), apoi, din 1885 şi până la moarte (1914), secretar general), dar şi cu o cel puţin la fel de bogată activitate politică (secretar particular al domnitorului Alexandru Ioan Cuza, ministru, în diferite ministere şi în mai multe rânduri, în timpul lui Cuza, dar mai ales, după, chiar preşedinte al Consiliului de Miniştri (1895-1896, 1897-1899, 1901-1904, 1907-1908), fondator (în 1875), iar după moartea, în 1891, a lui Ion C. Brătianu, lider al Partidului Naţional Liberal, ales la Congresul de la Iaşi, din noiembrie 1892). Când Melidon îi adresa scrisoarea pe care o vom reproduce mai jos, D.A.Sturdza era senator de Roman (al judeţului Roman) şi ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice.

Textul scrisorii, care se păstrează în colecţiile Bibliotecii Academiei Române, va fi redat în acord cu normele ortografice actuale, va fi însoţit, acolo unde este cazul, de note explicative, incluzând şi unele comentarii.

Preaonoratul meu Domn,

Cunoaşteţi că mă aflu retras infirm la Roman, cu o mică pensie neviageră, pe care o datoresc tot numai generosului concurs ce aţi binevoit a-mi da la Senat, în 1882.

Aici, comuna, care nu putea găsi altfel profesori buni pentru Gimnaziul Comunal, mi-a oferit 250 lei pe lună, pentru a face lecţiunile de istorie universală. Acest adaos de venit este singurul mijloc cu care am putut întreprinde educaţiunea micului meu copilaş, aflat la studii gimnaziale în Institutele Unite din Iaşi, cu o cheltuială de 1800 lei pe an.

Acum, însă, Gimnaziul din Roman, trecut fiind la stat, regulile pensionarilor nu permit cumularea de nicio funcţiune din ale statului. N-aş mai putea, dar, funcţiona la Gimnaziu decât numai când retribuţiunea catedrei de istorie ar fi înscrisă numai ca diurnă, ca pentru un vechi profesor, cu experienţă pedagogică apreciată, la care nu se pot avea altfel de improviziuni sau când retribuţiunea ar fi prevăzută cu toate gradaţiunile cuvenite unei vechimi ca a mea, de peste 20 ani, şi astfel, fiind mai ridicată decât pensiunea, aş putea opta pentru ea, în mod provizoriu.

Mă adresez, dar, cu cea mai respectuoasă rugăminte, pentru a nu rămâne lipsit de mijloacele cerute pentru educaţiunea copilaşului pe care Dumnezeu au voit să mi-l trimită tocmai acum, la sfârşitul puterilor mele şi carele vă va pomeni în toată viaţa lui, precum şi eu am pomenit, încă din prima funcţie, nobila familie a Sturzeştilor Miclăuşeni.

Dacă împrejurările Ţării nu au permis a mi se face o retragere mai justă, faţă cu lungile şi grelele mele munci din timpuri ca ale Unirii, nu mă pot însă îndoi că bărbaţi de sentimentele şi nobilitatea D[omniei Voa]stre nu vor găsi chipuri de a veni în ajutorul bunelor merite, pe o cale sau pe alta, fie măcar şi prin o subvenţiune de studii pentru copil, analoagă cu cheltuiala mai sus indicată.

Onor[atul] domn Paul Străjescu nu au binevoit a se însărcina să vă vorbească în această chestiune şi credinţa mea în generozitatea înnăscută a Domniei Voastre este singura scuză pentru cutezarea cu care mi-am permis a vă adresa aceste rânduri eu însumi.

Al Domniei Voastre, preaonoratul meu Domn,
întru totul respectuos şi devotat,
Melidon.
Roman, 1885, 28 mart

***

Şi acum, însoţite de câteva note explicative, privitoare la unele cuvinte, cele două poezii, ambele ocazionale, ecouri ale unor evenimente din perioada 1852-1871 (crearea primelor unităţi ale armatei moldovene moderne şi Sărbătoarea de la Putna), selectate de Nicolae Iorga pentru volumul menţionat mai sus, unde pot fi regăsite la p. 6771.

La fel ca toate celelalte creaţii ale scriitorului romaşcan, ele nu trebuie judecate ca scrieri ale unui autor clasic, ci ale unuia dintre autorii obişnuiţi ai epocii sale, influenţat de Chateaubriand şi Lamartine (din care a şi tradus, de altfel), dar şi de Vasile Cârlova, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu şi mai ales, de Vasile Alecsandri. Prin urmare, considerăm nepotrivit a fi judecate altfel, chiar dacă tentaţiile nu lipsesc şi pot fi, pentru unii, chiar ademenitoare.

Rămân, fără doar şi poate, valabile sinceritatea şi bunele intenţii ale mesajului unui adevărat patriot, valoarea de document de epocă, unele interesante fapte de limbă, dar şi pasaje care se dovedesc a nu fi mai prejos decât altele, asemănătoare, din cu mult mai bine cunoscute şi studiate creaţii poetice, ale aceleiaşi generaţii din istoria literaturii române.

Şi pentru că toate acestea reprezintă punctul de vedere al unui romaşcan, n-ar trebui uitată, desigur, normala, poate chiar inerenta componentă subiectivă ...Pe de altă parte, romaşcanii, în general, n-ar trebui să uite, la rândul lor, datoria pe care, cunoscându-l mai bine prin aceste texte, ca şi prin altele, care, poate, vor urma, încă o mai au faţă de înaintaşul lor, George-Radu Melidon.

La coroana lui Ştefan cel Mare

Muza mea, ia-ţi lira-n mână, să cântăm o zi frumoasă,
A Moldovei veche slavă, al ei mândru viitor,
Azi, coroana unui érou din mormântul său e scoasă,
Odor scump, nepieritor.

Al lui Ştefan, Domn cel Mare, veac de aur ne revine,
Lumea-i plină de-al lui nume, saltă munţi, codrii răsun',
Braţul său ştia să-nfrunte multe seminţii vecine,
Baia, Racova ne-o spun.

De la plaiuri pân' la Mare se întindea a lui domnie,
A sa spadă în războaie patruzeci a mânuit
Şi românul pe-a sa ţară a putut mândru să fie,
Neplecat, nebiruit.

Dar căzu eroul mare, ca stejarul de pe munte,
Viscoli grele şi furtune peste noi mii au trecut,
Pe al secolilor luciu, fără barcă, fără punte,
Pierduţi, poate, ne-am crezut ...

Însă nu, Ştefan cel Mare din cenuşa sa reînvie,
La cuvântul lui Moldova în picioare s-au sculat,
Azi, cu mâna pe coroană-i, tot românul va să ştie
C-al său drept e apărat.

Da, aşa, acum ştim bine c-avem tron, c-avem domnie,
C-avem ţară, c-avem drepturi, că am fost ceva-n trecut,
Că sântem un pópol vrednic, ce îşi are o solie,
Neclintit, neabătut.

Salutare, simbol sfinte, al unui Domn al nostru Mare,
Ce reverşi raze de slavă pe pământul meu iubit!
În ăst timp de multe valuri, de-ndelungă, grea Cercare,
Tu eşti şi rămâi de-a pururi semnul nostru cel dorit.

RELATIUNE STATISTICA
DE
STAREA SCOLELORU
IN MOLDOVA.

MEMORIU
PRESENTATU
D. Ministru de Culte si Instructiune publica
in 1 Januarie 1862
DE
Georgie Radu Melidon,
Capu Sectiunei Scoleloru in Cancelariea Ministeriului respectiv.

JASSII.
Tipografia lui Adolfu Bermann, Podul-vechiu.
1862.

Întăiul escadron
(*Dedicat cavaleriei moldovene*)

La front cu toţii, copii de ţară,
A noastre şiruri să îndesim!
Pentru Moldova, în astă oară
Poate se cere ca să murim.

Steagul se înalţă, trompeta sună
Al vitejiei războinic ton,
Mândri, pe linii, în şiruri s-adună
Bravii celui dintăi escadron.

Duşmanul vine, ca neagra ceaţă,
Mii baionete în jururi sclipesc,
Coloane dese ne stau în faţă,
Tunuri, din spate, ne urmăresc.

Dar nu ne pasă de dúşman c-apare,
Ca o furtună la orizon,
Trăiască Ţara! Noi ţinem tare,
Noi, bravii celui dintăi escadron.

Aşa muri-vom azi, în zi mare,
Însă din Ţară nu ieşim vii,
Domnul din ceruri să-şi facă-ndurare
Cu-a noastre mame, soţii şi copii!

Dar, n-aveţi grijă, căci lumea ştie
Că pentru Ţară pierim, pentru tron,
Ştiu jurământul cum să şi-l ţie
Bravii celui dintăi escadron.

Vină, duşmane! Cum vrei ne strică,
Căci noi din locuri nu ne clintim!
Zvârlim şi arma, dacă ţi-i frică,
Îţi dăm şi caii, dar tot nu fugim!

A ta putere nu ne-ngrozeşte,
Nici al tău număr, nici al tău ton!
Mor pentru Ţară toţi, voiniceşte,
Bravii celui dintăi escadron.

....

Dar, ura, ziceţi, copii de ţară!
Duşmanul piere de cum a venit,
Duşmanul fuge de-a noastre hotare,
Căci cu ruşine a fost biruit.

Ura, căci lumea are să ştie
Că pe Moldova şi pe-al ei tron
Le-am apărat noi azi, cu tărie,
Noi, bravii celui dintăi escadron.

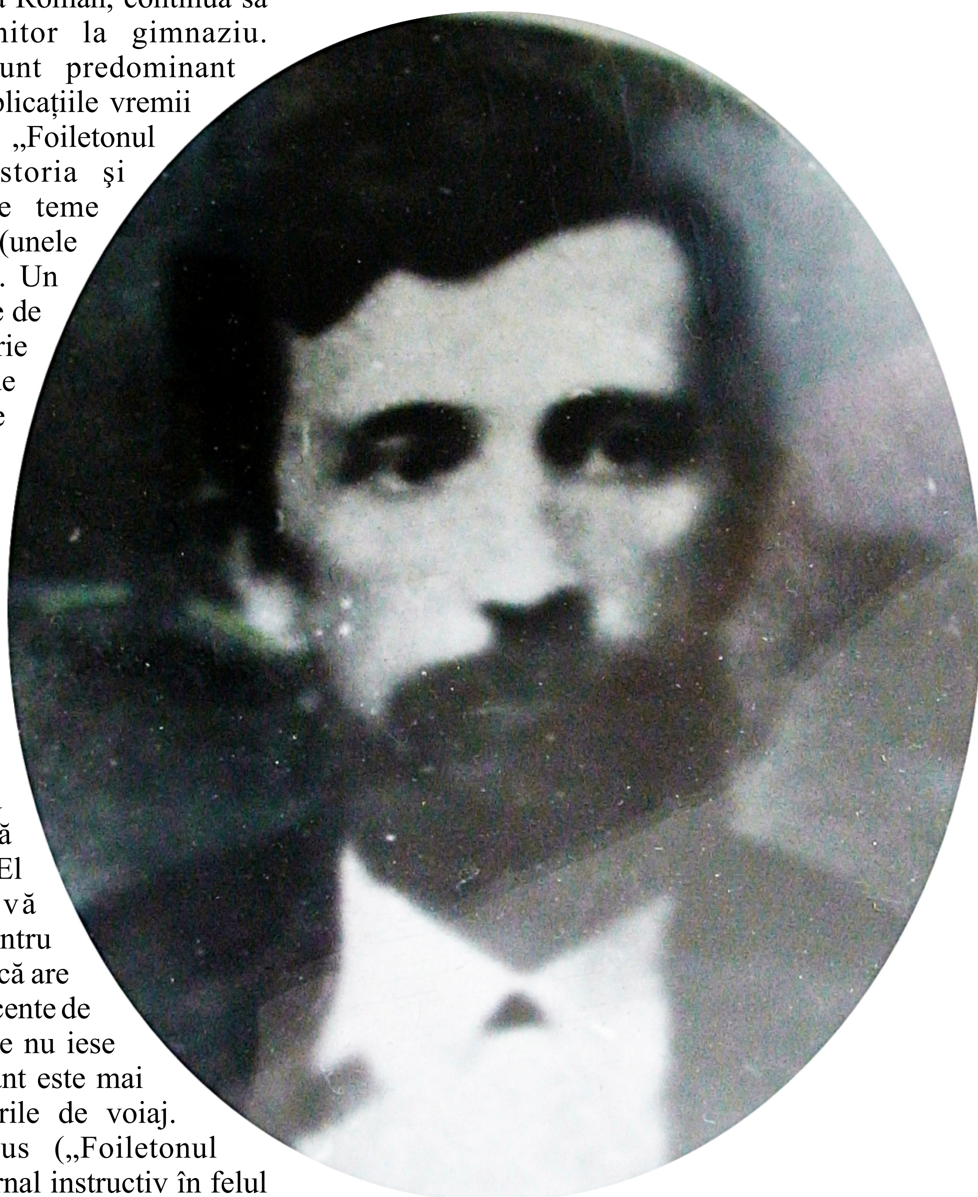
Primul autor SF român s-a născut la Roman: *George Radu Melidon*

Nicolae SAVA
Piatra Neamț

Un autor mai puțin cunoscut, dar important acum două secole, este George Radu Melidon. Născut la 13 martie 1831, la Roman, atunci județul Roman, decedat la 11 mai 1897, Roman) Melidon a fost poet, prozator şi traducător. A învățat la Academia din Iaşi (fosta Academie Mihăileană). Din 1856 funcționează ca profesor de mitologie, retorică şi poetică la Gimnaziul Central din acelaşi oraş. În 1857 e şef de secție în Ministerul Cultelor şi Instrucțiunii Publice din Moldova, iar în 1860 – director în acelaşi minister. Mutat la Bucureşti ca director general al învă-țământului din România (1862-1864), se ocupă îndeaproape de dezvoltarea învățământului sătesc. Revizor, apoi inspector şcolar în mai multe județe, este chemat în 1867, când se organizează Şcoala Normală de învățători din Bucureşti, în fruntea instituției. În 1881 se pensionează şi, retras la Roman, continuă să activeze ca profesor suplinitor la gimnaziu. Preocupările lui Melidon sunt predominant didactice. În almanahuri, în publicațiile vremii („Zimbrul", unde a debutat, „Foiletonul Zimbrului" şi „Foița de istoria şi literatură"), scrie articole pe teme politice, sociale, comerciale (unele fiind transpuse din franțuzeşte). Un pedagog rămâne şi în chestiunile de literatură. Dedicată lui Dimitrie Gusti, lucrarea Regule scurte de versificație română (1858) are trei secțiuni: reguli generale de versificație, licențe poetice şi defecte de versificație, prozodia poetică aplicată la versificația modernă. Melidon însuşi e un versificator sârguincios şi pedestru, înrâurit de poeții vremii, mai ales de Grigore Alexandrescu, cum se observă în poeziile apărute în „Foiletonul Zimbrului", „Almanah pentru români", „Almanah de învățătură şi petrecere", „Secolul" etc. El caută în trecutul de slavă învățăminte şi îndemnuri pentru prezentul decăzut. Lirica patriotică are un caracter militant, uneori cu accente de marş eroic, iar lirica de dragoste nu iese din nota convențională. Interesant este mai ales prozatorul, cel din relatările de voiaj. Călătorie în Moldova de sus („Foiletonul Zimbrului", 1855-1856) e un jurnal instructiv în felul lui, dezvăluind o conştiință politică mereu trează, ca şi în De la Iaşi la Roman („Almanah pentru români", 1857). A compus şi un Irod național (1895), cu evidente implicații politice. Cu Un vis curioz (*Almanah de învățătură şi petrecere*, 1857), Melidon poate fi omologat ca primul autor SF român. El a donat, la 2 aprilie 1885, *„ca un prinos cetățenesc din singura avere ce am"* biblioteca sa, formată din 216 volume comunei (de atunci) Roman. Din inițiativa poetei Emilia Țuțuianu, care a reunit mai mulți oameni de cultură romaşcani, în oraşul său natal, Roman, funcționează o Asociație Culturală ce poartă numele George Radu Melidon şi o revistă *Melidonium*, condusă tot de poeta Emilia Țuțuianu. De asemenea, biblioteca municipală din Roman poartă numele ilustrului cărturar.

George Radu Melidon
profesor la Gimnaziul Roman-Vodă

Cristina PANAITE

Roman, Neamţ

Cunoscut ca fiind întemeietorul primei biblioteci publice din Roman, *George Radu Melidon* s-a născut pe 31 mai 1831. Despre familia acestuia, aflăm din lucrarea profesorului Alexandru Epure: pe tatăl său îl chema Gheorghe şi a fost profesor; mama sa, Ecaterina femeie cultă pentru vremea ei (Alexandru Epure - Profesorul Gheorghe Radu Melidon, Roman, 1942, p.4), făcea parte dintr-o familie de preoţi (a fost înmormântată în curtea Bisericii Sf. Voievozi, cunoscută şi sub numele de Biserica Albă). A avut şi un frate, Grigore Melidon, care a absolvit *Academia Mihăileană* în 1855 şi a fost şi profesor la aceeaşi instituţie (a murit în anul 1916 şi a fost înmormântat la Mănăstirea Neamţ). Din corespondenţa dintre profesorul Epure şi Dimitrie Melidon, fiul lui George Radu Melidon, aflăm că familia Melidon a avut în proprietate un teren şi două corpuri de case vechi, lângă vilele Moşinski, vis-à-vis de curtea Gimnaziului *Roman-Vodă*. Ulterior, terenul a fost înstrăinat şi s-a construit aici Şcoala Vasile Alecsandri.

George Radu Melidon a fost un autentic fiu al Romanului, oraşul în care s-a născut, a copilărit şi s-a retras în ultimii ani ai vieţii lui.

Viitorul director al Şcolii Normale Carol I din Bucureşti, după absolvirea cursului primar, şi-a continuat studiile la Academia Mihăileană din Iaşi. Cunoştea foarte bine mai multe limbi: germana, latina, franceza şi greaca.

S-a distins ca publicist, colaborând, în anul 1855, la ziarul Foiletonul Zimbrului din Iaşi. Într-un studiu publicat în acest ziar, militează pentru înfiinţarea şcolilor în mediul rural.

În anul 1856, George Radu Melidon a fost bibliotecar la *Academia Mihăileană*, iar în anul 1857 a fost numit şef al secţiei şcoalelor la Ministerul Cultelor şi Instrucţiunii Publice din Moldova. În această funcţie fiind, a întocmit un memoriu statistic referitor laadministrarea şi la situaţia în care se afla pe atunci învăţământul public şi particular (Alexandru Epure, op. cit., p.11), memoriu intitulat Relaţiune statistică de starea şcoalelor din Moldova. Pentru această lucrare, primeşte mulţumiri de la domnitorul Alexandru Ioan Cuza, printr-un decret (la recomandarea ministrului cultelor şi instrucţiunii publice, Pr. A. Cantacuzino):

Noi Alexandru Ioan I
Cu mila lui Dumnedeu si viontia nationala
Domnu
Principatelor Unite
Moldova si Tera Romaneasca
La toti de facia si viitori sanatate

Asupra rap. 116 presentatu de D. Ministru Nostru secretariu de Statu ad-interim la Ministeriulu de Culte si Instructiune publica din Moldova. Considerandu bunele merite de care D. Georgie Melidonu au datu dovada ca aspirantu de litere si functionariu publicu in curgere pana acumu diece ani.

Amu decretatu si decretatum:

Art. I. Esprimamu D. G. Melidonu Domneasca Nostra multiemire pentru zelulu si destoinicia cu care indeplinesce indatoririle postului de Siefu sectiunei scoleloru la care este numitu in serviciulu Ministeriului de Instructiune si Culte.

Art. II. Si celu de pe urma; D. Ministru nostru Secretar de Statu ad-interim la Ministeriulu de Culte si Instructiune Publica este insercinatu cu executarea ordonanciei de facia.

Datu stau in Domneasca Nostra resiedintia Iasii in luna Ianuariu in 9 dile anulu mantuirii 1862; eara alu Domniei Noastre alu patrulea in Principatele-Unite.

Alessandru Ioan I
(Alexandru Epure, op. cit., P.11-12).

În anul 1861, recunoscându-i-se meritele, i se dă dreptul să funcţioneze ca profesor în învăţământul secundar, iar în anul 1862, a fost transferat la Bucureşti, ca director al învăţământului primar din România.

În anul 1866, a fost numit revizor şcolar pentru districtele Roman, Vaslui şi Tecuci, cu reşedinţa la Roman. Mai târziu a fost înaintat la gradul de inspector pentru şcolile din judeţele Iaşi, Botoşani, Dorohoi, Roman, Bacău, Vaslui, Fălciu şi Tutova. În această calitate, face aprecieri asupra învăţământului primar care este, în opinia sa, ramul cel mai important din instrucţiune şi care merită cu osebire toată solicititudinea guvernului şi prodigalitatea ţărei. (Alexandru Epure, op. cit., p.15-16).

În anul 1867, a fost numit director al Şcolii Normale Carol I din Bucureşti (la propunerea lui V.A. Urechia). Rezultatele merituoase obţinute de şcoala condusă de profesorul Melidon sunt evidenţiate de rapoartele revizorilor şcolari.

Pe 15 august 1871, participă în fruntea unei delegaţii de cadre didactice din învăţământul secundar, ca reprezentant al judeţului Roman, la marea sărbătoare de la Putna, închinată lui Ştefan cel Mare.

Ivirea unei necruţătoare boli l-a silit să părăsească, în octombrie 1881, ogorul învăţământului în care trăsese brazde atât de adânci (*Alexandru Epure*, op. cit., p.24-25). V.A. Urechia, ministrul Cultelor şi Instrucţiunii Publice de atunci, şi-a exprimat, într-o notă ministerială, regretul privind demisia unui profesor distins şi sârguitor, carele, prin îndelungatele şi inteligentele servicii făcute instrucţiunii publice, a binemeritat dela ţară şi românism. (*Alexandru Epure*, op. cit., P.25).

Revenit în oraşul natal, deşi pensionar, pe 28 martie 1885, Melidon îi adresează o scrisoare lui Dimitrie A. Sturdza-Miclăuşanu, senator de Roman şi ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice.

Textul scrisorii se păstrează în colecţiile Bibliotecii Academiei Române. (vezi textul scrisorii în articolul: Doru Mihăescu *Un nedreptăţit al vremurilor* George Radu Melidon)

În urma acestui demers, Ministerul a emis Ordinul nr. 15227, prin care George Radu Melidon a fost numit profesor de istorie la *Gimnaziul* din Roman. (…) *„Nu se pot enumera aice toate meritele acestui bărbat, menit de natură a servi şcoalei (…) noi trebuie să fimmândri a avea în societatea noastră un aseminea bărbat şi cu mai multă mândrie, căci e romaşcan*"- spunea Gh. Vucenic primarul de atunci al Romanului (Nicolae Gr. Steţcu,Gheorghe A.M. Ciobanu, *Pagini din istoria Liceului Roman-Vodă*, 18721972 , Roman, 1972, p. 61).

Pe 28 iunie 1886, ministrul Spiru Haret, a comunicat profesorului Nicolae Condrea Sabin, directorul de atunci al Gimnaziului, că domnul George Radu Melidon este recunoscut de minister ca profesor suplinitor la catedra de istorie dela Gimnaziul din Roman.(*Alexandru Epure*, op. cit., P.26-27).

În ziua de 15 septembrie 1886, profesorul Melidon a trimis directorului Gimnaziului odeclaraţie în care spune că, din cauza boalei, nu mai poate continua lecţiile de istorie cu care fusese însărcinat până atunci la Gimnaziul *Roman Vodă.* (*Alexandru Epure*, op. cit., p.27). Boala de care suferea se agravează şi în ziua de 11 mai 1897 George Radu Melidon încetează din viaţă.

În anul în care Colegiul Naţional *Roman Vodă* sărbătoreşte 140 de ani de la înfiinţare (2012), se cuvine să îi aducem un pios omagiu şi celui care a pus bazele primei Biblioteci publice la Roman, profesor, publicist, spirit de elită şi organizator al învăţământului primar normal din România, George Radu Melidon.

Ion S. Antoniu – primul mare filatelist romaşcan

Daniel MARCU
Roman, Neamţ

Motto:
„Ştiinţa noastră este doar o picătua, ignoranţa noastră este un ocean."
Ion S. Antoniu

Începuturile - Librării şi timbrele lor fermecate

Născut la 27 august 1905, Ion S. Antoniu a copilărit pe uliţele largi ale târgului Roman, fermecat de mirajul luciului de apă din *Gradina Mare* şi de prăvăliile negustorilor evrei de pe *Strada Mare*. Primele locuri în care a deprins pasiunea pentru filatelie au fost librăriile de unde cumpăra, cu puţinii bani strânşi, ilustratele viu colorate, iar mai apoi timbrele pe care le păstra cu grijă într-una din cărţile cartonate primite în dar. Şi Romanul avea în primele două decenii ale secolului al XX-lea, slavă Domnului, aproape 10 ateliere ale unor iscusiţi meşteri tipografi sau depozite ale renumitelor Institute de Arte Grafice din ţară.

Chiar dacă devine membru al Societăţii Filatelice Române (SFR) încă de la 29 de ani, primele menţiuni despre activitatea sa filatelică le-am descoperit în 1940, atunci când, în urma fuzionării SFR cu Uniunea Filatelică Română, a fost ales în comitetul de conducere al noii Societăţi Filatelice, alături de generalul D. Simici, Valeriu Martin, George Matheescu-Sinaia, E. Papiniu, dr. Nicolae Oancea, avocatul I. Bogdan si Alexandru Negruzzi.

Tinereţea filatelică - primele consemnări

Peste alţi 3 ani, în 1943, numele filatelistului romaşcan apare intr-unul din dosarele Serviciului Special de Informaţii, în aşa-zisul scandal al timbrelor ruseşti. Implicarea sa se datora funcţiei ocupate în comitetul de conducere al SFR, considerat responsabil deoarece într-unul din numerele *Revistei*

Societăţii Filatelice Române apărea un anunţ prin care „se căutau insistent mărci poştale ruseşti”. Nu este greu de ghicit că, în perioada în care România era aliatul Germaniei in războiul sfânt contra bolşevismului, apariţia în 1943, pe o jumătate de pagină, a listei care cuprindea numeroase poziţii ruseşti din Catalogul Yvert fusese considerat îngrijorător de Siguranţa Statului.

Prin toamna lui 1953, în decursul unei perioade în care puterea comunistă suspendase până şi apariţia unei reviste naţionale cu profil filatelic (mai 1952-ianuarie 1954), îl găsim pe Ion S. Antoniu în fruntea unui comitet de iniţiativă al filateliştilor care milita pentru aprobarea unui proiect de organizare a mişcării filatelice din întreaga ţară. Întâlnirea filateliştilor cu o parte din conducerea ICS Filatelia a avut loc la 3 ianuarie 1954, în urma evenimentului fiind constituita *Comisiunea Obştească*. Mecanismul avea rolul declarat de a „*se consulta cu conducerea ICS Filatelia şi cu reprezentanţii CC al UTM, precum şi cu cei ai CCS, pentru găsirea formei cele mai potrivite de funcţionare a cercului filatelic*”. Totodată, Comisiunea Obşteasca formată din filatelişti marcanţi ai vremii îşi propunea „să facă legătura între marea masă a filateliştilor bucureşteni şi instituţiile chemate să îndrume mersul filateliei in RPR”. În data de 7 ianuarie, a avut loc o a doua întâlnire între cele doua parţi, în care s-a hotărât ca denumirea cercului sa fie *Prietenii Filateliei*, preluând astfel o mai veche titulatură a Sindicatului filatelic din perioada 1945-1950, condus de Jacques Wertheimer-Ghika. Comitetul de conducere al cercului *Prietenii Filateliei* era compus din: prof. dr. doc. Ion S. Antoniu, compozitor Elly Roman, ing. Titus Oradean, dr. Nicolae Tripcovici, ing. Moritz Herscovici, maior Ion Zlate, expert Ionel Schiffer şi Vladimir Bobeică.

Maturitatea - Vârfurile activităţii filatelice

Cu toate eforturile filateliştilor implicaţi în aceste demersuri, nici aceasta formă de organizare nu reuşise să obţină undă verde pentru crearea unei grupări naţionale de filatelie. Astfel că, spre sfârşitul lui 1957, conducerea ICS Filatelia a reluat consultările cu cei mai cunoscuţi colecţionari bucureşteni cu scopul de a înfiinţa o asociaţie centrală a filateliştilor din Romania. Delegaţia care s-a prezentat pe 23 decembrie 1957 era formată dintr-un total de 8 persoane (5 profesori universitari, printre care şi Ion. S. Antoniu, un general, un avocat şi un inginer). La 30 decembrie, de *Ziua Republicii*, s-a constituit Cercul filatelic Bucureşti, printre principalele scopuri afirmându-se dorinţa de „*sprijinire a studiilor şi documentării în filatelie*”, precum şi „acţiunea pentru înfiinţarea Asociaţiei Filateliştilor din RPR”.

La începutul anului 1958, Ion S. Antoniu se regăseşte printre membrii Cercului filatelic de la Casa Universitarilor din Bucureşti. Apoi, în urma aprobării, după mai bine de 5 ani de tergiversări, a raportului care stabilea programul manifestărilor ocazionate de sărbătorirea centenarului mărcii româneşti în cadru festiv, de către Biroul Politic al CC al PMR, profesorul universitar originar din Roman se implică în Comitetul de Iniţiativă pentru Constituirea AFR, care trebuia format în vederea realizării Expoziţiei Filatelice Internaţionale *Centenarul Mărcii Poştale Romaneşti*. Este ales, totodată, membru în juriul competiţiei filatelice.

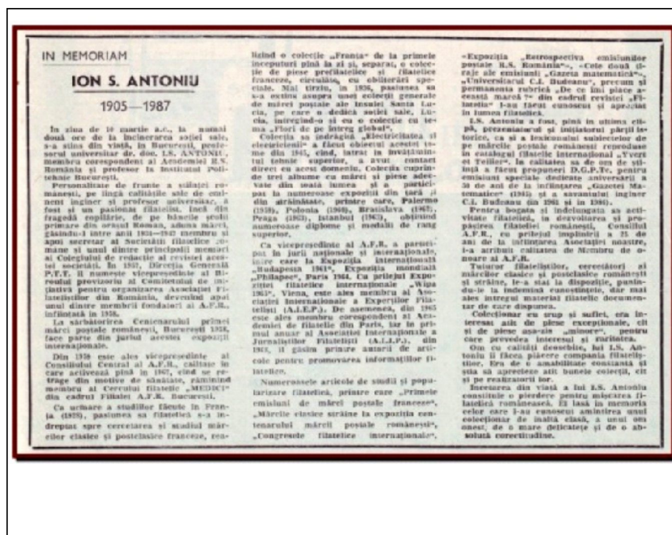
Încununarea pasiunii extraprofesionale a lui Ion S. Antoniu a venit, însă, 8 ani mai târziu, cu prilejul desfăşurării Expoziţiei Filatelice *Naţionale 66*, când a fost desemnat Preşedinte al juriului compus din 16 filatelişti marcanţi ai vremii.

Plicul Expoziţiei Filatelice Naţionale 66 - Preşedintele juriului a fost filatelistul romaşcan Ion S. Antoniu

Recunoașterea filatelică - Președinte de juriu

De-a lungul a trei decenii, prof. dr. doc. ing. Ion S. Antoniu a fost unul din cei mai activi şi mai proeminenţi membri ai mişcării filatelice româneşti. A scris zeci de articole de specialitate, printre acestea numărându-se şi un ciclu de materiale dedicate

IN MEMORIAM

ION S. ANTONIU

1905—1987

În ziua de 16 martie a.c., la numai două ore de la incinerarea soției sale, s-a stins din viață, în București, profesorul universitar dr. doc. I.S. ANTONIU, membru corespondent al Academiei R.S. România și profesor la Institutul Politehnic București.

Personalitate de frunte a științei românești, pe lingă calitățile sale de eminent inginer și profesor universitar, a fost și un pasionat filatelist. Încă din fragedă copilărie, de pe băncile școlii primare din orașul Roman, aduna mărci, găsindu-l între anii [illegible] membru și apoi secretar al Societății filatelice române și unul dintre principalii membri ai Colegiului de redacție al revistei acestei societăți. În 1957, Direcția Generală P.T.T. îl numește vicepreședinte al Biroului provizoriu al Comitetului de inițiativă pentru organizarea Asociației Filateliștilor din România, devenind apoi unul dintre membrii fondatori ai A.F.R., înființată in 1958.

La sărbătorirea Centenarului primei mărci poștale românești, București 1958, face parte din juriul acestei expoziții internaționale.

Din 1958 este ales vicepreședinte al Consiliului Central al A.F.R., calitate în care activează pînă în 1967, cînd se retrage din motive de sănătate, rămînînd membru al Cercului filatelic „MEDICI” din cadrul Filialei A.F.R. București.

Ca urmare a studiilor făcute în Franța (1928), pasiunea sa filatelică s-a îndreptat spre cercetarea și studiul mărcilor clasice și postclasice franceze, realizînd o colecție „Franța” de la primele începuturi pînă la zi și, separat, o colecție de piese prefilatelice și filatelice franceze, circulate, cu obliterări speciale. Mai tîrziu, în 1936, pasiunea sa s-a extins asupra unei colecții generale de mărci poștale ale Insulei Santa Lucia, pe care o dedică soției sale, Lucia, întregind-o și cu o colecție cu tema „Flori de pe întreg globul”.

Colecția sa îndrăgită „Electricitatea și electricienii” a făcut obiectul acestei teme din 1945, cînd, intrat în învățămîntul tehnic superior, a avut contact direct cu acest domeniu. Colecția cuprinde trei albume cu mărci și piese adecvate din toată lumea și a participat la numeroase expoziții din țară și din străinătate, printre care, Palermo (1959), Polonia (1960), Bratislava (1962), Praga (1962), Istanbul (1963), obținînd numeroase diplome și medalii de rang superior.

Ca vicepreședinte al A.F.R. a participat în jurii naționale și internaționale, între care la Expoziția internațională „Budapesta 1961”, Expoziția mondială „Philatec”, Paris 1964. Cu prilejul Expoziției filatelice internaționale „Wipa 1965”, Viena, este ales membru al Asociației Internaționale a Experților Filateliști (A.I.E.P.). De asemenea, din 1965 este ales membru corespondent al Academiei de filatelie din Paris, iar în primul anuar al Asociației Internaționale a Jurnaliștilor Filateliști (A.I.J.P.), din 1963, îl găsim printre autorii de articole pentru promovarea informațiilor filatelice.

Numeroasele articole de studii și popularizare filatelică, printre care „Primele emisiuni de mărci poștale franceze”, „Mărcile clasice străine la expoziția centenarului mărcii poștale românești”, „Congresele filatelice internaționale”, «Expoziția „Retrospectiva emisiunilor poștale R.S. România”», «Cele două tiraje ale emisiunii „Gazeta matematică”», „Universitarul C.I. Budeanu”, precum și permanenta rubrică „De ce îmi place această marcă ?” din cadrul revistei „Filatelia” l-au făcut cunoscut și apreciat în lumea filatelică.

I.S. Antoniu a fost, pînă în ultima clipă, prezentatorul și inițiatorul părții istorice, ca și a lexiconului subiectelor de pe mărcile poștale românești reproduse în catalogul filatelic internațional „Yvert et Tellier”. În calitatea sa de om de știință a făcut propuneri D.G.P.Tc. pentru emisiuni speciale dedicate aniversării a 50 de ani de la înființarea „Gazetei Matematice” (1945) și a savantului inginer C.I. Budeanu (în 1981 și în 1986).

Pentru bogata și îndelungata sa activitate filatelică, în dezvoltarea și propășirea filateliei românești, Consiliul A.F.R., cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la înființarea Asociației noastre, i-a atribuit calitatea de Membru de onoare al A.F.R.

Tuturor filateliștilor, cercetători ai mărcilor clasice și postclasice românești și străine, le-a stat la dispoziție, punîndu-le la îndemînă cunoștințele, dar mai ales întregul material filatelic documentar de care dispunea.

Colecționar cu trup și suflet, era interesat atît de piese excepționale, cît și de piese așa-zis „minore”, pentru care prevedea interesul și raritatea.

Om cu calități deosebite, lui I.S. Antoniu îi făcea plăcere compania filateliștilor. Era de o amabilitate constantă și știa să aprecieze atît bunele colecții, cît și pe realizatorii lor.

Încetarea din viață a lui I.S. Antoniu constituie o pierdere pentru mișcarea filatelică românească. El lasă în memoria celor care l-au cunoscut amintirea unui colecționar de înaltă clasă, a unui om onest, de o mare delicatețe și de o absolută corectitudine.

Concursurilor pentru machetarea mărcilor româneşti, apărute la mijlocul anilor '60, în care a avut un rol determinant pentru premierea artiştilor plastici care realizaseră una sau mai multe machete grafice ale emisiunilor de mărci poştale.

Ion S. Antoniu a fost pasionat de studiul şi cercetarea mărcilor clasice şi post clasice franceze, dar colecţia sa de suflet a rămas *Electricitatea şi electricienii*, cea care i-a adus atâtea satisfacţii ca expozant şi care a reuşit să îmbine armonios filatelia cu profesia sa de-o viaţă: ingineria electrică. Chiar dacă starea de sănătate nu i-a mai permis, încă din 1967, să fie activ în nobila pasiune, a rămas membru al Cercului filatelic *Medici* până la sfârşitul vieţii, în 1987, lăsând moştenire generaţiilor viitoare dorinţa de a cerceta, persevera şi in cele din urmă, de a izbândi în descifrarea trecutului istoric al mărcilor poştale romaneşti.

Ion S. Antoniu (1905 - 1987)

Ion S. Antoniu - Biografie profesională

A devenit inginer electromecanic în 1928 şi inginer electrician în 1929. Inginerul Ion S. Antoniu, diplomat al Şcolii Politehnice din Bucureşti (1928) şi al şcolii Superioare de Electricitate (1929), a lucrat în cadrul:

* Ministerului Armatei (1929-1930), ocupându-se cu probleme de electrotehnică şi invenţii;

* Societăţii de Gaz şi Electricitate din Bucureşti (1930-1947)

* Institutului Naţional de Cercetări Tehnologice Bucureşti (1947-1948)

* Întreprinderilor Metalurgice ale Statului (1948)

* Fabricii de Maşini Electrice Bucureşti (1948-1950)

* Laboratorului Central de Electricitate al Ministerului Energiei Electrice (1950)

* Institutului de Energetică al Academiei Române (1950-1970).

A predat la Politehnica din Bucureşti, între anii 1945-1948, apoi, între 1949 şi 1975 Ion S. Antoniu a fost cadru didactic la Institutul Politehnic din Bucureşti, Facultatea de Electrotehnică, unde a fost conferenţiar suplinitor (1950), profesor de electrotehnică (1953), conducător de doctorat (1963), decan al Facultăţii de Energetică şi Electrotehnică (1 septembrie 1956 20 decembrie 1957), şef de catedră la Catedra electrotehnica III (1963-1972). A mai predat cursurile de Bazele electrotehnicii la Institutul de Geologie şi Mine din Bucureşti (1949-1957) şi la Academia Tehnică Militară (1963-1965).

Prof. dr. ing. Ion S. Antoniu a publicat lucrări în domeniile: electricitate şi electrotehnică; măsurări electrice şi încercări; producerea, distribuţia şi utilizarea energiei electrice; matematici şi matematici aplicate; istoria tehnicii şi ştiinţei; biografii ale oamenilor de ştiinţă; educaţie şi învăţământ; manuale didactice; invenţii; traduceri; diverse (şah şi filatelie). Ion S. Antoniu a mai ocupat următoarele funcţii:

- membru corespondent al Academiei Romane (din 23 martie 1963)

-preşedintele Centrului de Cercetări şi de Producţie a Aparaturii ştiinţifice (1965-1969)

- membru în Consiliul National al Cercetării ştiinţifice (1966)

- preşedintele Comisiei de Magnetohidrodinamică (1969-1977)

- membru în Consiliul tehnico-economic al Academiei Române (1975)

După 20 de ani de muncă, în anul 1968, la Târgul Internaţional de la Nűrnberg, inventatorul Ion S. Antoniu primeşte medalia de aur pentru primul aparat care măsoară puterile active, reactive şi deformante, numit PQD-metrul. Invenţia a fost patentată în U.S.A., Marea Britanie, Elveţia, Franţa etc.

BIBLIOGRAFIE:
- Silviu N. Dragomir *Istoria filateliei romaneşti* (2007)
- Cristian Andrei Scăiceanu *Istoria mişcării filatelice din Romania* (2011)
- Colecţia *Revistei Societăţii Filatelice Romane* (1940-1943)
- Colecţia Revistei *Filatelia* (1954-1966, 1987, 1998)
- Dorina N. Rusu *Dicţionarul Academicienilor Romani* (1999)
- Arhivele Naţionale ale României / Direcţia Arhivele Naţionale Istorice Centrale - *Serviciul Special de Informaţii 1920-1949*

Acest material se constituie într-o mărturie a întregii activităţi filatelice depuse de romaşcanul Ion S. Antoniu de-a lungul mai multor decenii, dar şi a realizărilor profesionale ale inventatorului prof. dr. doc. ing. Ion S. Antoniu, membru corespondent al Academiei Romane. Deoarece am constatat că numele Domniei Sale nu figurează pe lista înaintaşilor care fac cinste oraşului Roman, deşi anul viitor se împlinesc 26 de ani de când ne-a părăsit solicit Primarului Laurenţiu Dan Leoreanu şi Consiliului Local al Primăriei Roman să acorde măcar acum Academicianului Ion S. Antoniu titlul de Cetăţean de Onoare al Romanului, în semn de recunoaştere pentru o viaţa închinată cercetării atât pe plan filatelic, cât şi pe cel al ingineriei electrice şi electromecanice.

Daniel Marcu,
Membru al Asociaţiei Internaţionale a Jurnaliştilor Filatelici, membru al Federaţiei Filatelice Romane

Portret pentru eternitate

In memoriam: Puiu Costea

Florentina NIȚĂ
Italia

Puiu Costea a plecat dintre noi. În primul moment, auzindu-le rostirea lor rece, cuvintele par lipsite de conținut, refuzi să le accepți sentința. Cine? Pe urmă mintea începe să descifreze unul cate unul mesajul lor crud. Pentru cercurile literare: Poetul. Pentru mass-media: Publicistul. Pentru pacienți: Medicul. Pentru prieteni: Omul.

În miez de septembrie, târziu în noapte, s-a stins în tăcere. Pe când merele se pârguiau în livezi şi boabele de struguri musteau pe ruguri visând să umple carafele de vin, el continua să adune provizii pentru nemurire. N-a mai ajuns să culeagă roadele din pomii sădiți, nici să bea mustul stors din ciorchinii viței de vie.

În fiecare din noi există o lumină lăuntrica ce ne însoțeşte prin viață, mereu prezentă, uneori poate mai puțin vizibilă. Flacăra lui ardea cu mult mai mare intensitate, radia prin toți porii, dacă te apropiai puteai să te şi arzi. Purta cu el pretutindeni acea senzație de imensitate profundă, de prezență tulburătoare, dar în acelasi timp liniştitoare, dătătoare de speranțe. În preajma-i totul devenea enorm, exagerat, ireal. Hainele prea strâmte să-l încapă, mintea prea lentă să-l urmărească, viața prea grăbita să-l rabde.

Odată am văzut împreună un dublu curcubeu. Era după o lungă noapte de muncă, săptămânalul "Gazeta de Roman" schimbase din nou formatul şi tipografia. Ne întorceam de la Bacău, la mijirea zorilor. Ploaia încetase. Deodată, pe porțiunea dreaptă de după podul peste Bistrița, drept în față, arcuindu-se la orizont, ni s-au arătat două curcubee, îngemănate. Entuziast cum nu-l mai văzusem, în ciuda oboselii evidente, ar fi vrut să zăbovim, să contemplăm miracolul ce se petrecea în fața ochilor noştri, să păşim dincolo de poarta ce se deschidea spre cer. Părea ca o încoronare a trudei noastre nocturne. Atentă la condus maşina şi cu gândul la ziua care abia începea, nu reuşeam să urmăresc decât cu coada ochiului traiectoriile pe care mi le indica in aer. Cum strada vira brusc la 90 de grade, pe partea dreaptă cerul continua să se vadă scăldat în culorile spectrului, în timp ce ne îndreptam spre Roman. Aş putea crede că am visat cu ochii deschişi, dar îmi amintesc că Puiu s-a grăbit să relateze la toți în redacție de cum ne-am întors. Mai apoi a continuat să evoce întâmplarea, în stil metaforic, ca pe o punte de legătura între depărtări, în prima întâlnire a cenaclului *Arcadia*, în timp ce se comentau impresii de călătorii prin mările Nordului şi el nu-şi putea lua privirea de la un căluț din sticlă de Murano adus din laguna Veneției.

Din perspectiva depărtării, locurile şi întâmplările au recăpătat acum dimensiuni normale, cuantificabile. Evidențiind, în contrast cu lumea înconjurătoare, un destin măcinat de îndoieli şi incertitudini, de idealuri şi deziluzii, de perseverență şi nonconformism. Trăind intens şi zbuciumat, la limita dintre vis şi realitate, cu imaginația devenită scut şi călăuză, el nu doar a scris poezie: ***a trăit-o***. Din ea Puiu Costea şi-a dăltuit un piedestal pentru eternitate.

„Priveşte oglinda ceasornicului mut
Clipa e încă aripă tandră
De azi mi-am pus sufletul pe scut
Să fie pentru tine ofrandă..."
Puiu Costea

Portret, nicicum cu ramă

În dialog cu autorul

Gheorghe A.M. CIOBANU
Roman, Neamț

Am ajuns şi la finalul acestor „zâmbiți, vă rog!”. Numai că eu nu am mai apucat să „zâmbesc”. Hai, fie. Dar, ce pot spune eu, despre mine? Eu, despre „eu”? Mă simt „scos din priză”. Să spun că am fost, cum am fost, cum trebuia să fi fost…E cazul să mă opresc. Dar ce mă fac cu simetria lui „111”? Să spună altcineva despre mine, ceva? Dar de unde să-l iau?

- AUTOR: Sunt aici, lângă tine. Hai să-ți iau un interviu. Vrei?

- PERSONAJ: Doamne, cine te-a scos în fața mea, aşa din senin, ca în „Omul invizibil” al lui Wells?

- AUTOR: Lasă „Misterele Parisului”. Am venit să te „trag de limbă” şi gata…Pentru aşa ceva, trebuie să fim doi. Ascultă, acum suntem aşa: eu „autorul” acestui volum, iar tu „personajul” din „dialogul fără ramă” ce urmează. O dedublare, pentru moment, pentru acest incomod „111”.

- PERSONAJ: Vai, îți mulțumesc din tot sufletul…Maestre, îți aştept prima întrebare…

- AUTOR: Stai, să pun şi microfonul. Memoria…la vârsta mea…trec peste întrebarea banală, cu numele. Deşi, ştim că „Ciobanu” nu ți-e numele, ci doar porecla familiei „cu care, prin „starea civilă”, ai rămas. Să-ncepem cu verbul „a fi”. Cum te simți, ca un existent pe o planetă, care, nu de mult, şi-a rotunjit zestrea umană la şapte miliarde?

- PERSONAJ: Nu-mi cunosc numărul matricol în aceste miliarde, dar, pe Terra, datorită felului meu de a fi, ca şi ataşamentului față de infinitul cosmic, pe Terra mă simt un singuratic. Parcă aş fi venit aici, ca „Homo” lui Gopo. Între mine şi „7”, e un vid existențial, fiecare ființă umană fiind un univers concentric. Apoi, mă gândesc la nesfârşitele de multe alte planete, din universuri, locuite şi ele cu alte ființe superioare… Totuşi, aici, la noi, am dus „casă bună”, direct sau indirect, cu colegii mei „sapiens”.

- AUTOR: (Pare că interviul e luat într-o navă astrală – gândeşte el). Deci am ipostaza stranie, de a vorbi cu un „Homo cosmicus?”

- PERSONAJ: Ştiind că am „Paşaport de Terra” pentru totdeauna, mă simt ca un bunic „la gura sobei”, care, din când în când, iese pe cerdac şi se uită la Cerul cu stele. (Spunând aceasta, interlocutorul s-a gândit la prima amintire a vieții sale, când, la trei ani, a ieşit într-o seară, în uşă, şi, privind în sus, a văzut o lună rotundă, peste care treceau, cu repeziciune, valuri de nori negrii, ceea ce l-a înspăimântat şi a fugit în casă, băgându-şi căpuşorul între perne.)

- AUTOR: Rămânem pe Terra, cu un „Homo” alături. Dar cu „Sapiens” cum stați? (Voia să-l întrebe şi de vârstă, dar, din politețe, a evitat.)

- PERSONAJ: Un „sapiens” ajuns la „senectuți”, cu cele optzeci şi şase de primăveri, devenite, acum, sfârşituri de toamnă. Etajul rațiunii la mine, a cultivat, la maximum şi maximal, imaginația, creativitatea şi corelativul, bazate, desigur, pe memorie, asociaticul şi gândirea, în general. Deşi memoria s-a ținut strâns de mine, nu am aplaudat-o niciodată, găsind-o a fi ceva firesc şi metabolic. Aripi creative, care să zboare cât mai sus şi mai independent, fructificând revărsări bogate de imaginație şi corelându-se orizontalic, cu toată cunoaşterea umană.

Poate prea de sine stătător şi față de religie, de politică, de societate sau de „gura lumii”, deşi nu am supărat pe nimeni, cu nimic. Iar creativitatea nu se adâncea spre profunzimi, ci se desfăcea crescendo, în evantai, spre cât mai multe variațiuni, care cereau o şi mai mare ordonare. De aici, la mine, fuga de documentare şi de bibliografii. Şi tot de aici, poate şi cauzal, multitudinea de obiecte predate la catedră – 63 – a limbilor străine însuşite – 8 – a diversității tematice ce au avut-o cele peste trei mii de expuneri, ca şi a imperiilor artistice în care am creat – literatură, plastică, muzică, eseu. (Nu i-a mai zis că pe toate acestea şi le-a însuşit pe fugă, iar când expunea, sau scria, apela la spontaneitate şi improvizație, fiind nevoit să le facă fără oprire, desfăşurând, în cei 50 de ani de învățământ şi zeci de activități obşteşti. Un non-stop ramificat şi din cauza timpului istoric şi a vieții proprii ce a dus-o – părinți nevoiaşi, de mic muncea pentru un ban, războiul, seceta, foametea, anii grei de refacere a țării, reflexul necesar de a accepta orice solicitare. S-a şcolit pe furiş – preparații, deşi elev – şi din multele facultăți unde a fost admis, a dus la capăt una, care era fără frecvență: Dreptul, profesat numai didactic.)

- AUTOR: Când se vorbeşte despre Ciobanu,

multe domenii, deci şi o lectură impresionantă. Să vă felicit?

- PERSONAJ: Îmi pare rău că nu pot să vă primesc felicitarea. Eu îmi cunosc cel mai bine, trecerea prin viață. N-am avut timp să citesc, cum se spune, biblioteci întregi. O viață fără pauze între multiplele „du-te şi fă cutare", nu puteam să citesc, decât, tot pe fugă, titlurile din reviste. Noroc că posedam germenele unei creativități spontane şi inedite, cu care rezolvam solicitarea. După intrarea în producție curentă, citeam două-trei pagini din ea, după care, o închideam şi o „scriam" eu imaginar, pe mai departe. Mi s-a format un reflex, dar şi un suport pentru dezvoltarea, în „evantai" cum am mai spus, a creativității. Se ştia că am o bibliotecă voluminoasă, pe care am constituit-o doar, şi mai puțin am consultat-o. De aici şi uşurința cu care am donat-o. Mi-ar fi plăcut să pot fi un bibliofil şi să fac trimiteri la alți autori, în scrierile mele. Am fost, de multe ori, interogat, că de ce nu am bibliografie deloc, la ceea ce scriu. Sunt mereu felicitat pentru „uriaşa" lectură, dar eu tac. „Gura lumii-i slobodă."

- AUTOR (Oare aşa să fie?) Despre componenta rațională, mi-ați spus ceva. Dar cu afectivul, cum stați?

- PERSONAJ: Pe fugă şi aici. De unde timp pentru „scenele balconului?". Mi-am „creat" şi aici, atribute şi imaginări, care se destrămau cu uşurință. De aici şi constelația de întruchipări ireale – artista de cinema Dilian în anii adolescenței, fata, fără „a fi" din aşezarea de lângă halta Pietrişul, necunoscuta morganatică de sub o cruce aflată pe traseul căii ferate, aproape de Muncel, metamorfozarea, după idealul meu, a elevelor mele din bănci, ca un miraj interior şi de câteva clipe, imaginări chiar cosmice şi alte astfel de „altfel".
(Câteva momente de tăcere)

- AUTOR Da… Să ne oprim, puțin, la volitivul tău. De piatră sau de fier?

- PERSONAJ: Mai mult din frunze, duse de vânt. „Să trăiți, am înțeles". Un „imperativ categoric", care mergea în urma mea. Şi felul meu de-a fi, dar şi „O, tempora"… Poate şi nevoile economice ale părinților.

- AUTOR şi dialogul nostru de acum, are în el, ceva din „Vă ordon, treceți…?"

- PERSONAJ: Lasă-mă să fiu „pacifist", până la capăt.

- AUTOR Promit. Ce mult aş vrea să vă cunosc idealul, nerealizat, probabil.
- PERSONAJ: Când zbori mereu prin constelații variate, e greu să te opreşti şi să rămâi doar pe o insulă singuratică. Nu mă gândesc dacă viața-mi a putut să-şi facă un ideal îndepărtat. Doar planuri pentru mâine. Aşa a fost cu generația noastră. Dar astăzi, e altfel. Îmi amintesc de un film, despre un grup de fete care, în timpul războiului, mergeau în spatele frontului şi strângeau mine din care multe le explodau în mână. Iar când a căzut Berlinul şi li s-a spus că de acum e pace, ele au rămas pe gânduri. Şi cu noi, ce vor face?

(Din nou, tăcere)

- AUTOR Generații şi generații…Trecutul şi prezentul… Dar viitorul, cum îl vezi?

- PERSONAJ: Se pare că problema lui „mâine", a devenit o „ecuație" cu multe, prea multe necunoscute. Metoda de rezolvare a ei, e ținută ascunsă, tot mai ascunsă. Cuvântul „viitor" rămâne doar pentru poeți.

- AUTOR Din când în când, în ceea ce ați scris, mai ales „fugiți" spre astre. Ce fel de dialog aveți cu ele?

(La început, nu voia să pună această întrebare, dar, zicând primele cuvinte, nu s-a mai oprit.)

- PERSONAJ: Mai mult e monolog. Mă duc la ele, doar cu gândul, imaginându-mi, mereu altfel, cum ar fi acolo şi creionând eventuale prefigurări despre ele şi certe creații de artă. Acolo, Necunoscutul fiind total, evantaiul de creativitate e maxim. Eu consider acest gen, ca pe o nouă Artă, numind-o „Panagnostica". Şi toate au şi trebuie să aibă, „miros de Terra".

- AUTOR: Te invit să-ți priveşti viața ta, retro şi global. Ce zici de ea?

(Puțin un gest, ce trădează o reacție înăbuşită)

- PERSONAJ: Nu prea obişnuiesc să privesc aşa. „O viață de om, aşa cum a fost"… Nu am avut, drept ca destin în viață, să zămislesc doar un Transfăgărăşan şi-atât, cotit mereu, înalt şi finisat, ci timpul meu mi-a pus în față, multiple şi diverse „fă, te rog", pe care, după felul meu de-a fi, le-am dus pe rând, cu bine, până la sfârşit, aflând, astfel, dar mai târziu, că eu mă încadrasem, făr-a şti, pe linia lui Kotarbinski, cel cu „teoria" lucrului făcut cu bine; duium după duium şi multe şi complexe, pe care, una după una, le-am făptuit OK, până la capăt, punându-le, la urmă şi un punct.

- AUTOR Dar dacă o priveşti spre viitor?

- PERSONAJ: Despre această dimensiune, am vorbit mai sus. La vârsta mea, gândesc la un „de azi pe

la un „de azi pe-acuşi”. Moartea, până acum, a trecut pe lângă mine, de peste douăzeci de ori. Mai pot, sau mai puteam gândi, pe-atunci, la viitor? Doream mereu, un altceva, care să-mi înlocuiască viitorul.

- AUTOR: Un altceva, ca-n Miorița, un altceva, ce-l ai prin jertfă, doar, ca-n Meşterul Manole, un altceva şi nu mereu acelaşi, ca-n „Soarele şi Luna”. Ştiu că ele formează o Triadă, la care faci mereu trimiteri, ca să convingi pe toți că viața ne e „un fir finit, din infinitul firii”. Să spunem şi noi, dialogului nostru „Finis”. Iar ultima mea întrebare, „coronat opus”. Dacă am inversa locurile în acest interviu, ce m-ai întreba în final?

(Personajul se ridică şi merge la fereastră, privind, vag, spre grădină.)

- PERSONAJ: Te-aş întreba, de ce, în astă seară, m-ai scormonit atât de mult? Şi poate ai de gând să faci la fel şi cu ceilalți şapte miliarde de oameni de pe Terra. De ce? Vrei să ajungi la un numitor comun? La o esență a esențelor umane? Dar uiți că ne schimbăm, sau că suntem schimbați din clipă-n clipă? Sau uiți că Universul nostru e într-o expansiune accelerată? Şi dacă Universul e, dar psihicul din noi? Pe zi ce trece, devenim mai vagi, mai greu de cunoscut, chiar de către noi înşine. Dacă Universul îşi are „găurile negre” ale sale, noi ne avem „hăurile neştiute” ale noastre. Apoi să ne gândim la Antilume, Antigalaxii, Antioameni şi Antiportrete. Sau, de ce nu, şi Antiinterviuri.

(Personajul se întoarce spre cameră, dar la masa de dialog, nu mai vede pe nimeni. Rămâne uimit. Pe cel dispărut, nu-l mai poate „crea”, nici „imagina”.)

„Autorule, unde eşti? Cum de ai dispărut? Cine te-a volatilizat, puținul cunoscut asupra mea, sau marele Necunoscut al Lumii?”

Gheorghe A.M.CIOBANU = pluralic, corelații orizontalice, viziune expansiv-ascendentă, imaginativ, creativitate, vrea să nu supere pe nimeni, e mai mult cosmic, e dai şi nu davai, recunoaşte, ca trăsătură centrală, diversitatea lumii.

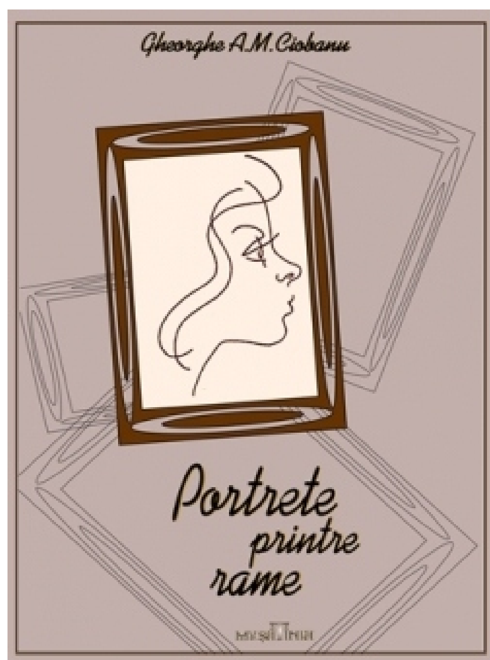
PORTRETE PRINTRE RAME

Emilia Țuțuianu DOSPINESCU

Supranumit, pe bună dreptate – părintele culturii romaşcane – Gheorghe A. M. Ciobanu îmbogățeşte *Opera* sa cu un nou volum intitulat ***Portrete printre rame***.

Noutatea volumului constă în realizarea unei suite de portrete, închise între acele înguste limite impuse de timp şi spațiu, constituind **Istoria unei vieți.**

Tipare umane, nu simboluri, cu oameni adevărați, creionați din amintiri, sentimente, gânduri descriptive, oratorice, ne sunt dezvăluite cu umor şi spontaneitate, trăsătură specifică stilului artistic ce îl caracterizează.

Armonia dintre *Omul* şi *Scriitorul* Gheorghe A. M. Ciobanu a fost şi este una dintre cele mai desăvârşite, pe măsura spiritului şi vastei sale culturi, pe măsura sensibilității sale de excepție.

„Autorule, unde esti?”...dramatică interogație pe care Gheorghe A. M. Ciobanu, şi-o pune – ajuns în toamna de aur - cautând, chiar şi acum, posibile răspunsuri.

Gheorghe A.M. Ciobanu - un umanist cordial

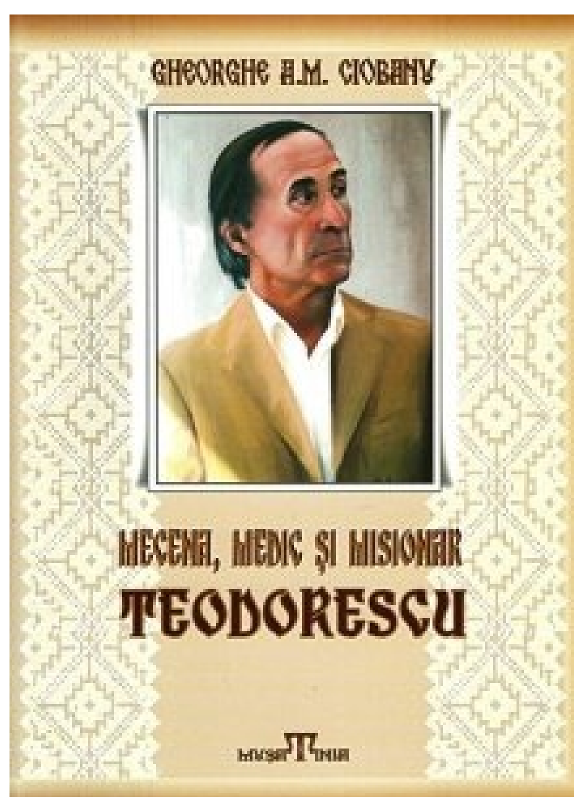
Valentin CIUCĂ
Iaşi

Profesorul şi omul de cultură Gheorghe Ciobanu, intelectual eminent, a dovedit convingător şi constant că aşa zisa provincie poate exista doar în irealul administrativ, în plan spiritual având adesea priorităţi incontestabile. Este indubitabilă contribuţia provinciilor româneşti la configurarea unei dimensiuni naţionale apte să exprime potenţialul creator al unor artişti de notorietate nu numai românească.

Creativitatea unui spaţiu face prin însumarea cu celelalte oferte din varii zone ale aceleaşi spiritualităţi argumentul unei diversităţi în numele amprentei valorice comune. La o asemenea constatare aderă de câteva decenii şi romaşcanul Gheorghe Ciobanu, un fel de geniusloci al oraşului de pe malurile Moldovei, al ctitoriilor medievale. Generos şi tenace, Profesorul a făcut din catedra de la Liceul oraşului un spaţiu al dialogului cu elevii deschişi spre toate orizonturile cunoaşterii autentice.

Magistrul a luminat calea unor generaţii şi s-a descoperit pe sine ca un umanist veritabil ale cărui largi cunoştinţe au conturat profilul unor potenţiali intelectuali şi creatori.

Bonom şi cordial, fragil şi generos, *Profesorul* a transformat catedra în amvonul unor conferinţe, al căror miez avea consistenţa unei vaste culturi şi pasiunea unui spirit de tip renascentist.

Am avut privilegiul de a-1 cunoaşte, de a ne întâlni sub semnul artei şi de a sluji deseori împreună în altarele frumosului.

Conferinţele sale, molcome şi ataşante, sunt asistate de un public interesat şi care reacţionează de fiecare dată cu entuziasmul recunoaşterii unui har şi bucuria de a aprecia un concitadin. Provincia culturală se definea cu orgoliul discret al unor priorităţi locale incontestabile, iar eminentul conferenţiar, discret şi marcat de firească emoţie a unui sensibil, cucerea definitiv un public care îşi cunoştea trecutul şi valorile sale perene.

Stăpân pe arta discursului public, viziunea generoasă asupra artelor, buna relaţie cu orizontul filozofic şi hermeneutica subtilă a comunicării a făcut permanent din prezenţele sale publice veritabile evenimente, ştiind la perfect arta măsurii.

Debutul fiecărui discurs marcat de emoţie firească se transforma treptat într-o copleşitoare demonstraţie de erudiţie şi palpit vital. Conjuncţiile dintre artele vizuale şi cele ale filosofiei şi muzicii alcătuiesc triada prin care vorbind se împlinea pe sine ca un veritabil om al renaşterii.

L-am ascultat deseori, suntem prieteni în plan uman şi spiritual şi cred că acest lucru ne onorează reciproc şi ne face solidari în ordinea afectivă şi axiologică. Cărţile sale, dincolo de acribia informaţiilor, au frumuseţea unor interpretări în cheie majoră, cu tonurile înalte ale triumfului spiritului uman ca o victorie asupra mundanului.

Legaţi o vreme prin admiraţie de Maestrul Ion Irimescu am intrat şi, uneori, am oficiat alături în altarul creaţiei Maestrului de la Fălticeni, i-am dedicat, fiecare din noi câte un binemeritat elogiu şi i-am adus, firesc, omagiul bine meritat. Gheorghe Ciobanu a scris, cu sensibilitatea şi subtilitatea cunoscute, un eseu despre condiţia creatorului şi valorile simbolice ale artei sale.

Alături de alte inspirate eseuri, Gheorghe Ciobanu s-a definit în timp ca un reper maximal în ordinea valorii, al generozităţii şi artei de a transmite concomitent, emoţii şi idei.

Salut cu cordialitate gestul bârlădenilor de a-l onora prin editarea unei cărţi despre spiritul timpului şi al valorilor ca pe un gest de tandreţe faţă de un mare intelectual al Moldovei şi nu numai… Aştept, alături de cei, deloc puţini, care îi preţuiesc ideile şi gândurile despre artă ca vocea sa de intelectual rasat să atingă tonul subtil al vechilor madrigaluri…

Lampa care întinde morții prada

George BRĂESCU
Piatra Neamț

Lampa care întinde morții prada (***Mihai Agape***, Editura Corgal Press, 2012) inserează o proză care, cel mult doar după titlu, poate pretinde a fi polițistă. O moarte stupidă, localizată într-un sat de pe malul Prutului, petrecută în registrul insidios şi acrimonios al unui regim de stirpe totalitară şi aflată sub spectrul unor circumstanțe aparent enigmatice, declanşează ample investigații de urmărire şi elucidare. Gavril Ambruş, procurorul criminalist proaspăt retrogradat şi însărcinat cu instrumentarea cazului, aflat în proximitatea promiscuității şi propunându-şi să dea lovitura vieții sale, în dispreţul blamabil față de lege, direcționează ancheta pe o pistă precară şi falsă. Mai ales că se preconizează şi se implementează, cu discretă inconformitate, o vastă operațiune de reconstituire şi reconsiderare a cazului (dosarul inițial fiind dat la topit), după 14 ani de la comiterea crimei şi sub imboldul ireprimabil al agonisirii unei colosale sume de bani. Autorul, urmărit de empatice premoniții şi evitând cu abilitate să eşueze pe panta estompării orizontului de aşteptare al virtualilor cititori, pătrunde în intimitatea profilului personajelor şi extrage ceea ce este exemplar şi esențial pentru conturarea unor chipuri şi închipuiri memorabile şi pentru surprinderea atâtor de mărginite clipe inconfundabile (*Şi precum într-un final cu veleități apoteotice, fie ele eroice sau erotice, dar amplificate de energii paroxistice, spre dimineață, în camera încă învăluită în umbra evanescentă a nopții, se profilau trei siluete proiectate într-o încleştare aidoma acelei contopiri dintr-o inconturbabilă devălmăşie.*). Întâlnim, de la un capăt la altul al cărții, o realitate încărcată de veridicități şi autenticități ce le percepem ca fiind o probă paradigmatică de sursă inspiratoare aproape insurmontabilă în confruntare cu ficțiunea. Numai aşa se explică faptul că naratorul izbuteşte să proiecteze şi să configureze, cu maximă acuratețe, destinul implacabil al acestui personaj principal cu rol central (un versat procuror). Asistăm astfel, fără să fim oarecum vexați, la situația paradoxală în care, dincolo de faptul că victima şi anchetatorul au un sfârşit tragic similar, un procuror îşi încheie definitiv şi iremediabil cariera, care se anunța destul de strălucitoare. Toți s-au lepădat de investigator şi l-au stigmatizat, în primul rând colegii şi prietenii. Dar lovitura decisivă avea să o primească sub povara adevărului declamat de o puzderie de personaje periferice şi uneori marcate de versatilități (martorii acuzării şi apărării), eroi care, chiar şi cei condamnați şi reabilitați, în contextul relevabil şi narativabil dat, se pot defini cu pregnanță ca având valențe verosimile incontestabile. În pofida numeroaselor accente de senzaționalism investigativ ce s-ar preta a fi atribuite

MIHAI N. AGAPE - Născut la 24 martie 1938, în satul Sălăgeni, plasa Răducăneni, județul Fălciu, devenit apoi raionul Huşi, dar şi Codăeşti, regiunea Iaşi (județul Iaşi). După ce a făcut studii liceale şi *Şcoala populară de Artă* la Iaşi, încurajat de către pictorul Adrian Podoleanu, devine licențiat al *Facultății de Arte Plastice* de pe lângă Universitatea *Al.I.Cuza* Iaşi. În toamna anului 1969 s-a stabilit definitiv la Piatra-Neamț, unde lucrează ca plastician şi profesor de desen pe lângă *Casa județeană a creației populare* Neamț, în cadrul Cenaclului Piatra Neamț al Filialei Bacău a U.A.P., condus de scenograful Mihai Mădescu, la Şcoala Zăneşti, apoi la *Casa pionierilor* din Piatra Neamț şi la *Clubul Copiilor* (Palatul Copiilor), ca director, unde a continuat activitatea până la pensionare. Din anul 1970 şi până în prezenţ a participat cu lucrări de artă plastică la ***132 de expoziții,*** *concursuri, saloane etc., organizate pe plan local şi național,* din care ***20 de expoziții personale***. Expoziții participări: la Festivalul-concurs național de artă plastică *Voronețiana* Suceava, la Bienala națională de artă plastică (concurs) *Lascar Vorel* Piatra-Neamț, la *Saloanele Moldovei* Chişinău Premii**:** la *Concursul național de artă plastică* de la Botoşani, la Bienala națională- concurs de artă plastică *Lascăr Vorel* Piatra-Neamț În 2000, Consiliul municipal Piatra- Neamț îi acordă *Diplomă de recunoştință* pentru contribuția la viața cultural-artistică a municipiului. Lucrări de pictură şi grafică se află în colecția *Muzeului de Artă* Piatra - Neamț şi în mai multe **colecții particulare**, din țară şi străinătate: SUA, Anglia, Germania, Israel, Belgia, Canada, etc. Figurează în mai multe publicații şi albume de artă:*Oameni de seamă din județul Neamț* de Constantin Prangati, Editura Crigarux, ediția 1999, Piatra Neamț, *Who's who,* Bucureşti, ediția 2002**,** *Un secol de arte frumoase în Moldova* de Valentin Ciucă, Editura Artxxi, Iaşi, 2009, vol.II, *Tradițional şi modernitate în pictura românească* de Georgeta Dyordyevic, Editura Eurogama Invest, Bucureşti, 2009**,** *Colecția de azi,* ediția I, 2009 Cornel Mifode & colectiv, *Dicționarul artelor frumoase din Moldova,* Editura Artxxi, Iaşi,2010. Carte de debut literar ***Lampa care întinde morții prada,*** proză**,** 2012, Editura Corgal Press Bacău, cu o postfață de George Brăescu.

celor două cumplite drame, naraţiunea care ni se propune nu-şi justifică raţiunea de a se revendica de la specia romanului de aventuri poliţiste. Înclinăm a crede că această scriere este una de tip narativist-documentarist. Cu atât mai mult dacă ţinem cont de faptul că majoritatea personajelor din carte, inclusiv victima Nicolae Hoară, implicate în procesul de restabilire şi remontare a împrejurărilor în care s-a produs evenimentul dramatic de la Colţu-Cornii, sunt de prin părţile satului Sălăgeni (înghiţit de năpraznica năvală a apelor din anii 70) şi fac parte integrantă din universul natalităţii autorului. O carte scrisă de un pictor veritabil care înlesneşte cititorului, în ipostaza de prozator (scenarist) şi etalându-şi o indubitabilă expresivitate plastică, întâmplări, scene, acţiuni şi stări de lucruri pornind de la preparativele de reconstituire şi reconsiderare ale unui proces penal. Asemenea celebrului scriitor american / englez *Henry James (Un lucru autentic / The real thing),* numai că acesta din urmă este prozator sadea şi îşi derulează naraţiunea de pe poziţia unui pictor (personaj magnific), plecând de la laitmotivul unei *şedinţe de pozat.* Aşadar, pictorul Mihai Agape îmbrăţişează temporar, scriind această carte (***Lampa care întinde morţii prada)*** şi având drept materie narativă un *proces de judecat,* o altă zonă estetică şi anume aceea de prozator. Zonă corect şi cu talent acoperită. Fără să pericliteze, câtuşi de puţin, valoarea, viabilitatea şi durabilitatea acelei dimensiuni artistice care l-a consacrat.

Paşi printre voi

Gheorghe A.M. CIOBANU
Roman, Neamţ

„O autoare, ce apelează caracteristic la formula „dialogul monologat", prin aceasta personalitatea "eu-lui" ei fiind prezentă şi în partea interogativă, ca şi în cea de răspuns. O poezie, astfel, predominant lirică şi mult autoro-centristă, sau, mai altfel spus, e un comentariu „matematizat" despre viaţă, ce-şi are doar „o singură soluţie".

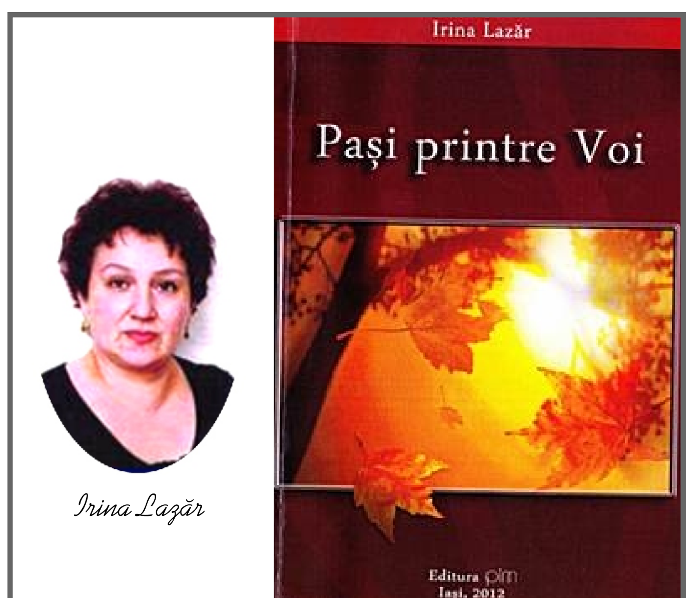
Aşa „solistică" precum s-ascunde între versuri, poetica-i socio-umană străbătută de nervuri quasi-etice şi ţesută „de sus până jos", de „of"-ul său de-o viaţă. Chiar dacă stă „pe margine" şi vede, nu-i scapă nici un fir din labirintul zilei.

Poeta constată de „una singură", existenţa-i proprie şi acea de lângă ea. Reacţia sa de neîmpăcare la care ajunge, o extinde apoi la esenţa unui „a fi" interogativ. Protestează la lumina zilei, împotriva acesteia, apelând la o monovalenţă repetabilă şi evitând violenţa „baricadelor" plurale.

Un monolog şi expansiv şi retractiv, prin care autoarea îşi proiectează vieţuirea-i pe un „larg ecran" ceea ce îi oferă, morganatic, posibilitatea de a-şi amplifica penumbrele din gând ca pe un evantai, deschis din ce în ce mai larg.

Se fac mereu multiple corelaţii inedite şi purtătoare de farmecul surprizei. Dacă la primul volum, părea că autoarea comentează, tot cu neîmpăcare, „strada", aşezată fiind la o fereastră larg deschisă înspre lume, acum, cu o aceeaşi, priveşte iarăşi viaţa străzii, de după o perdea prea trasă şi cu multe falduri-colonadă peste tot, în juru-i apărând o prea multivalentă umbră de-nserare.

Un nou „popas" ce nu-i numai ***Paşi printre Voi*** ci şi un altul, poate, cu alt sens: ***Voi, printre paşi„***

Pânza mov a obsesiei

Constantin ENIANU
Roman, Neamț

Pânza mov a obsesiei este cea de a treia carte de poezii a lui Eugen Stețcu, după **Mitologii şi sentimente** (Nemira, 1996) şi **Pe vocala unui zeu** (Crigarux, 2005). Cunoscând autorul încă din adolescență, m-am întrebat adeseori dacă demersul scriitoricesc al lui Eugen Stețcu (n. 1949), este doar un „capriciu” de fiu al reputatului istoric literar, monografist şi exeget al lui Garabet Ibrăileanu, profesorul de limba şi literatura română Nicolae Grigore Stețcu (1910-1995), fiindcă volumele de poezii ale fiului au apărut la o vârstă relativ înaintată. Orice întrebare rămâne însă de prisos: apariția cărților sale ne convinge, prin actele ideatic şi afectiv, de dobândirea nobilei libertăți în cadrul atemporalității, deoarece, concentrat, scriitura lui Eugen Stețcu garantează valențe estetice .

Dacă Eugen Simion afirmă despre autorul în cauză că a învățat bine lecția de a construi o „imagine-obiect” şi mai puțin o „imagine-mit”, proprie poeziei romantice, asociindu-l sentimental cu poetul Emil Botta, Eugen Stețcu, în „I. Regele Undeva” (prima parte a cărții „Pânza mov a obsesiei”), vine a întări cu o imagine-existențialistă: „Există un Mâine de cupă / Şi-un Mâine de caro / Există un Mâine de pică / Şi un Mâine de treflă. / Jonglezi cu cei ce / Ai putea să fii. / Jonglezi cu Cei ce / Nu vei deveni / Şi nu te hotărăşti / Şi înoți pe spate, / Tu înotătorul / Prin râul de frunze uscate. / Un Dumnezeu de caro / Şi-un Lucifer de cupă / Se urmăresc în ei înşişi, / Vor labirintul să-l rupă, / Însă şi ei sunt furați / De-o jonglerie ciudată. / Din Biblia jocului / Nu vor ieşi niciodată.”(***).

„*La Eugen Stețcu, travaliul poetic e complex, autorul pendulând între concizie de «haiku» şi secvențe baladeşti…*”, afirmă Gh. A. M. Ciobanu, în nota de pe coperta 2 a cărții citate mai sus. Iată şi confirmarea autorului, în „II. Erotice vămi în alb vinovate” (partea a doua a volumului **Pânza mov a obsesiei**): „Cumpăna zâmbetului tău / Se balansează / Să scoată apă / Dintr-o moarte. / O ciutură fără-nrobire / Se-afundă într-o / Despărțire.”(***), „Un cal troian / În cuşca toracică / A tăcerii / Fără s-o cucerească.”(***), „O vâslă / Aproape de tâmpla / Unei iernatice / Prevestiri.“(***).

„*Scotocind prin «abisul dintre rostiri», Eugen Stețcu scrie o poezie discretă, de notație hieratică, închisă în idealitatea sa orgolioasă… ezitând între sugestie şi plăcerea de atelier liric.*”(C. Livescu, coperta 2). Şi iată un atelier de dulce stil clasic, intr-un ludic euritmic: „Vineri şi bicicleta ei verde / Peste ore în formă de nuri / Şi peste ore în formă de / «Nu încerca, te rog, să mă furi !»” // … „Vineri şi bicicleta ei verde / Lunecă peste un mov labirint / Şi peste ore în formă de / «Eu nu te mint, eu te mai mint!» // Vineri şi bicicleta ei verde / Peste o sete de deflorări / Şi peste ore în formă de / Încercănări. Încercănări.“(Vineri şi bicicleta ei verde).

Poemele lui Eugen Stețcu traduc melancolia descompunerii psihosomatice reflex regăsit perpetuu în Logos-ul, constructiv şi distructiv totodată, deoarece, in extremis, „doar vidul gândeşte”, fiind răspunzător până şi de Absolut: „Dumnezeu se rosteşte pe sine/ Şi nu se mai termină. // Un Dumnezeu nerostit / Până la capăt / Aşteaptă un alt Dumnezeu / Să îl termine. / Dumnezeu îl rosteşte pe diavol / Aşteptându-l să se verse / Într-o cameră goală. / Dumnezeu rosteşte nimicul / În încăperi de amurg / Unde se înghesuie / Iluzii de mobile / Şi iluzii de scribi. / Penițele lor desenează / Un alt Demiurg / Încercând să-şi citească / Arborele genealogic. / Din viitorul călcâiului Lui / Călătoreşte încet / Cu un tren de tahioni / Citind modele de univers / Perimându-se mereu, / Războaie între leucocitele Lui, / Crucificări ale celor / O infinitate de Isuşi, / Implozii şi expansiuni / Ale hematiilor Lui, / Leucemii ale unor țesuturi / Înconjurate cu garduri / De sârmă ghimpată. / Idee de a crea Dumnezei / Tot mai perfecți. / Dumnezei dați la reformă / Într-un cimitir / Al Dumnezeilor. / Nemulțumit de sine / Ultimul Dumnezeu / Se hotărăşte să doarmă / Timp de câteva geneze. // Doar vidul gândeşte: / «Singurul Dumnezeu sunt eu.»”(Dumnezeu se rosteşte pe sine).

Ca şi în prima plachetă, „Mitologii şi sentimente”, autorul sentimente”, autorul inserează

Eugen Stețcu

şi în *Pânza mov a obsesiei* un sonet în formă de două catrene şi două terţine, care e, după cum observă C. Livescu, „întocmit din «goluri» şi «angoase»", sintetizând un efort confesiv ce „conduce melancolia spre tărâmuri volatile".

Eugen Steţcu prin întreprinderile sale lirice, abundente în metafore surprinzătoare, trădează parcă ticurile profesionale de cadru medical în domeniul chirurgiei, „pânza mov a obsesiei" producându-i un feedback în actul creator: „Ia-mi tensiune arterială, / M-a rugat copacul, / Am să fac infarct! / Ia-mi tensiunea arterială / Pe patul de cetină al toamnei, / M-a rugat iubita / Şi sângele ei se subţia / În labirinturi împânzind / Cărţi deschise spre cer / Şi palme şi aplauze / Tot mai somnoroase."… „Ia-ne tensiunea arterială, / M-au rugat paturile de spital / Şi cearşafuri murdare de sânge, / Şi picioare amputate."… (Somaţii).

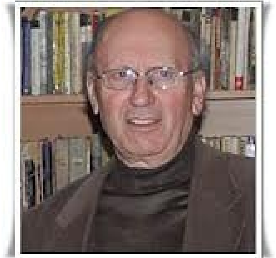

După primele două cărţi apărute sub semnătura lui Eugen Steţcu, autorul a avut o mare satisfacţie, nu creatoare, ci procreatoare, la vârsta de 60 de ani: i s-a născut fiica Ana-Maria. Cu Ana-Maria în braţul stâng, iar cu „Pânza mov a obsesiei" în mâna dreaptă, îndreptată spre noi, am avut revelaţia că totuşi lumea împărtăşeşte unitatea dintre spirit şi materie, ancestral, spre împlinirea esenţei umane. Petru Diaconu, semnatarul compoziţiei plastice de pe coperta întâi a celui de al treilea volum de poezii, completează sugestiv şi sinestezic cadrul metaforic al conţinutului scriitoricesc, dovadă evidentă că mijloacele de expresie artistică trec unitare acolo unde sunt cucerite blândeţea, farmecul şi adevărul.

Mai multă lumină!

Petruş ANDREI
Vaslui

Izbânda literară anterioară a chirurgului, scriitorului şi editorului Virgil Răzeşu: *Mic tratat de deflorare* (Editura *Răzeşu*, Piatra Neamţ, 2011) mi-a dat ghes să citesc recentele sale apariţii editoriale: Antologia *Scriitori din Neamţ*, volumul de schiţe, cronici, recenzii, tablete, interviuri şi amintiri intitulat galant „Ce ne facem, doamnelor?" şi romanul „Inelul pierdut", toate apărute la Editura *Răzeşu*, Piatra Neamţ, 2012.

Despre „Micul tratat" făceam în cronica intitulată „Breviarul amorului"(Lectură simpatetică) următoarele consideraţii: „După prima parte, beletristică, stilul fiind unul expresiv, clar, corect, în care se face auzit mai mult glasul scriitorului Virgil Răzeşu, urmează o a doua, ştiinţifică, stilul fiind unul obiectiv, concis, precis, în care medicul Virgil Răzeşu trece în prim-plan(...) Operă polifonică, îmbinând componenţa erotică şi sexuală cu cea ştiinţifică „Mic tratat de deflorare" ne introduce în universul tainic al erosului, partea necenzurată, pe drumul dinspre iad spre rai şi de la agonie la extaz sau invers".

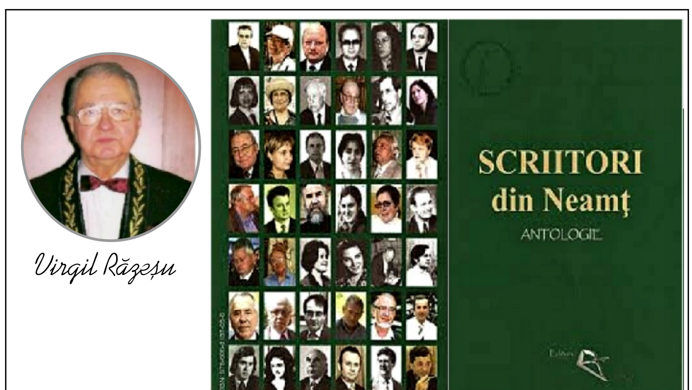
Antologia „Scriitori din Neamţ" are două certificate de nobleţe semnate de eminenţi oameni de litere: Liviu Antonesei(„Precuvântare") şi Cristian Livescu („Un tablou de familie al creatorilor de literatură nemţeni")

Precedată de alte două antologii meritorii, Laurian Ante din Roman cu o „Antologie a literaturii nemţene"(2006) şi Emil Bucureşteanu cu „Poeţi nemţeni"(2008), prima incluzând 200 de scriitori şi a doua 150 de poeţi, prezenta antologie merită să stea în primul raft al Bibliotecii Naţionale.

În format academic, într-o grafie şi o hârtie de cea mai bună calitate, lucrarea cuprinde 69 de autori de profesii şi vârste diferite, nemţeni de baştină sau deveniţi prin adopţie dar scriitori în toată puterea cuvântului, autori de proze, de poezii sau de piese de teatru şi critică literară, scriitori care locuiesc deja în Cetatea muzelor de pe Muntele Olimp.

Am intitulat această cronică „Mai multă lumină" („Mehr Licht!") cu celebrele cuvinte rostite de Goethe înaintea morţii, pentru că ele reprezintă pentru coordonatorul şi editorul antologiei un ideal de viaţă. Domnia sa aduce astfel „Mai multă lumină" în labirintul anonimatului în care vor să ne ţină autorii de istorii literare dâmboviţene.

Am scris despre opera unor scriitori incluşi în această frumoasă antologie (Gheorghe Ţigău, Emilia Ţuţuianu Dospinescu, Virgil Răzeşu, Eugen Cojocaru dar şi despre tânăra poetă Gabriela Tudoran, frumoasa şi talentata actriţă dispărută, din nefericire, în floarea vârstei, într-un tragic accident de maşină şi despre Raluca Pupăză, scriitoarea româno-americană care , prin umor, prin dragoste de viaţă şi prin „amintiri" poate fi considerată „nepoată" a genialului humuleştean. Pentru mine şi pentru toţi cei dedicaţi

Virgil Răzeşu

scrisului, antologia „Scriitori din Neamț" reprezintă o adevărată „Carte de învățătură": „Fiecine cum i-e vrerea, despre „carte samă deie-și ", îngăduiască-ni-se o parafrază după unicul Eminescu, eu unul însă, ca nemțean ce mă știu, nu am decât cuvinte de laudă pentru coordonatorul și editorul acestei antologii, chirurgul-scriitor Virgil Răzeșu. Ca nemțean, de origine, și vasluian , de adopție, nu pot spune decât că volumul meu de debut, „Descântece de inimă rea" a apărut la Piatra Neamț, Editura „Panteon", 1995, cu o prefață premonitorie semnată de editorul Daniel Corbu iar al doilea volum de poezii, „Floarea de jar"(1996) a apărut tot aici. Într-una din poezii, vorbind despre „încărcatul bateriilor", vedeam venirea mea la Piatra Neamț, la sfârșit de săptămână sau în vacanțe ca pe o sărbătoare a inimii , de aceea spuneam și spun: „Fac punți/ până la munți/ să-mi iau de la izvor / puțină azimă de dor/ să-mi fac merinde pentru drum/ pe calea dintre rău sau bun."(„Antaeus")

La sfatul bunului meu prieten Gheorghe Țigău, distins profesor de limbă și literatură română, de o temeinică pregătire, scriitor, om de o mare cultură, am scris o poezie despre Piatra Neamț; e drept că tot eu am scris și „Imnul Bârladului" (în vol. „Mierea din trestii de cuvânt", Editura „Sfera", Bârlad, 2005, p.16).

Poezia, mai mult cu valoare sentimentală decât estetică, am intitulat-o:

Orașul din Inimă

Piatra Neamț - oraș grădină
Străjuit de munți înalți,
Piatra Neamț - oraș lumină
Sus, pe culmi de dor, te-nalți.

Piatra Neamț - altar de piatră
De la Cozla în Ceahlău
Ne ești leagăn sfânt și vatră
Și ni-i scump numele tău.

În Moldova de sub munte
Domnii mi te-au ctitorit
Și, din vremurile crunte,
Nimeni nu te-a cucerit.

Ștefan și-a făcut biserici
Între domni arhiereu
Azi în ele laici, clerici
Preamăresc pe Dumnezeu.

În vechime, Petrodava
Pomenit de Ptolomeu,
Strălucești în toată slava
Pe Cuejdi și-n gândul meu.

Bistrița la tine vine
Să-și aducă la liman,
Scânteind în ape line:
Păstrăv, știucă și lipan.

Apele se zbat în spume
Strâns legate-n pat de stânci,
Lostrițe pândesc anume
În bulboanele adânci.
Stânci înșiruite-n salbe
Stau pe pieptul unui schit
Cu o turmă de oi albe
Pe podiș descoperit.

Pajiștile înflorite
În miresme dulci plutesc
Iar câmpiile-nverzite
De Apus se rumenesc.

Dochia-n picioare goale
Se-nfășoară în veșmânt
Ca să n-o prindă de poale
Jnepenii bătuți de vânt.

Pe-nsorite serpentine
Înspre Chei, Suhart, Surduc
Înfloresc sus, pe coline,
Orhidee și schinduc.

De pe culme se văd sate
Pe drumeag cu cotituri,
Jos, sub neguri, așezate
Ca o oaste de panduri.

„De treci codri de aramă",
Dai de ceilalți de-argint,
La Văratic ei te cheamă
Să pătrunzi în labirint.

Pe-așternut de flori de cimbru
Vezi aievea, ca-ntr-un vis,
Răsărind un pui de zimbru
Pe-un crâmpei de Paradis.

Când și când, mă sui pe munte
Ca priveliști să admir,
Să sărut cerul pe frunte
Și-n sfârșit, ca să respir.

Și-aș zbura din nalte creste,
Aripi de-aș avea, nu mâini,
În ținutul de poveste,
C olo-n vale la Români.

Piatra Neamț - oraș istoric,
Piatra Neamț - oraș iubit,
Stil corintic, ionic, doric
Cel modern au întâlnit.

Ești în gândurile mele,
Tot la fel ca și-n trecut,
Loc al zborului spre stele
Și al primului sărut.

Locuri, oameni, zări senine
Al tristeții antidot
Tare v-aș lua cu mine
Dar cu Piatra Neamț cu tot!

Revenind, după acest intermezzo liric, la antologia „Scriitori din Neamț", apreciem la scriitorul chirurg și editor Virgil Răzeșu discernământul, spiritul critic și analitic, talentul, imparțialitatea, obiectivitatea, talentul, răbdarea, acribia și, mai cu seamă, marea sa dragoste pentru limba și literatura română contemporană.

Acestea sunt doar câteva motive pentru care îl felicităm din toată inima pe coordonatorul și editorul Virgil Răzeșu și-i dorim ani mulți și spornici de viață pentru alte asemenea reușite.

Iulia Roger BARCAROIU
S.U.A

Plecarea de tot

Vara se dezintegrează sub o căldură incredibilă. Cerul alb dezveleşte infinitul şi un miros vag, de putrefacţie, înmoaie aerul. Din departare răzbate cu greu zgomotul străzii, sechestrat de nemişcarea fosforescentă a arşiţei. Clădirile işi unduiesc conturul sub aerul uscat care se ridică din pământ. Ceva, poate presiunea marilor furtuni, electrizează obiectele.

Îndepărtez uşor jaluzelele şi privesc spre una din curţile interioare ale spitalului. Oboseala imi măreşte ochii. Îmi ia ceva timp ca să o văd; este foarte curată dar stearpă. Zace sub soare, goală, fără bănci, fără scări, fără măcar o umbră peste ea, aproape obscenă. Apoi, totul se schimbă. Simt, mai mult decăt aud, cum treptele se numără sub paşii doctorului. Mă îndrept spre el şi îmi ţintuiesc privirea undeva spre umărul lui drept; are halatul rupt sau poate ars cu ţigara. Si brusc, imi apare din nou spaima. Totul meu, dar totul, depinde de el. Are buzele subţiri şi imi vorbeşte cu prea multă blândeţe. Ştiu ce înseamnă:

- E mort ?

Işi ţine spatele îndoit. Un timp îi aud paşii rari şi grei înconjurând mersul meu şovăitor şi uscat. După un timp, aud ţipatul uşii trântite de curent şi înţeleg că sunt singură. Mă proptesc solid de piedestalul din colţ. Nu urlu. Pe ciment se închează o bulă de ceară. Întreg coridorul începe să miroasă a cafea. Privesc umbra care mi se târăşte sub soare, in spate, ca o cocoaşă încovoiată sub otrava acestor ultime ceasuri.

Prea adânci ne-au fost zilele de contopire. În camera de alături este trupul meu, şi sufletul meu, şi durerea, şi răzvrătirea, şi ura, şi frica mea de singurătate. Şi brusc, trebuie să înţeleg că eul meu nu mai este întreg: e sfâşiat, rupt, despicat. O parte a mea nu mai este, a dispărut. Sângele meu se revoltă şi curge pe podea, îmi acoperă umbra şi continuă să curgă.

O infirmieră mă împinge uşurel să ia ceva dintr-un sertar.

Jaluzelele tremură în curent peste lemnul încins al pervazului..... În stradă, seara îşi prelungeşte tentaculele aburind încă peste pamântul care pare să se macine. Şoferul găseşte cu greu adresa cabinetului şi depăşesc ora programării. Mă primeşte un om pirpiriu, nervos, tot numai concentrare. Se spune şi se simte că este un medic bun.

- E cu mine. Puteţi veni până la maşină?

Mă urmează cu vizibil efort. Se apleacă peste portieră grăbit şi interesat. Iar eu, încremenită în aşteptare, ca să nu gândesc şi să nu simt nimic, imi repet de câteva ori ca are probabil o suferinţă fizică şi corpul firav nu-l prea ajută. Atunci îl văd întorcându-se spre mine si nu vreau să aud ce spune:

- Dar e mort.

Cum să-i spun că aşa ceva este imposibil şi că dacă eu sunt în viaţă nu se poate ca el să fi plecat.

Omul pătrunde cu privirea prin mine şi un moment îmi este limpede că m-a înţeles.

- Nu ni s-a dat timp să ne luăm rămas bun.

- Hm...O encefalogramă, poate...dacă nu e plată...Dar asta într-un spital mare, un institut...Şi oricum...tot degeaba!...Da, acesta este un institut. Serios. Impozant. Curăţenie perfectă. In camera de gardă oameni preocupaţi se intersectează sumbri şi severi. Işi vorbesc cu ton scăzut, într-o atitudine gravă. Gura îmi e uscată şi vorbesc greu, greu de tot, cu un fel de lătrături. Totuşi cel care-mi stă în faţă pare să mă înţeleagă. Rămâne însă neputincios. Mă priveşte decolorat şi imi explică ceva, calm şi clar. Dar eu nu vreau să aflu. Prin geamul ferestrei, alunecă noaptea.

- Se poate. Orice se poate. Numai că este absolut inutil. Nu există dubiu.

Dar omul acesta nu ştie că nu ne-am spus nimic înainte, că nimic nu era terminat între noi, că timpul pentru noi fusese omorât.... Alt spital. Un portar amabil şi fumul ţigării lui care tiveşte scrumiera. Dincolo de geam, noaptea se zbate să trecă spre dimineaţă. Pe cer, umbre liliachii îşi mişcă straniu conturul. Medicul mă priveşte cu ochii îmbâcsiţi de după noaptea de gardă:

- Nu e cazul. E mort.

Mă întorc zdrobită la maşină. Şoferul îşi vorbeşte singur încetişor, ca să nu adoarmă... Din nou, soarele se aruncă în vrăjmăşie peste oraş, pătrunde în ţesuturi. Respiraţia devine flacără, Pământul îşi porneşte molimele.De la un spital la altul, de la o clinică la alta. Saloane ticsite, durere, medici în halate scrobite, unii binevoitori, alţii roşi de oboseală şi indiferenţi.

Şi în sfârşit, el, ultimul. Speranţa, aproape ingropată,revine din nou, ca o boală, ca o suferinţă care mă ineacă. Nu mi-l simt străin. Sigur, dincolo de febra şi vorbele mele dezlânate, el ştie că, dacă accept, pentru mine începe nimicul, nimicul.

– Ştii, lucrurile pe care aş fi putut să i le spun, le am încă în mine.

Işi începe examenul şi este ca şi cum îmi mângâie sufletul; îl termină, se ridică. se întoarce şi deodată este şi el un necunoscut.

– Să nu-mi spui

– E mort.

– Să nu-mi spui asta!

– E mort.

…………………………..

Soarele se întinde, se lăfăie. Dogoarea creşte în tot ce este materialitate.

Apoi se face gol: nici omul cu halat care aşteaptă îngăduitor, nici omul de la volan care bate tactul în volanul cenuşiu, nici iarba de pe lângă zid, arsă.

Numai eu, umbra mea, încovoiată, cocârjată, şi imensitatea căldurii.

Adrian Erbiceanu - Tinerețe fără bătrânețe

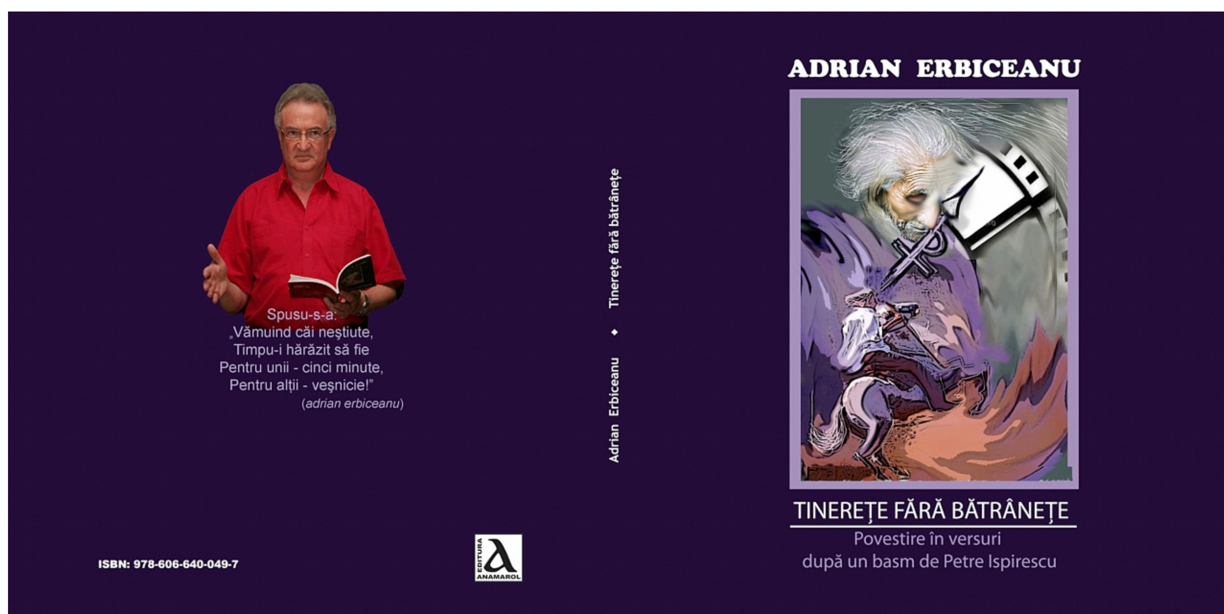

Ion ROȘIORU
Buzău

Despre procedeul literar al rescrierii unei opere literare de către un alt autor m-am ocupat şi altădată, mai precis atunci când, în studiul monografic intitulat **Şerban Codrin sau meditația unui poet occidental într-o grădină Zen**, am analizat **Ţiganiada** lui Ion Budai Deleanu, poem pe care părintele **Baladierului** îl transpusese în proză. Defineam, atunci, rescrierea ca formă, extremă poate, de intertextualitate şi arătam că „ea a fost practicată şi de alți scriitori atunci când limba respectivei lucrări începe să devină incomprehensibilă pentru cititorii altui orizont de aşteptare lingvistică, numindu-se adaptare, transpunere dintr-un canon versificațional mai greoi într-altul prozastic mai accesibil, ca şi dintr-un dialect periferic, devenit între timp arhaic, în limba literară curentă. Un exemplu evident îl constituie transpunerea **Odiseei**, din versuri în proză, de către Eugen Lovinescu, ori a **Divinei Comedii** de către Alexandru Marcu, sau, de pe alte meridiane, „translarea" în limbaj reactualizat, de către Italo Calvino, a poemului de strălucire renascentistă **Orlando furioso** de Ludovico Ariosto". O formă de rescriere este şi abrevierea, povestirea pe scurt, rezumatul, ca şi parodia. S-ar putea adăuga, dându-i dreptate lui Călinescu, şi plagiatul care, când e vorba de basm, n-a scandalizat pe nimeni, în sensul că toate basmele lumii sunt, în fond, plagiate... pozitive şi constructive. Încercând să facă o distincție între basm şi roman, divinul critic îl apropia pe cel dintâi mai mult de poezie decât de proză, pentru demonstația sa, truvabilă în **Estetica basmului**, pledând existența fabulosului şi a personajelor himerice. După el, în basm se suprapun, în principiu, două planuri: unul prozaic (prosastic), realist, care studiază „problemele cele mai acute ale vieții individuale, familiei, societății", şi un altul „hieroglific sau simbolic, mai limpede poematic", care „se impune conştiinței prin sugestii". Când Adrian Erbiceanu, poet stabilit în Canada din 1979, propune o rescriere în versuri a basmului românesc atipic al lui Petre Ispirescu (1830-1887), **Tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte**, el nu face altceva decât, printr-un demers destul de temerar, să pedaleze pe sugestia călinesciană a dimensiunii poematice a oricărui basm, cu atât mai mult a unuia încărcat de permanentă şi stringentă filozofie folclorică. Departe de patrie, poetul se identifică în mare măsură cu protagonistul pe care, odată cu înaintarea în vârstă, dorul îl răvăşeşte până la strigăt. Celebrul şi, totodată, tulburătorul basm citit în urmă cu doisprezece lustri l-a urmărit pe rescriptor toată viața, după cum o afirmă într-o confesiune recentă plină de duioşie.

Basmul ispirescian, singurul fără *happy end* din câte se ştiu până acum, îşi are povestea lui. Celebrului culegător i-a fost povestit în copilărie de tatăl său, dar abia în 1862 a fost publicat în ziarul **Țăranul Român,** sub titlul **Făt-Frumos sau tinerețe fără bătrânețe**. Sub numele care l-a consacrat peste vremuri, acest basm-meditație asupra condiției umane a apărut în volumul **Legende sau Basmele românilor adunate din gura poporului de P. Ispirescu, culegător-tipograf** (1882) bucurându-se de o introducere mai mult decât entuziastă a Bardului

Încadrat de două intervenții metatextuale prin care se intră şi, respectiv, se iese din text, discursul acum în straiele croite impecabil ale prozodiei clasice, urmează firul narativ călăuzitor al basmului pe care îl esențializează, îl modernizează şi-l împrospătează cu o nouă şi mult mai tranşantă forță imagistică. Un accent parcă şi mai apăsat cade pe meditația asupra timpului care se relativizează imperceptibil. Încă de la bun început timpul e perceput diferit de muritori în funcția de categoria socială căreia îi aparțin: „Vremea curge, cât e vreme.../ Numai noi, săracii parcă/ N-am avea de ce ne teme/ Când cu vreme ne încarcă”. Feciorul de împărat refuză să se nască la soroc, lăsând la o parte faptul că venirea lui pe lume fusese provocată pe cale magică, şi atunci tatăl său se vede nevoit să-i promită, dat fiind că „timpul nu-i făcut să ierte”, tinerețe fără bătrânețe şi viață fără de moarte, adică lucruri intruvabile, asumându-şi, fără să vrea o vină tragică pentru care va plăti prin aceea că la împlinirea vârstei de 15 ani fiul îl va părăsi pentru totdeauna, adică se va îndeplini ceea ce profețise bătrânul unchiaş: „va aduce suferință/ bucurii şi întristare”. Timpul care postmerge naşterii e unul accelerat, ca şi cum n-ar mai avea răbdare. Prințul creşte într-un an cât alți copii în şapte. Pe de o parte, *el viejo padre* nu-şi mai încape în piele de bucurie că are o aşa odraslă de fecior dotată cu toate calitățile fizice şi intelectuale, dar, pe de altă parte, e ros de neliniştea că nu-i va putea oferi moştenitorului la tron ceea ce, într-o clipă de nesăbuință paternă, i-a făgăduit, întrucât „de viață fără moarte,/ nu e pământean să ştie”. La rându-i, micul protagonist intuieşte că nu-i deloc bine să-i dea vremii păsuire. Şase săptămâni se scurg cu pregătirile de plecare în marea aventură existențială (lustruirea armelor de tinerețe ale tătânelui, întremarea gloabei jigărite până ce aceasta se transformă în cal năzdrăvan cu patru aripi, încărcarea proviziilor în carele ce urmează să-l însoțească şi de care el se va descotorosi pe drum, ca şi de ostaşii, tot unul şi unul, destinați să-l însoțească în insolita expediție etc.).

Itinerariul dintre timpul profan şi cel de dinainte ca omul edenic să fi muşcat din fructul interzis, e presărat de peripeții cu sens inițiatic, ca în orice scenariu basmic, dar nimic nu-i poate opri pe cei doi, călăreț şi cal, din expediția lor către un ideal. Spațiul traversat devine tot mai mult o funcție a timpului. După ce se potoleşte tornada care i-a surprins în pădurea de Sibile, drumeții zăresc pe cer „două luni în loc de una”. Calul, etern ***raisonneur*** avizat, îi conştientizează voinicului că se află pe tărâmul Gheonoaiei care se şi iveşte „cu trup de şarpe şi cap de broască”. I se taie coada (în basm i se tăia un picior) şi Spaima-Spaimelor se predă şi, în chip neaşteptat, îl invită pe învingător acasă şi-i propune ca soție pe una din cele trei fete ale sale, ca şi o treime din moşia care găzduia o câmpie enormă de oseminte de temerari ce se avântaseră pe teritoriul ei. Voinicul nu cedează tentației şi-şi continuă drumul, mai bine zis se teleportează în alt topos malefic, căci ”Vremea trece...să revină/ Şi revine ca să treacă”... După ce înfruntă şi aici vânturile răzvrătite, zăresc pe cer doi sori în loc de unul. Au ajuns pe tărâmul Scorpiei, sora şi mai malefică a Gheoanoiei cu care se afla în perpetuă dispută pentru pământurile pe care le pustiau ca-ntr-o adevărată apocalipsă ori de câte ori aveau chef. Nicio sământă nu mai încolțea aici, aerul era fierbinte ca smoala clocotită, iar de izvoare de potolit setea nici pomeneală: „De prăpăd şi fierbinţeală/ N-aveai loc să pui piciorul:/ Aerul duhnea a smoală,/ Însetat era izvorul…/ - „Făt-Frumos, în şa te ține:/ Scorpiei nu-i ştiu pereche / Gheonoaia, pentru tine,/ A fost floare la ureche!” Deposedată de unul din cele trei capete, Scorpia se predă. Biruitorul se arată mărinimos de fiecare dată şi le redă, în chip miraculos, integritatea corporală victimelor sale cărora le-a cruțat viețile ticăloase. Dorul îl mână arzător spre „viața fără moarte” şi e atât de preocupat de expediția sa încât pierde şirul zilelor şi al nopților. Aşa că ajung la cea de a treia probă inițiatică, o pădure plină de fiare sălbatice. Acum pe cer nu mai există nici lună nici soare şi sorți de izbândă nu mai sunt. Singura soluție e survolarea „miticei păduri”, dar, la coborârea din slăvi, calul năzdrăvan atinge un copac şi tot codrul cu fiarele lui flămânde se trezeşte. Norocul vine din partea zânei care îşi calmează lighioanele şi pământeanul e îmbiat în palat. Ținutul e un topos edenic utopic: florile nu se ofilesc niciodată, frunzele nu cad, zefirul blând adie învigorator, animalele nu se sfâşie între ele etc. Şi ce-i mai important aici este că presiunea timpului a fost definitiv învinsă: „Petrecând vreme uitată/ Într-atâta frumusețe,/ Fața lui, înnobilată/ Scânteia de tinerețe,/ Semn că timpului măsură/ îi găsise...şi...dovadă/ Că-n râvnita aventură/ Îi fusese dat să şadă” (p.58). Cele trei zâne, dintre care cea mai mică îi va deveni soție, locuiau aici de la începutul lumii. E o oază unde uitarea îl face fericit. Fericirea însă, individuală sau colectivă, n-are însă istorie. Ea *se este* (vorba lui Nichita Stănescu) şi atât. Doar că, vorba şlagărului „se cere păzită/ de oarba ispită”, ispită care nu întârzie să se ivească. Are chipul unui iepure, nu întâmplător simbol al fricii de ceva care, conform proverbului, se întâmplă întotdeauna. Atras în ritualul vânătorii, act magic pe orice jarişte mitică, în interzisa Vale a Plângerii, adică acolo unde pot fi percepute „plânsetele din genune” şi unde vânturile despletite îi trezesc „gândurile toropite/ De plăcerile rapace” şi, mai ales, „Dorurile lumii toate:/ Dor de mamă, dor de tată”, fericitul cantonat de milenii în tinerețe veşnică redescoperă neliniştea muritorului revoltat de

zâne, văzându-l cum se topeşte pe picioare, conchid, în cele din urmă că „Nemurirea-i/ Visul viselor deşarte" şi-l lasă să plece. Cal şi călăreţ, străbat în sens invers „ani-lumină/ În făptura unei clipe". Natura sălbatecă şi ostilă de altădată a făcut loc civilizaţiei materiale moderne. Peste tot s-au înălţat sate şi oraşe, câmpiile s-au acoperit de holde. Scorpia şi sora sa Gheonoaia au devenit nişte legende de care foarte puţini locuitori îşi mai aduc, destul de vag, aminte. Şi-n timp ce fostul voinic stă, intrigat, de vorbă cu aceşti oameni care-l cred căzut de pe altă lume, îmbătrâneşte rapid, sub ochii lor. De-abia mai ţine frâul în mâini iar barba albă îi ajunge până la brâu. Calul face o ultimă încercare să-l determine să se întoarcă acolo unde „îl aşteaptă veşnicia/ lângă soaţă şi cumnate", dar se vede nevoit să plece singur în timp ce stăpânul rămâne să rătăcească printre ruinele palatului părintesc unde, într-un tron colbuit din pivniţă, îl aştepta, în agonie, însăşi moartea. Bucuria ei e teribilă: „Bine ai venit, copile,/ Împreună cu norocu-ţi,/ Că de nu, nu aveam zile,/ Prăpădindu-mă în locu-ţi". Rocada între cei doi se produce instantaneu. Dorinţa muritorului de a-şi exorciza inerenta extincţie apune subit şi irevocabil. El a cunoscut clipa faustică înveşnicită şi a evadat din ea, aşa cum a făcut, întru mântuirea-i, şi celebrul alchimist din perioada renascentistă. Feciorul de împărat din basmul care l-a fascinat pe Adrian Erbiceanu este şi el un arhetip al condiţiei umane, un etalon axiologic şi o expresie a subconştientului colectiv al umanităţii, cum ar spune Carl Gustav Jung. Referindu-se, într-o lucrare de doctorat coordonată de Profesorul Nicolae Constantinescu, la atipicul basm românesc, tânăra cercetătoare Mihaela Chiorean (Grigorescu) nota: „Lecţia basmului **Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte** ar fi următoarea: moartea acordă adevărata dimensiune vieţuirii umane, imprimând acesteia un sublim al existenţei. Prin existenţa ritualizată, individul accede la adevărata nemurire, prin intermediul devenirii. Suprimarea morţii ar deveni sinonimă cu suprimarea adevărului ontologic care constituie fiinţa umană".

Sub pana măiastră a lui Adrian Erbiceanu, arhicunoscutul basm popular auzit cu aproape două veacuri în urmă de bucureşteanul Petre Ispirescu, a devenit, puternic personalizat, un poem tragic, mustind de cele mai neaşteptate tâlcuri, despre destin, conflict între generaţii, revoltă împotriva condiţiei umane, ideal, rost al individului pe lume, căutarea a paradisului pierdut, sacrificiu uman, durere, precum la daci, de a nu fi nemuritor ca zeii, testare a limitelor insului în încleştarea cu forţele stihinice ale naturii, pace, solidaritate, curmare a războaielor, omenie, comunicare, dragoste, singurătatea şi tristeţea omului într-un univers cel mai adesea ostil şi alienant, confruntare a binelui cu răul, evadare din increat şi întoarcere în el după un periplu existenţial misterios, dureros şi spectaculos şi, cu precădere, o meditaţie asupra timpului care nu iartă. Poemul e scris alert, implicarea lirică fiind vizibilă şi de bun augur: „Punând capăt la poveste,/ Gândul, fremătând, ne duce/ Spre îndepărtări celeste,/ Unde altă stea străluce.../ Iar pe raza-i de lumină,/ Străjuind noaptea adâncă,/ Prinţul mândru să revină,/ Trei zeiţe-aşteaptă încă!". Legătura dintre emiţătorul (omniscient) de text şi receptorii săi e frecvent controlată de cel dintâi: „Să ne fie cu iertare!.../ Basmul altcum stă s-ateste!/ Rogu-vă aveţi răbdare,/ Că-nainte mult mai este". Rimele nu o dată ingenioase îşi au farmecul lor special: „Când văzură cu nu-i cale/ Să-l reţină cu de-a sila,/ Soţioara - cuib de jale,/ Împietrită - plânsu-şi-l-a,/ Că pe fruntea sa Pieirea/ Sta înscrisă ca-ntr-o carte -/ Semn lăsat că Nemurirea-i/ Visul viselor deşarte!" Formulările gnomice învrâstează în chip plăcut discursul poetic. „Dar ulciorul gol nu merge/ De prea multe ori la apă".

Efortul poetului Adrian Erbiceanu de a transla un tip de discurs într-altul merită toate aplauzele şi toată recunoştinţa.

<u>Note biografice</u> - Adrian Erbiceanu membru fondator şi preşedinte al Asociaţiei Scriitorilor de Limbă Română din Québec. S-a născut pe data de 6 ianuarie 1941 în oraşul Bucureşti, România. Este absolvent: al Liceului Militar „Dimitrie Cantemir" – Breaza şi al Şcolii Militare de Ofiţeri – Piteşti; al Institutului Pedagogic din Bucureşti, Facultatea de Filologie, Limba şi literatura română, 1970.

Activitatea literară: Colaborează la revistele: Transilvania – Sibiu, Convorbiri Literare – Iaşi, Târnava – Târgu-Mureş, Bucovina Literară – Suceava, SferaOnline, Gazeta de Transilvania - Braşov, Argeşul - Piteşti, Melidonium - Roman (Neamţ), Atheneum - Vancouver, Intermundus Media, Agero - Germania, Poezia - Iaşi, ca şi la publicaţii româneşti din Montreal.

Debut literar: A debutat în anul 2003, la Editura Tribuna din Sibiu, cu volumul de versuri - **Confesiuni pentru două generaţii.**

Volume publicate: **Confesiuni pentru două generaţii**, Editura Tribuna, Sibiu, 2003; **Divina Tragedie**, Editura Tribuna, Sibiu, 2004; **De la Anna la Caiafa**, Editura Ardealul, Sibiu, 2007; **La fontaine de ce siècle**, Editura ASLRQ, Montréal, 2009, poezii în limba franceză traduse de Constantin Frosin; **Printre silabe**, Editura Singur, 2011; **Tinereţe fără bătrâneţe,** Editura Anamarol, Bucureşti, 2013, povestire în versuri după basmul *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte* de Petre Ispirescu

Să fii fiul mai multor patrii este, în fond, o şansă enormă..

- Adrian Alui Gheorghe în dialog cu Dimitrie Grama -

Adrian Alui Gheorghe
Piatra Neamţ

Dimitrie Grama este născut la 25 octombrie 1947 la Reşiţa. La Stockholm a luat un *Master of Science* la Facultatea de Ştiinţe şi apoi a făcut medicina la faimosul lnstitut „*Karolinska*“. După aceea a lucrat ca doctor chirurg la diverse spitale, unele renumite cum ar fi *Upsala University Hospital* (unde a stat 11 ani), *Liverpool University Hospital*, *Norfolk & Norwich University Hospital*, *King Abdul Aziz Teaching Hospital* în Arabia Saudită, acum în Gibraltar etc. Prin 1985-86 a publicat cîteva poezii în ziarul lui Virgil Ierunca, „Limite”, la Paris. Din anul 2000, cînd a debutat editorial, a publicat: „*Făptura cuvîntului*“, „*Pasărea melancoliei*“, „*Vînătoare de umbre*“, „*Elegiile depărtării*“, „*Suflete atîrnate de catarge*“, „*Neguţătorul de imagini*“, „*Voi lua cu mine noaptea*“, „*Dă-mi mîna ta, străine*” şi „*Bastian şi alte confidenţe*” etc.

Adrian Alui Gheorghe: Rătăceşti, dragă Dimitrie, între Danemarca, Anglia, Spania, Franţa, România (şi alte ţări inventate sau nu) cu lejeritatea unui „cetăţean al lumii” neatent la graniţe, tăind cu bisturiul în carne vie, pansînd cu poezie ceea ce ai rănit… Cum ai ajuns în Danemarca, a doua ta ţară…? Sau a cîta e? Cum ai ajuns acum să fii rezident în Gibraltar?… ? Cît de comod e să fii fiul mai multor patrii?

Dimitrie Grama: Într-adevăr, sunt un „rătăcit“ cetăţean al lumii, dar nu un dezorientat şi în structura mea umană, nu un dezrădăcinat, cu toate că am părăsit fiziceşte România acum aproape patruzeci de ani. A doua „patrie“ este nu Danemarca, unde am un domiciliu, ci Suedia, care m-a acceptat atunci la începuturi şi care mi-a acordat cetăţenia suedeză acum treizeci şi cinci de ani. în Danemarca trăiesc doar de vreo opt ani. Cînd am părăsit România (cu lotul naţional de atletism, eram alergător de sprint!), nu mi-am imaginat că voi rămîne în Suedia, deoarece bunicii mei trăiau la New-York şi bineînţeles că năzuiam să mă alătur rudeniilor de acolo. Tocmai atunci războiul din Vietnam era „evenimentul“ timpului şi Suedia, împreună cu URSS şi alte ţări socio-comuniste, era foarte angajată în critica vehementă a Statelor Unite. Ambasadorul american la Stockholm a fost rechemat la Washington şi mie, la Ambasada Americană care trebuia să-mi acorde viza de emigrare în SUA, mi s-a spus că nu se poate să o primesc deoarece eram considerat refugiat politic în Suedia. Astfel plecarea mea în America a fost amînată un pic şi în primele patru luni am învăţat atît de performant suedeza încît am putut relua studiile universitare la Stockholm. Bunicii mă înscriseseră la Columbia University şi americanii pînă la urmă mi-au aprobat viza de plecare în SUA. Fascinantă parte a lumii America asta! Cu doi prieteni americani din Philadelphia, am străbătut-o de la un cap la altul şi am încercat să mă adaptez la mentalitatea americană, dar mi-am dat seama că sunt prea „european“ şi m-am întors în Suedia, unde mi-am terminat studiile de medicină şi apoi am profesat pînă în anul 1993. Au urmat aproape trei ani de „sejour” în Arabia Saudită, numită şi „închisoarea de aur“, dar unde eu şi familia mea ne-am simţit foarte bine şi cel puţin două triburi saudite, Al Yarbi şi Al Yami, au dorit să ne „adopte“, să rămînen acolo pentru totdeauna. Nu am rămas, dar şi acum îmi aduc aminte cu mare plăcere de acel colţ de lume şi mai ales de prietenii arabi, de la care am învăţat multe lucruri despre ce înseamnă devotament. A urmat apoi Anglia şi pînă la urmă Danemarca, această „Italie Nordică“, unde noi ca români ne simţim aproape ca acasă. Soţia mea, Livia Ante, a crescut în Franţa, la Paris, unde şi-a făcut studiile de arte plastice şi unde a profesat cu succes în tinereţe. Un timp a făcut parte din Grupul de pictură „Van Gogh“ de la Auvers sur Oise, acolo unde Van Gogh s-a sinucis. Am trăit un timp în sudul Franţei şi fiul nostru, Dan, este născut la Narbonne. Să fii fiul mai multor patrii este, în fond, o şansă enormă… Ca să te găseşti pe tine însuţi trebuie să ieşi din tine, să te cauţi peste tot pe unde există oameni, pe unde te-ai fi putut naşte chiar tu, dacă şi conjuncturile ar fi pus umărul. Eu sunt rodul multor conjuncturi favorabile.

A.A.G.: Se zice că un om visează numai în limba maternă… Poţi confirma (sau infirma) acest lucru?

D.G:. Bănuiesc că această expresie reprezintă doar o metaforă, o parte din poezia originii, a rădăcinilor. Eu visez de obicei în frînturi de propoziţii, un fel de gîngurit de copil imbecil şi asta se mai combină şi cu impotenţa acţiunii. Recunosc că am avut momente rare de luciditate în vis, cînd un flux de cuvinte vrăjite îmi inunda cugetul şi care păreau că vor rămîne acolo întipărite etern în memorie, dar cînd „starea” de vis se destrăma şi încercam să îmi aduc aminte şi să notez „revelaţia” respectivă, numi găseam cuvinte în nicio limbă. Nu sunt în stare să spun nici da, nici nu, dar

Cred că poeţii au dreptate. Mă alătur lor, din principiu şi din interes, căci cine ştie, mă vor privi cu mai multă îngăduinţă dacă le sunt solidar…!

A.A.G.: Cum ai ajuns la poezie? Poezia e expresia suferinţei, pentru un exilat, aşa cum o vedea Ovidius, în „Tristele" sale sau e o bucurie firească de a vorbi pe limba universală a îngerilor?

D.G.: Adevărul este că nu prea ştiu cum am ajuns la multe din lucrurile la care am ajuns şi poezia face parte din aceasta categorie. Am observat cum mulţi spun că au simţit de mici copii o chemare spre poezie, inventînd diverse variante de „căţeluş cu părul creţ", că datorită bibliotecii tatălui, sau datorită profesoarei de limba română… etc. Aşa o fi, dar mie astfel de „mărturisiri" mi se par construite, artificiale. Cred, dar nu sunt sigur, că am ajuns la poezie prinzînd curaj să pun pe hîrtie anumite gînduri şi mai ales, la un moment dat, să am tupeul să le arăt altor oameni. De asemenea, am impresia că poezia este un complex de gînduri, un complex de experienţe spirituale şi mai ales este o sinteză a vieţii în sine. Probabil la asta te referi şi tu cînd îmi vorbeşti de „limba universală a îngerilor". Adevărata poezie izvorăşte, probabil, din străfundurile unei fiinţe umane care a ajuns la o anumită maturitate şi care are o anumită răspundere faţă de acel act „de documentare". Asta nu necesită neapărat o maturitate cronologică, ci o maturitate a spiritului şi cugetului care doar aşa se pot întîlni şi pot produce ceva personal, autentic. Eu m-am considerat mai ales un observator al lumii înconjurătoare şi ajungînd la anumite concluzii filozofice în fond, am încercat să le redau într-o formă concentrată, dar în acelaşi timp simplă. Sunt mai ales un fel de „destăinuiri" necompromiţătoare ale unor realităţi complexe care de fapt nu au nimic de a face cu „starea" mea sufletească atunci cînd le scriu. Am impresia că „rumeg" inconştient mult timp cîte o idee sau problemă şi aşa, tam-nesam, mă apucă scrisul (nu plînsul!) şi atunci aproape fară pauză scriu vreo douăzeci de astfel de gînduri. Rareori schimb cîte ceva din acest text „originar" şi, ca să mă „fălesc", le numesc poezii.

A.A.G.: Ce loc ocupă poezia în viaţa ta? Dacă n-ai fi fost poet, ce altceva ţi-ar fi plăcut să fii?

D.G.: Dacă aş fi avut talent, aş fi vrut să fiu sculptor sau pictor sau muzician, deci cineva care este mereu expus în centrul atenţiei şi nu uitat cum sunt poeţii în vreo bibliotecă judeţeană! Dar eu nu am alt talent în afară de viteza înnăscută, de asta m-am făcut şi atlet şi, mai cred uneori, pentru scris. Cu timpul am ajuns să-mi placă să vorbesc cu mine însumi, aşa în scris şi cumva poezia a ajuns să-mi fie un fel de terapie preventivă împotriva unor manifestări ale lumii înconjurătoare şi o încercare de explicare a relaţiei schizofrene dintre om şi eternitate. Deci, poezia ocupă un loc destul de important în viaţa mea, ajutîndu-mă să înţeleg, ajutîndu-mă să funcţionez. Dar este ea, oare, adevărata poezie, ori este doar o amăgeală?

A.A.G.: Care ţi-au fost maeştrii? Ce scriitori, români sau străini, te-au influenţat?

D.G.: Sunt un om destul de citit, dar fară pretenţii, mai ales că am o mizerabilă memorie a numelor (compensată în schimb de memoria cifrelor!) şi de aceea bănuiesc că niciodată nu m-am avîntat în discuţii despre scriitori, filozofi, etc. cum este la modă în diverse cercuri: „l-ai citit pe cutare şi cutare care spune aşa şi aşa?" şi, cu cît ştii să înşiri mai multe nume cu atît eşti mai „cultivat". Eu consider că aşa se făleşte omul prost sau limitat în general şi de aceea pe cei care într-adevăr mi-i amintesc cu bucurie şi plăcere, (căci doar acesta este scopul scrisului), nu sunt chiar aşa de mulţi, dar tocmai de aceea cred că m-au influenţat. Cred că sunt sincer cînd amintesc aici pe Topîrceanu, Goga, Ionesco, Caragiale, Eliade, iar din „fauna" mondială pe Dante, Alexaindre, Borges, Jimenez, Fowles, Kundera şi mai ales Carlos Castaneda.

A.A.G.: Dacă ar fi să transformi într-un basm existenţa ta de pînă acum, cam cum ar suna, pe scurt, acest basm?

D.G. Aşa basm scurt cred că nu există! Dar, a fost odată un tînăr care crezînd că va înţelege lumea şi-a părăsit meleagurile natale. Tot pămîntul l-a umblat acest om, şi prin multe graiuri a crezut că a înţeles rostul lumii, pînă cînd, batrîn şi obosit, s-a reîntors acolo de unde a plecat. Abia atunci, aşezat singur la umbra nucului din grădină, şi-a dat seama că lumea există nu pentru a fi înţeleasă, ci pentru a fi trăită. Cu omenie şi umilinţă, oriunde şi oricînd.

A.A.G.: Spune-mi cam ce ţi-a dat ţie poezia pe lumea asta?

D.G.: De aici oricum trebuie exclusă poezia altora, de care am devenit conştient că există trăind şi citind. Am întîlnit în România o lume vie, plină de talent şi enorm de îngăduitoare. Vorbesc mai ales de România pentru că adevăratele experienţe „poetice", eu ca om, le-am făcut împreună, aş putea spune, cu prietenii mei de litere de acolo. Altfel, aş putea spune că poezia mi-a dat un alt fel de bisturiu cu ajutorul căruia să disec acest univers. Mi-este ciudă însă că nu m-am îmbogăţit pe spinarea ei lată de poezie! Că n-am reuşit să mă îmbogăţesc, fie că am fost chirurg pe oameni, fie că am fost chirurg pe suflete…!

A.A.G.: Cică peste vreo sută de ani se va trăi într-o Europă globalizată, s-ar putea ca întreg continentul

Limba de circulație va fi, să zicem, engleza. Ce crezi că se va întîmpla cu actual-tînăra literatură română? Va mai rezista în concertul literaturilor (minore) care vor da buzna să se alinieze? Crezi că o va mai apăra cineva (în munți!) cu pixul în mînă? Că se va întîmpla cu actual-tînăra literatură română? Va mai rezista în concertul literaturilor (minore) care vor da buzna să se alinieze? Crezi că o va mai apăra cineva (în munți!) cu pixul în mînă?

D.G.: S-ar putea să fie aşa, dar mă îndoiesc că Europa va deveni un fel de SUA. Limba engleză este deja limba tehnocrată a lumii, nu doar a Europei, dar eu sunt optimist cu privire la aşa-numitele „limbi mărunte“, deoarece observ cu bucurie că tot mai multă lume se trezeşte la o identitate națională şi depune tot mai mult efort înspre păstrarea şi chiar dezvoltarea acestei identități. Sper din toată inima că tinerii români nu se vor lăsa păcăliți de ispitele unui Vest amăgitor şi mai ales sper să nu abandoneze folosirea limbii române ca formă de inspirație şi expresie. Probabil că se vor ivi şi în România o grămadă de filfizoni şi plagiatori ai Vestului acum în această perioadă mai tulbure, dar cred că va fi un fenomen trecător, de moft. Sunt convins că vor continua să apară suflete pure, originale şi pline de talent prin coclaurile moldovene şi ardelene. Doar să fie cineva acolo să le pună pixul în mînă. Singura şansă de dezvoltare creativă şi poate chiar spirituală pe care o are Europa la ora actuală, este tocmai menținerea şi încurajarea acestor visători pe limba lor!

A.A.G.: Am mai mulți prieteni (cred) în Europa, trăitori în limbile de circulație importante… Oricîte eforturi au făcut să cunoască literatura română din bibliotecile .or publice, a fost imposibil… Ce crezi că lipseşte literaturii române actuale să depăşească bariera de receptare europeană?

D.G.: Intr-adevăr, pare trist la prima vedere, dar nu este tocmai aşa. Sunt cîțiva români care au influențat arta şi literatura modernă şi care sunt enorm de cunoscuți în Vest. Ajunge doar să-i amintesc pe Tristan Tzara, Brâncuşi, Eliade, Ionesco, Cioran şi aici m-a lăsat în pană memoria numelor, dar mai sunt mulți alții. Am impresia că România acordă recunoaştere şi sprijin doar românilor din țară, traducîndu-i în diverse limbi, încercînd mereu să-i lanseze etc. şi uită că sunt mulți români creativi în diaspora care, prin simbioza de existență cu o altă lume, ajung să dezvolte forme de expresie artistica mult mai pe înțelesul Vestului, decît cei din țară. Mulți scriitori şi poeți eminenți în limba româna nu prea sunt înțeleşi aici şi din cauza traducerilor de calitate mediocră făcute de „experți“ pur români. Cei mai buni traducători în engleză sunt englezi care ştiu şi româneşte ş.a.m.d. în concluzie, cred că România ar face bine dacă ar încerca să se intereseze puțin mai serios şi de creatorii din diaspora şi să încerce să promoveze cultura română indiferent de spațiul geografic. încet, încet şi cu ajutorul activ al celor din diaspora s-ar putea, probabil, ajunge la alte rezultate de expunere şi recunoaştere ale culturii române în alte țări.

A.A.G.: Trăim vremuri în care totul pare să se subsumeze scopului. Crezi că literatura a scăpat de aceasta desfigurare? Cîte parale mai dă europeanul pe poezie, pe cultură, în ziua de azi?

D.G.: întotdeauna a existat o prostituție intelectuală, dar să nu uităm că mulți din părinții artelor au fost într-o măsură mai mare sau mai mică părtaşi la două procese simultane: creativitate contra supraviețuire. Fenomenul care, după părerea mea, desfigurează literatura şi artele în general, este mai curînd uşurința de a bombarda lumea cu o mulțime de creații lipsite de răspundere creativă, lipsite de miez şi suflet. Orişicine (chiar şi eu!) din diaspora poate publica ce-i trăzneşte prin cap. într-un fel este bine, acest fenomen reflectînd un mare interes pentru literatură şi arte. Da, eu cred că europeanul este încă interesat de poezie, de arte, de muzică şi este de datoria oamenilor de arte să găsească căi de stimulare a fanteziei consumatorului. Cu toată invazia internetului şi a „bibliotecilor site“, se vînd mult mai multe cărți în Europa decît înaintea erei computerelor, deci interesul există! Problema este mai curînd aceea că adevărații „mercenari” ai culturii au sărăcit (biserica, marii bogătaşi, statul etc.) şi omul cu talent artistic se luptă să supraviețuiască într-o lume în care doar ştiința şi comerțul au mare importanță..

A.A.G.: Poezia ta e, în multe secvențe, încărcată de fior mistic, de căutarea revelației… Cînd îl întîlneşti, de obicei, pe Dumnezeu?

D.G.: Am încercat, dar nu ştiu dacă am reuşit, să reirá in cuvinte cît mai simple (adevărul este că nu sunt la curent cu toate neologismele limbii române!), un moment aparte din efemera existență a _nui suflet oarecare pierdut în această minunată aventură, viața. Cu toate că educația mea este pur ştiințifică, sau poate tocmai de aceea, lumea materială nu a putut compensa dorința de înțelegere şi dialog cu ceea ce eu numesc „deitate“, sau Dumnezeu. în fiecare zi schimb cîte o vorbă cu El, pentru că am observat că-i singur şi EL Mi-a destăinuit că nu ajunge să construieşti biserici şi alte edificii de piatră în care să te lepezi de păcate, ci s-ar bucura iacă lumea şi-ar construi un suflet lipsit de ispită, lipsit de păcat. Nu se prea pricepe la fotbal şi de acera nu-i ascult sfaturile la pronosport!

V.A.G.: Am auzit, între autorii foarte tineri, sintagma „noua sinceritate"… Dar nu întotdeauna cei care vorbesc sincer au şi ceva de spus, nu-i aşa? Pe ce direcţii pariezi în evoluţia (literaturii) poeziei europene?

D.G.: „Noua sinceritate", „vechea sinceritate", „sinceritatea totală", „neoconformism", postmodernism etc., sunt nişte vorbe goale, nişte tîmpenii şi nu au nimic de a face cu actul creativ. înţeleg că lumea aderă la anumite partide politice, dar creaţia după înţelesul meu, trebuie să fie liberă. Bineînţeles că toţi suntem influenţaţi de alţi maeştri trecuţi sau actuali, dar asta nu înseamnă să devenim vehemenţi apărători doar ai unei căi sau forme de expresie. De asemenea, bănuiesc că în România acum, ceva mai tîrziu decît în Vest (unde fenomenul acesta a dispărut deja!), tinerii cred că exprimîndu-se vulgar şi lingvistic sărac sau doar în „slang" îi fac să fie interesanţi şi „energetici", cu vlagă. Nu este aşa, de obicei majoritatea acestora sunt destul de lipsiţi de fantezie şi spirit, dar recunosc că unii dintre ei pot reda o conversaţie de mahala foarte colorat. Dar asta nu este, în fond, greu, orişicine care vrea să facă aşa literatură se poate duce o lună de zile să stea printre ţigani, borfaşi etc., cu un maculator şi cu un pix şi poate produce „literatură". Poezia şi literatura bună sunt mult mai mult decît atît!

A.A.G.: Cum se vede literatura română de pe acolo pe unde hălăduieşti tu? Sau nu se vede?

D.G.: Din păcate nu se prea vede, cu micile excepţii înşirate mai înainte. De exemplu Marin Sorescu, despre care tot citesc că este tradus, cunoscut etc…! Nu se ştie nimic despre el nici în Anglia, nici în Franţa, nici în Scandinavia şi atunci am impresia că se face un fel de propagandă falsă unor personalităţi culturale române. Sunt ei cunoscuţi în România, dar intelectualii de rînd din Vest nu-i cunosc.

A.A.G.: Cînd te-ai simţit mîndru că eşti român, în toţi anii pe care i-ai petrecut în străinătate?

D.G.: Nu m-am gîndit în acest fel la apartenenţa mea română (balcanică). Am încercat să fac în aşa fel încît să nu mă fac de rîs, ba din contra „actele" mele să fie respectate de orişicine şi în acest fel să fiu mîndru că am reuşit să nu-mi fac eu ţara şi obîrşia de rîs. Sunt mîndru cînd copii mei spun că sunt şi români, cu toate că doi sunt jumătate suedezi şi niciunul din cei trei copii ai mei nu au trăit vreodată în România. De asemenea mă bucur şi, da, sunt mîndru cînd România sau românii au succes şi sunt expuşi în mass-media mondiale ca ceva pozitiv.

A.A.G.: Cînd ţi-a fost ruşine că eşti român, în toţi aceşti ani?

D.G.: Personal niciodată, dar mi-a fost ruşine de ruşinea altora. Mi-a fost ruşine să fiu martor la diverse „fenomene" legate de acţiunile unor români şi adeseori pe nedrept confundate cu România sau majoritatea românilor. Adevărul este că un număr extrem de mic din toţi emigranţii români ne fac de ruşine aici în Vest… România, însă, nu se prea străduieşte să-şi creeze o imagine strălucită şi nici măcar să „demonteze" acţiunile grupurilor etnice non- româneşti. Păcat!

A.A.G.: Ai comunicat cu diaspora culturală românească? Cum se comportă românul în afara patriei sale?

D.G.: Nu am comunicat cu diaspora româna. Nu sunt cunoscut în cercurile literare române din diaspora, nefăcînd parte din nici o asociaţie „de profil". Nu ştiu exact ce să spun cu privire la comportamentul românilor în străinătate, dar în general eu am o impresie foarte bună, deoarece cred că fiecare om este „văzut" după propria lui măsură. Eu întîlnesc oameni şi unii dintre ei sunt români şi cu toţi aceşti oameni mă străduiesc să dezvolt relaţii umane decente şi atunci este bine. Din cînd în cînd întîlnesc şi „ne-oameni". Unii dintre ei sunt români.

A.A.G.: Dacă ai fi rămas în România, care crezi că ar fi fost parcursul tău literar? Sau poate că nu ai fi făcut literatură?

D.G.: Dacă aş fi rămas în România, habar nu am cum m-aş fi dezvoltat ca natură umană sau profesional. S-ar putea să fi ajuns la vreun spital de nebuni, sau în vreo închisoare, s-ar putea să fi fost „alcoholizat" şi dezorientat, traversînd viaţa într-un zig-zag mizerabil. Sau poate că puteam deveni unul din cei care se alăturau puterii şi beneficiau de fructele acelei societăţi. De unde să ştiu? Sunt doar om, dar vezi cu această întrebare mi-ai dat un motiv bun să am o conversaţie cu Dumnezeu. Să-l întreb ce crede el că aş fi făcut. Nu ştiu dacă aş fi făcut literatură dacă rămîneam în România. Literatura părea atunci rezervată celor de la litere, umaniştilor şi eu eram un realist!

Virgil Răzeşu „35”

„Carte, cinste cui te-a scris”

Stela GAŞPARI
Piatra Neamț

După ce, în primăvară, doctorul **Virgil Răzeşu** ne-a bucurat cu două apariții editoriale, ***„Glontele cu parfum de crini”***, un roman şi ***Umbra noastră cea de toate zilele***, o carte de atitudine care reproduce dosarul său de securitate, acesta recidivează la mijlocul toamnei cu o nouă carte, **„35”**, dedicată ediției cu acelaşi număr al **Reuniunii Chirurgilor din Moldova,** recent desfăşurată la Piatra Neamț.

În deschiderea reuniunii, autorul şi-a exprimat satisfacția faptului împlinit, avizându-i pe cei prezenți că volumul aflat în mapele lor nu este doar un gest de protocol, întrucât cartea aparține tuturor chirurgilor români, este scrisă de cei care au luat, an de an, drumul Neamțului, pentru a-şi exprima propriile gânduri şi experiențe.

Prezentându-şi cartea, Virgil Răzeşu apelează, inspirat, la un proverb chinezesc: ***„Oricât de bună ar fi sămânța pe care ai semănat-o, nu aştepta roadele înainte de împlinirea vremii”*** şi consideră că, pentru sine, vremea aceea chiar s-a împlinit şi ea îl îndeamnă să întoarcă privirile către viața ce s-a scurs şi să se întrebe dacă a trăit-o cum se cuvine sau nu.

Cu înțelepciunea oferită de o viață trăită cu demnitate, în dragoste şi prețuire pentru semeni, autorul ne oferă o scriere cu o ținută editorială demnă de remarcat dar, mai ales, densă în fapte şi semnificații, într-o inspirată cascadă, ilustrată cu numeroase imagini alb-negru şi color, instantanee ale faptelor petrecute.

Autorul se dovedeşte profund implicat în viața cetății în care trăieşte de cincizeci de ani şi în care s-a împlinit ca profesionist şi cetățean şi dedică o parte consistentă istoriei medicinii din zona de la poalele Ceahlăului, de la începuturi până în zilele noastre.

Apelând la o amplă documentație, autorul trece în revistă momentele cu impact deosebit asupra dezvoltării societății şi, implicit, a medicinii locului, evocă cu deosebit respect ctitorii şi făuritorii vetrei medicale nemțene, ca şi personalitățile care au contribuit la progresul ei de-a lungul timpului.

Nu se poate trece peste recursul său la obiectivitatea cu care suntem datori să judecăm timpul şi se ridică împotriva celor, nu puțini care, negând cu înverşunare tot ce s-a petrecut în timpul regimului de tristă amintire, de aproape jumătate de secol, neagă propria lor activitate.

Este de la sine înțeles că cea mai mare pondere a cărții este rezervată cronicii celor 35 de reuniuni chirurgicale nemțene desfăşurate până în prezent. Dar autorul nu ne oferă o relatare seacă, aridă, a derulării acestora, ci o înnobilează cu fapte şi evenimente, trecând-o prin filtrele propriei sensibilități şi conferindu-i veşmântul uman, cu toate împlinirile, satisfacțiile şi dezamăgirile sale.

Cartea însăşi devine un document deosebit de elocvent pentru viața cetății şi chiar a întregii țări.

Autorul evidențiază în mod deosebit pragul care desparte cronica celor 35 de reuniuni, reprezentat de evenimentele din decembrie 1989 şi face ample şi pertinente considerații asupra celor două perioade, net diferite din toate punctele de vedere.

Înainte de '89 contactul cu chirurgia de pe alte coordonate geografice era absent pentru majoritatea profesioniştilor noştri, dominați nu numai de lipsurile materiale cunoscute, ci şi de îngrădirea accesului la progresele specialității.

Ceea ce ne parvenea erau doar ecouri distorsionate despre ce realizau alții. Reuniunile nemțene se numărau printre puținele modalități de

documentare, şi astfel căpătau o importanţă capitală pentru realizarea progresului cu care eram datori faţă de specialitate.

Ele facilitau un schimb de experienţă necesar şi benefic şi asigurau elementele de progres chirurgical.

Organizarea manifestărilor respective nu era lipsită de tot felul de piedici sau dificultăţi, materiale sau de altă natură.

Dar, cu insistenţă, dragoste şi eforturi deosebite, organizatorii reuşeau să asigure reuniunilor un nivel academic deosebit şi să contribuie la menţinerea spiritului de breaslă şi nu mai puţin a ceea ce se poate numi familia chirurgicală.

După '89, odată cu deschiderea către medicina vestică şi, mai ales, către fraţii noştri de dincolo de Prut, explozia informatică şi elementele de chirurgie modernă au devenit realităţi incontestabile, imediate, care şi-au pus amprenta pe configuraţia generală a reuniunilor noastre, care au căpătat o altă personalitate.

Concomitent, condiţiile generale de organizare şi desfăşurare s-au schimbat, au fost dominate de libertatea de acţiune şi au depins mai puţin de factori aleatori, continuând să faciliteze comunicarea şi schimbul dintre generaţii, ca şi apariţia unor noi echipe, la fel de dornice de afirmare ca şi cele din trecut. Iar ceea ce trebuie remarcat este că audienţa şi interesul pentru ele au rămas aceleaşi.

Interesant este capitolul *O samă de cuvinte*, inspirat după bătrânul Neculce, în care autorul oferă cuvântul unora dintre participanţii constanţi la reuniunile nemţene. Aceştia îşi exprimă sentimentele şi trăirile legate de acest cuprinzător fenomen. Iată câteva.

Profesorul **Nicolae Constantinescu** de la Bucureşti :

„A existat şi există în reuniunile de la Piatra Neamţ ceva inefabil, deci care nu poate fi exprimat prin cuvinte şi aceasta este atmosfera academică, mediul fertil pentru confruntările de idei, în care tonul iniţial era dat de doctorul Răzeşu şi era preluat de către toţi ceilalţi”.

Profesorul **Romeo Scerbina**, Chişinău :

„Pentru mine, Reuniunile Chirurgilor din Moldova Iacomi Răzeşu” reprezintă cele mai fericite prilejuri, atât pentru viaţa chirurgicală şi ştiinţifică cât şi pentru cea spitrituală, de care noi, cei din Basarabia, avem nevoie pentru a ne încărca „bateriile” cu românism, ca să supravieţuim în realitatea moldoveană”.

Profesorul **Irinel Popescu** :

„Prin forţa împrejurărilor, nu m-am numărat printre participanţii lor constanţi. Însă con¬vingerea la care am ajuns a fost că despre aceste manifestări ştiinţifice ar putea să scrie orice chirurg din România, chiar şi unul care n-a participat niciodată. Atât erau de cunoscute şi, aş spune, de îndrăgite !”.

Fraza frumoasă şi curată cu care autorul ne-a obişnuit în scrierile sale face şi de această dată deosebit de plăcută lectura şi ne prilejuieşte satisfacţia de a-i descoperi, în fiecare pagină, dragostea şi preţuirea pentru limba noastră, pe care o socoteşte printre cele mai frumoase şi mai bogate.

„*35*”, ultima carte a doctorului Virgil Răzeşu face dovada profesionistului profund implicat în problematica propriei specialităţi, a istoricului şi a cronicarului timpului său, oferindu-ne o interesantă şi amplă frescă a ultimei jumătăţi de secol a unei societăţi în permanenţă prefacere şi agitaţie, cu adânci repercusiuni asupra vieţii personale şi colective.

Personalitatea Episcopului Melchisedec Ştefănescu

Melchisedec Ştefănescu în slujba idealurilor naţionale

Cristea MARIANA
Roman, Neamţ

Teolog erudit, personalitate culturală de frunte a secolului al XIX-lea, episcopul Melchisedec Ştefănescu a militat cu toată forţa pentru afirmarea neamului în unitate şi pentru creşterea rolului bisericii în viaţa poporului. Marele ierarh a dus o luptă grea pentru dobândirea autocefaliei bisericii ortodoxe române. Aceasta era recunoscută în anul 1885 de către Patriarhia de la Constantinopol.

Melchisedec Ştefănescu a fost un cleric militant, un cleric cetăţean, prezent activ în vâltoarea evenimentelor şi frământărilor de la jumătatea secolului al XIX-lea.

Astfel, la 1857, în Adunarea ad-hoc de la Iaşi s-a aflat printre fruntaşii luptei pentru unire. Ştiind că lupta pentru unire este grea şi are de înfruntat mari piedici, marele ierarh, îşi intitula discursul din catedrala episcopală din Huşi, din ziua de 29 iunie 1856 : *Jertfă pentru Unirea Principatelor* .

Iată cum se adresa,in acest discurs, sătenilor: „*Ce voiţi voi sătenilor ? Voiţi oare , ca să fiţi orbi totdeauna, sclavi în rând cu dobitoacele, să robiţi braţele voastre şi să vărsaţi sudoarea voastră în folosul străinilor ce încalcă ţara noastră când vor ? Voiţi ca pe totdeauna să fiţi salahori ... şi în loc de plată să nu luaţi decât jăfuire şi loviri şi tratare de dobitoace? Dacă nu voiţi a lăsa aceste dureri şi fiilor voştri ca moştenire şi ca ei să vă blesteme în loc să vă pomenească, că i-aţi născut, apoi strigaţi şi voi unire cu fraţii voştri din Valahia şi Unirea aceasta vă va deschide şi vouă o cale luminoasă şi vă va face să gustaţi din rodurile dreptăţii şi a libertăţii pe care voi încă nu le-aţi gustat demult* ."[1]

Cuvântarea lui reprezenta un îndemn la unire pentru toate categorile sociale. În încheiere, rostea câteva fraze care aveau valoarea unui crez:

„ 1. Că tot cel ce se împotriveşte Unirii Principatelor lucră contra voiei lui Dumnezeu , contra ideii de progres a omenirii şi prin urmare, este duşman şi lui Dumnezeu şi oamenilor, iară prieten , doar , Satanei;

2. Că pentru a ajunge la această ferventă unire, noi avem nevoie a jertfi abuzurile şi obiceiurile rele ce s-au înrădăcinat în noi, egoismul, particularitatea, materialitatea. Virtutea nu se poate săvârşi fără jertfe"[2].

Marele ierarh a fost ales deputat în Divanul Ad-hoc din Moldova. În acel timp era profesor şi director al Seminarului din Huşi. Rememora singur aceste importante momente peste circa trei decenii de la derularea lor : „*noi ştim cât am suferit pentru unire atunci...eram atunci director de seminar; preoţii de mir mă iubeau, am primit onoarea şi eram dator să fac ceva şi pentru dânşii*."[3]

Nicolae Dobrescu, biograful sau, ne prezintă un moment important din amintirile arhimandritului privind activitatea lui intensă pentru pregătirea Unirii Principatelor: „*Când s-au votat cele patru puncte fundamentale ale viitoarei situaţii a Ţărilor Române în Divanul Ad-hoc al Moldovei, Melchisedec a lăcrămat de bucurie*[4]."

După ce Unirea Principatelor Române a devenit un fapt împlinit, Melchisedec Ştefănescu a sprijinit toate iniţiativele şi acţiunile înnoitoare ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza. Acesta încredinţa tânărului arhimandrit conducerea Ministerului Instrucţiunii şi Cultelor, portofoliu pe care-l va părăsi după câteva zile, din cauza acuzaţilor, că nu ar fi compatibilă haina monahală cu funcţia ministerială. Ulterior s-a dovedit că acuzaţia nu a avut temei .

Constituirea statului naţional modern, a adus o încredere mai mare în inimile tuturor, iar dorinţa de independenţă a devenit tot mai arzătoare. Episcopul Melchisedec Ştefănescu a fost unul din cei mai hotărâţi sprijinitori ai ei. Împreună cu ceilalţi ierarhi ai ţării, el a îndemnat, cu cuvântul şi cu fapta pe clericii şi pe credincioşii din Eparhia Dunării de Jos, unde păstorea atunci, să ajute financiar şi material armata de pe front, răniţii din spitale şi familiile acestora.

Cartea pastorală a episcopului Melchisedec Ştefănescu, vibrează prin tot ceea ce poate constitui sentiment patriotic într-un moment de supremă încordare. Se transmitea preoţilor şi credincioşilor cuvinte ca acestea: „Războiul pentru independenţa

ţării şi pentru libertatea creştinilor de sub jugul barbariei înmulţeşte pe zi ce trece tot mai mult numărul ostaşilor răniţi …mulţi bărbaţi şi multe femei …şi-au părăsit familiile pentru a da ajutorul lor prin spitale, unde se aflau ostaşii răniţi. Dar o asemenea îngrijire reclama de la patriotismul și dragostea noastră creștină, ajutoruri multe și grabnice spre salvarea vieții acestor martiri ai țării și ai crucii creștinești." În acest sens, marele ierarh a dat următoarele dispoziţii: 1. Să se facă rugăciuni în biserici pentru biruinţa armatei române; 2. Timp de o lună de zile, în vremea sfintelor slujbe, să se poarte prin biserici un disc în care să se adune hărăzirile pentru acești ostași; 3. Să se adune de la toţi creştinii tot felul de lucruri care ar putea fi de folos în această campanie. Să ne grăbim cu toţii, bătrâni şi tineri, bărbaţi şi femei, avuţi şi săraci a ajuta la restabilirea sănătăţii şi vieţii acestor bravi ostaşi care, cu piepturile şi braţele lor, s-au făcut zid de apărare pentru noi toţi … Să ne fie scumpă viaţa lor şi să nu pregetăm a contribui fiecare, după putere, spre grabnica lor însănătoşire."

Momentul istoric al cuceririi prin jertfe grele a independenţei naţionale găseşte în episcopul Dunării de Jos un constant susţinător. Potrivit documentelor vremii studiate de renumitul istoric al Bisericii Ortodoxe Române, Mircea Păcurariu , marele ierarh a oferit cea mai mare sumă de bani Crucii Roşii, pentru ajutorarea soldaţilor de pe frontul de la Plevna, 2000 de lei[5]. Din corespondenţa sa mai aflăm că a mai trimis 1000 de lei pentru cumpărarea de arme. Pentru cei răniţi făcea o donaţie importantă de 2000 lei, iar din partea eparhiei pe care o păstorea o alta importantă sumă de bani în numele a ceea ce documentul numea: *,,Sentimente pioase şi naţionale ale fiilor săi spirituali"*.

Marele ierarh a primit din partea autorităţilor, ca o recunoaştere a patriotismului său sincer şi neţărmurit, distincţia ,,Crucea de mare ofiţer". Intr-o scrisoare trimisă de acesta, rectorului Academiei teologice din Kiev, se făcea referire la martirii români căzuţi la Plevna: *,,Acum inimile noastre, ale tuturor, sunt îndreptate către acea nefericită Plevnă, care este stropită şi continuă a fi scăldată în sânge creştinesc. Să dea Dumnezeu ca acest sânge mucenicesc să devina sămânţa eliberării şi fericirii popoarelor creştine ortodoxe ce sunt în suferinţă*."

În mai 1884, când era episcop al Romanului, Melchisedec Ştefănescu, a făcut o călatorie în Bulgaria, în locurile unde s-au dus marile bătălii pentru dobândirea independenţei, la Plevna si Griviţa. În această vizită a fost însoţit de primul ministru Ion Brătianu. După aceasta vizită va scrie un studiu ce-l va publica în revista lui Grigore Tocilescu. Studiul cuprinde o descriere geografică şi istorică a teritoriilor unde s-au dat lupte grele în războiul de independenţă. Melchisedec prezintă în acest studiu şi monumentele închinate ostaşilor români căzuţi în războiul de independenţă, exprimându-se astfel: Am părăsit catacomba cu ochii plini de lacrimi, gândind la gloria ce aduce unui popor vitejia şi abnegaţia soldaţilor săi. Soldaţii români cu sângele lor au scris o pagină neştearsă în istoria modernelor state, Romania şi Bulgaria.

Un alt episod foarte grăitor, în privinţa afirmării conştiinţei de neam a poporului nostru, îl constituie momentul sfinţirii Sfântului şi Marelui Mir de la 25 martie 1882. Episcopul Melchisedec se află şi acum în centrul acţiunii. La 9 ianuarie 1882, într-o scrisoare către ministrul cultelor, dădea îndrumări amănunţite asupra sfinţirii Marelui Mir, şi-l considera ,,*un drept incontestabil al bisericii noastre*".

La 10 iulie 1882 patriarhul Ioachim al Constantinopolului trimitea o scrisoare de reproş Bisericii noastre pentru sfinţirea Marelui Mir. Melchisedec, episcopul Romanului, a fost cel care a compus scrisoarea de răspuns, numită: ,,Raportul asupra sfinţirii mirului de clerul român". În acesta el demonstra autocefalia veche a Bisericii Ortodoxe Române şi dreptul ei istoric la sfinţirea Marelui Mir. Afirma cu îndreptăţită mândrie că românii au adoptat creştinismul cu mult înaintea Constantinopolului, înainte chiar de existenţa lui. *,,Românii n-au primit botezul şi doctrina creştină de la Constantinopole, nici pe întâii lor episcopi. Căci creştinătatea românilor este mai veche chiar decât existenţa Constantinopolului ... Sămânţa creştinismului adusă în Dacia, s-a dezvoltat aici prin propriile puteri ale poporului …De aceea nici unul dintre scriitorii posteriori, care au scris despre creştinarea diferitelor popoare, din Orientul Europei, precum despre bulgari şi ruşi, despre unguri, poloni şi lituani, nu amintesc nimic despre creştinarea românilor, fiindcă ei erau deja creştini din veacurile primitive ale creştinismului*."

Acest raport a avut o influenţă hotărâtoare asupra recunoaşterii autocefaliei Bisericii noastre la 25 iunie 1885 de către Patriarhia ecumenica. Totodată el exprima contribuţia Bisericii Ortodoxe Române la înălţarea demnităţii naţionale a românilor şi deplina afirmare a ei în lume. Biserica este aşadar, actul de identitate a poporului roman şi argumentul absolut al unităţii sale naţionale.

1. Acte şi documente relative la istoria renaşterii României , vol. III , Bucureşti , 1889 , p.260, apud Pr. Scarlat Porcescu, *op.cit.*, P.307

2. *Ibidem, p.31*

3. *Ibidem, p.32*

4. N. Dobrescu , în *Istoria Bisericii Române întocmită pentru clasa a VII-a de seminar* , Vălenii de Munte , 1912 , p.188

5. Constantin C.Diculescu, *Episcopul Melchisedec. Studiu asupra vieţii şi activităţii lui ...*, Bucureşti, Tipografia cărţilor bisericeşti, 1908

Părintele Adrian Făgețeanu
„liniştea plină de evlavie”

Petru BACIU
Bacău

Calm şi blajin, deschis la suflet, de o linişte plină de evlavie pe care nimeni nu i-o putea clătina, puțin la trup, meditativ, aşa l-am cunoscut pe Părintele Adrian Fagețeanu, monahul de la Mănăstirea Putna, Ciorogârla, iar în momentul când scriu la Mănăstirea Antim Ivireanul.

Obrajii supți, de o paloare discretă, sugera sublima taină a unei frumuseți interioare deosebite. L-am întâlnit la colonia de muncă Peninsula-Canal. Originar din Bucovina, tatăl său a fost preot.

Ne-am împrietenit repede şi ne-a legat sufleteşte pentru totdeauna. Avea facultatea de drept şi înainte de preoție din ordin a lucrat ca ofițer de poliție.

Părintele Adrian povesteşte că în timpul războiului sfânt pentru Basarabia şi Bucovina a fost concentrat şi trimis pe câmpul de luptă. Era logodit. La retragerea armatelor albastre, unitatea sa a fost încercuită la cotul Donului, iar el cade rănit grav. Un avion german aterizează chiar în preajma sa pentru a culege răniții. Este urcat şi el în avion. Părintele încă nu-şi pierduse cunoştința. Lucid şi stăpân pe judecată, conştient de situația gravă în care se afla, considera că aterizarea avionului e o minune şi dacă se va însănătoşi se hotărăşte ca restul de zile să-l trăiască în Biserică, slujind la altar fiindcă „sunt zile date de la Dumnezeu pentru a le trăi în biruință, în slujba lui Hristos.”

Intră în comă şi după zece zile se trezeşte şi vede că se aflâ internat într-un spital din Bucureşti. Îşi aminteşte de tot prăpădul prin care a trecut, precum şi de hotărârea sa. După restabilirea totală va fi externat şi conform hotărârii pleacă la Mânăstire.

Se va preoți. Logodnica îl aştepta cu devoțiune şi trimite pe fratele său la Mânăstire pentru a-i comunica că îl aşteaptă. Părintele mulțumeşte pentru gestul şi statornicia cu care l-a aşteptat, cere iertare şi spune că a luat o hotărâre sfântă într-un moment de mare cumpănă pentru viața sa şi a depus un vot sacru pe care nu-l mai poate încălca. La plecare, fratele logodnicei vrea să-i lase portretul fetei - o fotografie mare - pentru a medita la întoarcerea sa. Părintele refuză cu tărie să primească tabloul cu chipul fetei, căci nimic nu-i mai poate clătina hotărârea.

Acestea au fost împrejurările când mort fiind, şi adus iar la viață, s-a hotărât să îmbrace haina monahală.

Tatăl său murise. Când a venit la casa părintească ca să-şi vadă mama, îmbrăcat în haină preoţească, aceasta l-a privit cu mare bucurie spunându-i: *“Sunt fericită pentru drumul ales şi cred că sufletul părintelui tău se bucură acolo în cer”*. Când era copil mărişor tatăl lui l-a bănuit că fumează în ascuns şi l-a mustrat cu cuvinte aspre. Băietanul de atunci fiind de o sensibilitate deosebită, învinuit pe nedrept, a intrat în conflict cu tatăl îndepărtându-se temporar de biserică. Acum săvârşitu-s-a mare împăcare. Am discutat mult şi de toate cu Părintele Adrian. Îl îmi spunea:

“Frate Petrică, trăim vremuri grele şi cu urmări deosebit de rele. Surghiunul nostru e de lungă durată. Noi legionarii am stat în bătaia tuturor uraganelor. Mulți camarazi şi tineri au trecut în odihnă veşnică. Astăzi Biserica lui Hristos e smulsă din matca virtuților strămoşeşti. Omul buimăcit, nu mai are personalitate, nu mai are voință, e scos din cumpătul firesc. Puțin câte puțin lunecăm în abisul marilor anulări a tot ceea ce a fost odată necinstind şi pângărind altarul.”

Când voia să cunoască aprecierile mele despre cineva care caută să intre în anturajul nostru îmi spunea: *“Frate Petrică, ce poți să-mi spui despre cutare om, îl cunoşti? Dar să-mi dai răspunsul repede căci primul gând vine de la Dumnezeu, după aceea intervine omenescul şi subiectivismul.”*

A venit apoi timpul despărțirii. Eu am plecat spre vaiete necunoscute la capul Midia, Părintele a rămas la Peninsula. O certitudine stăpâneşte de atunci inima mea: ori de câte ori vin bezne peste om, Dumnezeu îi vine în ajutor. Părintele Adrian a fost un trimis scump. Din multa bogăţie a inimii sale şi din marea lui înțelepciune m-am înaripat cu noi puteri sufleteşti pentru bătălii viitoare.

(*Răstigniri ascunse. Mărturii*, vol. 1, p. 274-276)

Cel mai important imnograf al sfinților români

consemnări editoriale

P.S. IOACHIM BĂCĂUANUL,

Episcop vicar al Arhiepiscopiei Romanului şi Bacăului

Emilia ȚUȚUIANU
Roman, Neamț

Editura *Basilica*, Bucureşti 2013, a editat un important **DICȚIONAR DE MUZICĂ BISERICEASCĂ ROMÂNEASCĂ**, lucrare ce *„reprezintă o sinteză care îşi propune să transmită, într-un mod cât mai accesibil, elementele de bază ale unei cunoaşteri cuprinzătoare a muzicii bisericeşti şi a liturgicii în general, atât din spațiul românesc, cât şi, prin necesare referințe la istoria şi universalitatea acestui domeniu, din tot spațiul ortodox*." (n.e.)

Acest DICȚIONAR a văzut lumina tiparului din inițiativa şi cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române.

Volumul cu peste 900 de pagini, conține *„termeni muzicali şi liturgici, manuscrise şi tipărituri muzicale pe notație psaltică ori liniară, sau pe ambele, precum şi corale, şcoli de cântăreți, seminare, academii, institute, facultăți, coruri, protopsalți, creatori de muzică psaltică, precum şi compozitori de muzică corală religioasă, copişti, muzicologi, profesori de muzică religioasă clerici şi laici din toate zonele locuite de români, istoriografi, lexicografi, cronicari muzicali, publicații muzicale bisericeşti ş.a*." (**n.e**.)

În cuvântul de Introducere, al acestui volum preot prof. dr. Nicu Moldoveanu notează:

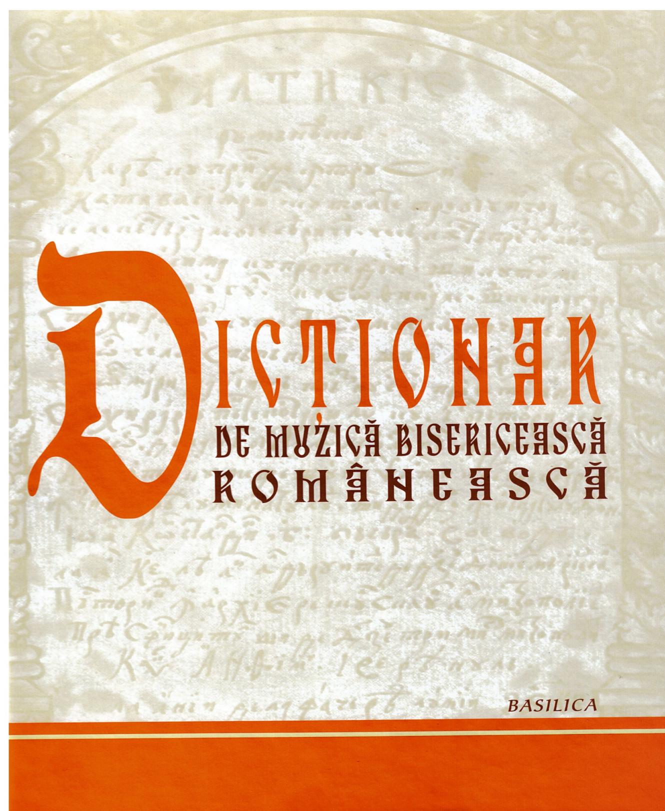
„Istoria străveche a culturii umane atestă faptul că arta, în general, şi muzica sau cântarea, adică arta sunetelor, în particular, era deja o prezență vie cu mii de ani înainte de Hristos, la populațiile antice din tot Orientul, dar şi din alte comunități de pe suprafața pământului. Acest lucru arată că simțul muzical, precum şi sentimentul religios, au fost sădite de Dumnezeu în om din clipa în care l-a creat."

Românii consemnează preot prof. dr. Nicu Moldoveanu - sunt *„un adevărat fenomen între celelalte popoare ale lumii, fiind un popor ortodox de origine latină, la care, în ceea ce priveşte muzica, a biruit doctrina creştină şi nu originea..."*

La români creația muzicală bisericească *„ atât cea psaltică (omofonă), cât şi cea corală, construită pe motive psaltice sau în stil liber - s-a dezvoltat foarte mult, mai ales în ultimele două veacuri, aşa încât Biserica Ortodoxă Română nu duce lipsă de nimic în privința aceasta. Există un număr impresionant de protopsalți-creatori români, dar şi de compozitori de cântări corale, care au îmbogățit repertoriul bisericesc atât cu piese muzicale disparate, cât şi cu liturghii compacte, în diverse stiluri şi chiar cu oratorii şi fresce muzicale de mare anvergură pentru solişti, cor şi orchestră, ce se pot executa în sălile de concert."*(prof. dr. Nicu Moldoveanu)

În acest volum *„cititorul va descoperi: termeni muzicali bisericeşti şi liturgici, personalități muzicale şi liturgice (imnografi, protopsalți-compozitori, copişti mai însemnați, profesori, compozitori de muzică corală religioasă, dirijori, cântăreți etc.), instituții de învățământ teologic (şcoli de cântăreți sau de psaltichie, seminare teologice, academii, institute, facultăți de teologie), societăți, asociații, reuniuni cultural-muzicale, formații corale bisericeşti mai importante din România, cataloage complete de manuscrise muzicale bisericeşti vechi, medii şi neobizantine, psaltice româneşti, greceşti şi bilingve, din bibliotecile mari, publice şi mănăstireşti din România, de la Muntele Athos şi Meteore, tipărituri muzicale - omofone, pe notație psaltică, liniară sau pe ambele notații suprapuse, precum şi corale pentru voci egale, bărbăteşti şi mixte, tipografii mai importante din Principatele Române, istoriografi, lexicografi, cronicari muzicali etc.*

Nădăjduim că acest Dicționar de muzică bisericească românească va fi de mare folos tuturor cercetătorilor şi tuturor iubitorilor de istorie muzicală."(preot prof. dr. Nicu Moldoveanu) **Cel mai important imnograf al sfinților români**, în contextul canonizărilor consemnate după anul 1989 este **P.S. IOACHIM BĂCĂUANUL**, Episcop vicar al Arhiepiscopiei Romanului şi Bacăului.

GIOSANU (ILIE) IOACHIM, episcop vicar, imnograf, liturgist, muzician. Născut la 29 martie 1954, în localitatea Stăniţa din judeţul Neamţ, fiind al treilea din cei opt copii ai creştinilor ortodocşi Neculai şi Anica. A urmat şcoala generală în satul natal, între anii 1961-1969, iar din anul 1970-1971 a intrat ca frate la Mănăstirea Sihăstria din judeţul Neamţ. Între anii 1970-1975 a urmat cursurile Seminarului Teologic de la Mănăstirea Neamţ, unde, printre altele, a învăţat muzică psaltică şi liniară cu Preotul Constantin Sârbu († 1998), care după 1977 a fost chemat ca vicar administrativ al Mitropoliei Moldovei la Iaşi. Între anii 1975- 1976 a efectuat stagiul militar la Pleniţa, în Oltenia, fiind coleg cu Macedon Petrescu, azi Prof. Univ. Dr. Teodosie Petrescu, Arhiepiscop al Tomisului, cu sediul la Tomis, Constanţa, şi cu Costică Crăciun, azi Prof. Univ. Dr. Casian Crăciun, Arhiepiscop al Dunării de Jos, cu sediul la Galaţi. Între anii 1976-1980 a frecventat cursurile Institutului Teologic Universitar din Bucureşti, unde, pe lângă multe alte materii teologice, a studiat Muzica bisericească şi corală cu Diac. conf. dr. Nicu Moldoveanu. În anul 1980 a fost tuns în monahism, la Mănăstirea Bistriţa moldoveană, unde stareţ era arhimandritul Ciprian Zaharia şi în acelaşi an a fost hirotonit ierodiacon, iar în 1985 a fost transferat de către Mitropolitul de atunci al Moldovei, Teoctist Arăpaşu, la Centrul mitropolitan din Iaşi. Aici, pe lângă slujirea ca arhidiacon la Catedrală, a desfăşurat diverse activităţi administrative, sociale, culturale şi economice. În anul 1990 a îndeplinit, timp de patru luni, funcţia de secretar al noului mitropolit al Moldovei şi Bucovinei, Dr. Daniel Ciobotea, care la 30 decembrie 1990 1-a hirotonit ieromonah, în cadrul Sfintei Liturghii, săvârşită de Mitropolit însoţit de stareţi şi de arhimandritul Bartolomeu Anania. La 7 ianuarie 1991 a fost trimis, cu o bursă de studii postuniversitare, în Franţa, la Institutul Teologic Ortodox *Saint Serge* din Paris, unde, pe lângă activitatea de cercetare, a desfăşurat şi unele acţiuni în folosul credincioşilor ortodocşi români. La 26 octombrie 1994 şi-a susţinut, în limba franceză, teza de doctorat intitulată: ***Îndumnezeirea omului în gândirea părintelui Dumitru Stăniloae,*** publicată în 2003 la Ed. Trinitas din Iaşi. La 15 mai 1998 a fost hirotesit arhimandrit, în cadrul Sfintei Liturghii, săvârşită la Mănăstirea Bucium de către Mitropolitul Daniel, şi în acelaşi an a fost ales arhiereu-vicar la Episcopia Romanului, fiind ipopsifiat şi hirotonit la 1 mai 2000. În anul 2009 a fost numit episcop-vicar al aceleiaşi episcopii, ridicată - titulatura nouă, de Arhiepiscopie a Romanului şi Bacăului. În afară de teza de doctorat, Preasfinţia sa a alcătuit: *Slujba Sfântului Mucenic Emilian de la Durostorum*, la Ed. Filocalia Roman, 2007. Erudit liturgist şi protopsalt al Catedralei mitropolitane din Iaşi, a devenit **cel mai important imnograf al sfinţilor român** - în contextul canonizărilor acestora, consemnate după 1989. A adaptat textul Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur în limba franceză, pe melodiile tradiţionale ale muzicii bizantine româneşti. Este membru comisii sinodale speciale: Comisia pentru canonizarea Sfinţilor români; Comisia pentru muzică bisericească; Comisia didactică, liturgică şi teologică.

Lucrări: A alcătuit textele slujbe multor sfinţi români: ***Sf. Cuv. Antipa de la Calapodeşti; Sf. Bretanion, episcopul Tomisului, Sf. Irinarh de la Horaiţa; Sf. Pahomie de la Gledin; Sf. Iosif Mărturisitorul; Sf. Cuv. Vasile de la Poiana Mărului; Sf. Ier. Grigorie Dascălul, Mitropolitul Ţării Româneşti; Sf. Mucenic Emilian din Durostorum; Sf. Ioanichie cel Nou de la Muscel; Sf. Cuv. Iosif de la Văratec; Sf. Ier. Varlaam, Mitropolitul Moldovei; Sf. Ier. Ioan de la Râşca şi Secu; Sf. Cuv. Dionisie Exiguul; Sf. Cuv. Onufrie de la Vorona; Sf. Ier. şi Mucenic Teodosie de la Brazi, Mitropolitul Moldovei; Sf. Voievod Neagoe Basarab; Sf. Ierarh Ghelasie de la Râmeţ; Sf. Mucenici Ioan din Galeş şi Moise Măcinic; Sf. Ier. Iachint, Mitropolitul Româneşti; Sf. Cuv. Gheorghe de la Cernica***, precum şi ***Acatistul Sf. Nifon, Patriarhul Constantinopolului*** şi ***Troparul Sf. Mucenic Hermes.***

În calitate de membru al Comisiei sinodale pentru canonizarea Sfinţilor români, a revizuit slujbele existente ale sfinţilor români canonizaţi anterior: ***Sf. Leonte de la Rădăuţi; Cuv. Daniil Sihastru; Ioan cel Nou de la Neamţ; Teodora de la Sihla; Sf. Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt; Sf. Epictet şi Astion***.

Ca membru al Sfântului Sinod, face parte şi din subcomisia de Muzică bisericească şi coordonează, împreună cu IPS dr. Casian Crăciun şi cu IPS dr. Teodosie Petrescu, elaborarea marelui ***Dicţionar de muzică bisericească românească***.

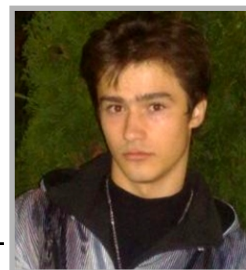
Bibliografie: *Candela Moldovei*, 4-6/2000, pp.8-9; *Cronica Romanului*, 3/2000 şi 5/2000, pp.2-3. [A.I., N.M.]”

*Text din **DICŢIONAR DE MUZICĂ BISERICEASCĂ**

Amintirile unui suflet

Filip BLAJ
Roman, Neamț

Mă numesc Felix. De fiecare dată când spun povestea vieții mele încep așa : ,,*Eu am murit de două ori. Dacă nu mă credeți ascultați-mă până la capăt*.”.

S-a auzit un foc de armă. Cred că încep prea ambiguu. Nu ştiţi nici cauza nici rezultatul împuşcăturii. Pentru a vă lămuri ne întoarcem cu vreo nouă ani în urmă.

Prima zi de şcoală… Eram foarte entuziasmat. Eu şi Baldur (Baldur este prietenul meu de la grădiniță). Eram vecini. Tatăl lui era mare patron la o firmă de mobilier, iar al meu un biet tâmplar. Intram în curtea şcolii cu părinții, uitându-ne scârbiți la cei trei zdrențăroşi de la intrare.

-Pff! Alții care ne judecă. Doar nu e vina noastră că nu avem nici părinți şi nici pe nimeni să ne ajute, a zis cel ce părea mai mare.

-Eh lasă… Îi învățăm minte pe rând, a zis unul de langă el.

-Deci întrebarea care vine la fiecare început de an… care este ținta ? zice celălalt.

-Îi vezi pe cei doi ?

-Da…cred că sunt Baldur şi Felix.

-Exact ei. Eu zic să-l alegem pe Baldur.

-Ok! Tu eşti şeful.

După cum ați bănuit ei sunt trei bătăuşi: cel care alege în fiecare an o ,,ținta” este şeful şi fratele mai mare al celorlalți doi, care sunt gemeni. Ținta este bătută de aceştia doi. Deci Mircea, Marius şi Mihai sunt ,,baieții buni” ai comunei.

-Hei! Băieți! Veniți până aici! ne cheamă cel mare.

-Să mergem Baldur ?

-Nu ştiu…

-Haideți fricoşilor că nu vă facem nimic.

-Hai să mergem.

-Deci voi doi sunteți Baldur şi Felix ?

-Da, noi suntem, ce vrei cu noi ?

-Cam tupeist ăsta micu', zice unul din gemeni.

-Am mai văzut eu sclifosiți d'ăştia! zice celălalt geamăn.

-Ce crezi? E bun de bătut trențarosu' ăla de prietenu-su ?continuă primul.

-Nu. Ăla bogat e mai bun că poate mai căpătăm şi noi ceva, replică celălalt.

-Ce tot spuneți voi acolo ? întreabă Baldur.

-Ascultă băiețaş aici noi facem regulile între plozi, şi în fiecare an alegem o țintă care e bătută şi din cauza tupeului tău tu eşti cea din anul ăsta. Poți scăpa numai dacă ne mituieşti cu ceva, zice şeful.

-Se pune dacă în locul lui mă bateți pe mine?

-Nouă ne convine! răspund gemenii în cor.

-Putem pleca?

-Da… azi puteți pleca.

-Ai înnebunit?

-Nu Baldur. Am facut-o pentru că suntem prieteni.

-Tu meriți mai puțin decat mine sa fii bătut. Şi mai ales că eu puteam să scap mai usor. Tu eşti orfan.

-Nu mai conteaza, acum faptul e consumat…

Timpul a trecut . Eram bătut în fiecare zi şi pe măsură ce creşteam eram bătut din ce în ce mai violent. Mai scăpam cateodata cu vreo țigară la fiecare, dar ei reîncepeau a doua zi. În fiecare zi prietenul meu îmi oferea bani ca să scap cu ei de bătăuşi dar ştiam că dacă le dau bani în fiecare zi mă vor bate şi imi vor lua şi banii.

De-a lungul anilor pe față îmi tot apăreau cicatrici şi pe corp vânătăi, astfel încât, când în sfârşit s-au plictisit de mine, pe la sfârşitul clasei a IV-a arătam de parcă aş fi căzut de la etajul doi în cioburi de sticla: pe față numai cicatrici, pe corp numai vânătăi, şi pe spate semnăturile lor facute cu sticlă. Eram cel mai detestat puşti. Singurul prieten care mi-a rămas a fost Baldur, care, între timp, a devenit cel mai popular băiat, nu pentru că avea bani, ci pentru că arăta cel mai bine dintre cei de vârsta lui. Era un prieten adevarat. Mulți i-au sugerat să mă lase, dar el le dădea aceeaşi replica: ,,*Nu-l las deoarece el m-a protejat pe mine când am avut nevoie, şi de asta arată aşa*.”. Tot pentru că eram prieten cu el nimeni nu vroia să mă bată ca să nu strice relația cu el. Ceilalți se mai luau de mine numai în vacanțe, când el era plecat.

Prin clasa a VI-a s-a întâmplat ceva ce nu mă aşteptam să se întâmple: Baldur s-a înecat şi am rămas fără nici un prieten. Eram distrus.

Încet, încet, totuşi am intrat în societate şi mi-am făcut prieteni noi, ce-i drept, nu la fel de buni ca Baldur, dar totuşi m-am integrat.

S-a întamplat să plec intr-o tabără, cu alți copii, acolo s-a întâmplat şi cel mai urât şi cel mai frumos moment din viața mea: m-am îndrăgostit, dar ei nu-i plăcea de mine; era şi normal la cum arătam. Am suferit mult de pe urma ei dar am reuşit să-i transmit ce simt printr-un alt prieten. Cu toate că lui nu-i plăcea de ea, erau împreuna şi el îi dădea poeziile pe care le compuneam eu. Ea s-a îndragostit de el pentru poeziile mele.

Numele ei era Bianca. Era frumoasă, deşteaptă, puțin sau mai mult superficiala, dar eram mort dupa ea.

Am intrat şi la liceu şi m-am hotarât, pe la mijlocul

clasei a IX-a să nu-i mai trimit mesaje prin Alex, prietenul meu. Acesta s-a despartit de ea şi mi-a povestit cum a fost:

-Am mers la ea şi i-am spus: „*Bianca, trebuie să vorbim*.” Iar ea mi-a răspuns: „*Desigur scumpule ce este?*” „*Nu ştiu cum vei înghiți asta dar trebuie să ne despărțim*.”. Iar ea a început să plângă şi mi-a spus: „*De ce, nu mă mai iubeşti?*”. I-am raspuns: „*De fapt, nu te-am iubit niciodata*.” „*Dar poeziile ? Nu ai fi putut scrie aşa ceva dacă nu m-ai fi iubit*.” „*Cel care te iubeşte, şi cel care a scris poeziile nu sunt eu, e Felix.” “Care Felix?... Nu se poate! Uratu'..cicatrizatu'ăla?” „Da, el te iubeşte, mie nici măcar nu-mi placi*.”

-Ai fost totuşi cam dur cu ea.

-Mda… A mai zis ceva înainte să plec: Să-ți spun că o să se răzbune pe tine pentru că ai mințit-o şi te întreaba daca îți mai aduci aminte de Mircea, Marius şi Mihai.

Mi-am dat seama la ce se referea. Între timp ei au crescut şi au ajuns într-o gaşcă de delicventi din oraşul în care învațam. Ea, folosindu-se de fratele ei (care era în aceeaşi gaşcă), s-a cuplat cu Mircea şi i-a povestit cum şi-a petrecut ultimii trei ani iubind un impostor, şi l-a rugat să o razbune. Să mă bată. După aceea avea să se despartă de el.

A venit ziua absolvirii clasei a IX-a. Am primit un mesasj de la Alex, în care spunea să vin la gară, că Bianca vrea să ne împacăm. Eu, fiind orb de fericire, m-am grăbit acolo, la timp să-l văd pe Alex legat de şine şi călcat de tren. Bianca nu era nicaieri. Dintr-o nişa din spatele meu au sărit două personae, care m-au legat. Am primit un pumn şi mi-a țâşnit sângele din nas. Mircea stătea râzând în fața mea.

-Deci nu ai putut rezista tentației nu?...nu?...Răspunde!

Primesc o serie brutală de lovituri pentru că tăceam.

-Cum ai putut să crezi că prietena MEA s-ar uita la unul ca tine?...Răspunde odată!

Continui să tac şi primesc o nouă serie de lovituri.

- Ştiți? Eu îmi pierd răbdarea. Duceți-l în nişa unde ne-am ascuns şi terminați-l.

Am fost dus în nişă şi ultimul lucru pe care l-am auzit a fost un foc de armă.

M-am trezit într-o încăpere…Greu de spus încăpere… Eram imponderabil într-o mare albă.

-Of! Ți-am spus că nu ar fi bine să te duci. Dar ai mers.

-Cum ar fi putut să reziste la o aşa tentație ?

Şi două personaje, ambele în costum, apar din neant, unul alb de la păr până la pantofi în afara de piele, şi celălalt tot negru din cap până-n picioare tot cu excepția pielii.

-Cine sunteți voi ?

-Suntem îngerul tău păzitor şi demonul tău ispititor.

-El va fi apărarea, iar eu acuzarea în procesul tău.

-Ce proces?

-Se va hotarî dacă vei merge în Iad sau Rai, a zis cel alb.

M-au prins amândoi de câte un braț şi am simțit un curent care îmi dădea senzația că ne mişcam.

- „Prietena” ta a făcut cea mai mare greşeală din viața ei căutând răzbunarea la aceia, a zis cel negru, va fi împuşcată imediat ce se va desparți de Mircea.

-Încetează! îi răspunde celălalt iritat. Încă nu a ajuns în Iad să-l chinui. Fii pe pace, îmi spune apoi mie, cred că o vei putea salva şi pe ea şi pe Alex dacă îmi îndeplinesc scopul; şi nu te lua după demon, vrea doar să te chinuie.

Nu a mai durat mult şi am ieşit din marea aceea de alb. Eram pe un nor; un nor ciudat. Semăna cu o sală de judecată. Acolo era un tron mare, pe care stătea Judecătorul, mai jos, o bancă cu şapte locuri, pe care stăteau şapte îngeri cu aripi de aur, probabil Arhanghelii, care am înteles că erau jurații. La stânga şi la dreapta tronului erau două porți mari, una albă şi una neagră. Chiar pe mijlocul norului era un scaun alb, pe care m-au pus cei doi.

De undeva se aude o voce:

-Se judecă procesul lui Felix.

-Ah! Felix, se auzi spunând Judecatorul, care era o lumină, mă aşteptam din clipa în clipa. Curato poți începe!

Şi cel în alb începe să vorbească:

-Cu toate că a murit nespovedit, cu vreo două păcate, stiți desigur onorată instanța că are o inimă foarte mare.

-Obiectez! Nu mărimea inimii e audiată aici.

-Dancris, ia loc! A zis Judecatorul. Curato continuă!

-Deci… vă amintiți desigur că în clasa I s-a sacrificat pentru Baldur şi ştiți cum arată acum, față de cum arăta când a murit. Sunt sigur că dacă ar mai fi viu s-ar fi sacrificat şi pentru alții.

Într-adevăr, toate cicatricile şi vânătăile îmi dispărusera.

-Acuzarea are ceva de spus?

-Nu Doamne! răspunde Dancris.

Arhanghelii şi Domnul iau deciziile şi îl cheamă şi pe Curato.

-Uite cum e Felix: nu a făcut destule cât să le analizăm. De obicei trimitem minorii din nou pe pământ, ca nou-născuți, fără amintiri, dar cred că dacă îl trimitem înapoi în timp, când a primit mesajul, poate salva chiar două vieți. Şi ştiți la ce mă refer, spune Curato.

-Eu personal nu cred că va reuşi.Va încerca să o salveze doar pe ea.

-Sunt de accord cu Gabriel, răspunde Mihail.

-Şi eu, replică Rafael.

-Nu puteţi fi atât de siguri, le zice Domnul. Numai eu ştiu adevarul despre el.

Mai mulţi arhangheli au fost de acord cu Gabriel decât cu Domnul, astfel încât Curato a venit cu o idee :

-Ce-ar fi dacă doi l-am pune într-o situaţie de alegere dificilă?

Cu toţii au fost de acord şi Domnul a anunţat:

-Fară nici un recurs, Felix va fi trimis în Iad.

Când El a terminat de vorbit Dancris a luat o altă înfăţişare, şi Curato la fel. Erau adevăratele forme ale demonilor şi îngerilor.

Demonii erau creaturi oribile: o faţă lungă cu ochi injectaţi şi două coarne răsucite. Nas nu avea, ci numai două fante albe pe faţa neagră. Gura îi era cusută, cât să nu o poată deschide prea tare şi gât nu avea. În comparaţie cu corpul, capul era mai mare. Bustul era musculos, iar mâinile şi picioarele osoase, dar palmele şi labele picioarelor erau foarte mari. Mijlocul îi era acoperit de un cearceaf soios şi murdar.

În schimb îngerii erau mirifici. La faţa lor aproape nu te puteai uita, caci pur şi simplu emanau lumina. Faţa era curată, fără nici un semn şi ochii erau albi, fără iris sau pupilă. Haina era asemănătoare cu o cămaşă de noapte şi erau încălţaţi cu sandale albe. Aveau în spate o pereche de aripi albe, cu pene ca de lebădă, şi aveau legat de fiecare mână câte un clopoţel.

Imediat ce şi-au luat forma adevărată m-au luat pe sus şi m-au aruncat pe poarta neagră…

Iadul e cel mai înfiorator loc: un miros de putreziciune îngrozitor şi o căldură infernală. Toate torturile lumii posibile şi imposibile erau acolo, iar cele care te-ar fi omorât nu o făceau. Cel puţin o dată pe zi erai decapitat şi trebuia să-ţi zdrobeşti capul, iar când nu mai rămânea nimic din el îţi creştea la loc. Erai sfaşiat în bucaţi şi bucaţile erau arse, iar când ardeau de tot te materializai înapoi complet normal, pregătit pentru urmatorul chin. Apoi când ziua era gata, sau mai bine zis când oboseau demonii, eram culcaţi pe paturi de cuie.

Continuau să mă neliniştească vorbele demonului dianinte de judecată: „*Prietena ta a făcut cea mai mare greşeala din viaţa ei căutând răzbunarea la aceia, va fi împuşcată imediat ce se va despărţi de Mircea.*”…Oare era adevarat sau doar vroia să mă chinuie…şi mai era raspunsul îngerului: „*Fii pe pace,cred că o vei putea salva şi pe ea şi pe Alex, dacă îmi îndeplinesc scopul*”. Acesta din urma îmi dădea un fel de siguranţă, dar foarte slabă. Aşteptam un semn, dar urmam aceeaşi rutină. Aproape mi-am pierdut speranţa.

Într-o zi (sau noapte; nu-ţi dădeai seama acolo) a apărut câte un plic la fiecare. Oricine îl deschidea dispărea odata cu plicul. Îmi era frică să-l deschid pe al meu, dar s-a deschis singur şi m-am simţit absorbit de acesta.

Am fost transportat într-o celulă rece. Privirea mi-era înceţoşată. Când ochii mi s-au obişnuit am văzut două persoane care vorbeau. Nu se putea… Erau Baldur şi Bianca.

-Cum se poate … voi?...

-Da amice noi, a răspuns Baldur.

-Felix…Felix?

-Încă nu pot să cred ce ai putut să-mi faci…

-Felix ascultă, îmi pare rău pentru ce s-a întâmplat, dar am plătit scump clipa mea de furie. Te rog să mă ierţi!… Iartă-mă!... Te implor!

Se cunoştea că a suferit mult pentru ce a facut. Era palidă, purta o togă subţire şi murdară, iar în locul unuia dintre sâni era o pată de sânge. Părul era smuls pe alocuri şi câţiva dinţi îi lipseau.

-Poţi fi liniştită. Te-am iertat. Dar nu voi vorbi cu tine.

Am aşteptat în celulă ceva timp, după părerea lui Baldur „*până îşi deschid toţi plicurile*”, apoi am auzit o voce puternică:

-Către toţi păcătoşii: Iadul a devenit suprapopulat, deci trebuie să-l rărim puţin. Aţi observat biluţele de pe jos?Aveţi trei secunde să luaţi câte una din ele.

Am luat fiecare câte o bila. Bila mea s-a colorat în verde, a lui Baldur în albastru şi a Biancăi în roşu. A mai durat puţin şi toţi am dispărut în întuneric. După câteva secunde eram într-un amfiteatru. Baldur şi Bianca erau suspendaţi deasupra unor gropi, la distanţă cât să nu-i pot prinde pe amândoi odată, în cazul în care cădeau. Erau suspendaţi de un mecanism care le tăia încet frânghiile. De comutatorul mecanismului era atârnată o frânghie, şi aceea suspendată deasupra unei gropi. Vocea a anunţat:

-Felix ai zece secunde să decizi pe cine salvezi.

Amfiteatrul era plin cu demoni care numărau cât timp eu m-am decis.

M-am aruncat asupra frânghiei atârnate de comutator, care a oprit tăierea frânghiilor celorlalti doi.Vocea a zis din nou:

-Se pare ca „eroul” de Felix vrea să-i salveze pe amândoi.

Şi imediat frânghia mea a început să fie tăiata. Vocea a mai zis:

-Cine să cadă cu el?

S-au auzit demonii din amfiteatru: „*Fata, Fata*!”

-Deci se vor rupe frânghiile lui Felix şi Baldur.

După aceea eu şi Baldur am căzut prin gropile de sub noi într-o apă; peste tot era întuneric. Eu nu ştiam să înot şi mă scufundam. Apa îmi invada plămânii. Simţeam durerea dar nu mă înecam. Baldur m-a adus la suprafaţă. Se pare că eram într-un bazin rotund cu diametrul de vreo douăzeci de metri. Tot peretele era

închis.

Ne-a luat ceva până să ne dăm seama că există o deschizătură, dar sub apă. Am trecut amândoi prin ea şi am nimerit în alt bazin, de două ori mai mare. Acesta nu avea nici o deschizătură. Până la urmă Baldur a obosit şi am început să ne scufundăm încet. Greşisem. Al doilea bazin nu avea fund, deoarece la un moment dat au început să ne iasă picioarele din apă. Ciudat. Am continuat să cădem până când în apă mai erau doar capetele. Când ne-au ieşit şi gurile, apa din corp ne-a ieşit şi s-a contopit cu cea care încă ne ţinea de vârful capetelor. Dedesubtul nostru era un loc ciudat. Peste tot numai vulcani care erupeau continuu şi râuri de lavă.

Cum am ieşit de tot din apă am căzut pe pământul tare şi fierbinte. Deasupra noastră era o rocă cu interior cilindric, ca un butoi cu capul în jos, plină cu apă care nu curgea, şi care urcă până la… tavan. Se pare că eram într-o peşteră şi prin acel ,,butoi" am căzut noi.

Eu şi Baldur am pornit să căutăm o cale de scăpare, pentru că nu puteam ajunge sub nici o formă la "butoi"; şi de altfel nu avea nici un rost să intrăm în acea apă. Nu aveam o altă cale să ieşi decât prin acea lume de foc.

Nu pot să apreciez cât am stat acolo, dar la un moment dat ne-am hotărât să ne aruncăm în primul vulcan pe care îl vedeam, ceea ce am şi făcut. Vulcanul era surprinzător de adânc şi am avut timp să observ:

-Baldur! nu putem muri! ai uitat?

-Ei bine încă un chin prietene, o să găsim totuşi o cale de scăpare.

Dar nu s-a întâmplat cum am crezut noi. Am căzut în lavă, dar aceasta nu ne ardea; era ca şi cum am înota în lapte cald. Eu, neştiind să înot m-am dat la margine şi m-am suit pe o terasă a stâncii. Cred că nu am amintit că lava era chiar limpede; un fel de apă portocalie. Cât timp am stat aşteptând, Baldur a căutat să se scufunde. După puţin timp iese şi îmi spune:

-Felix, nu o să-ţi vină să crezi; cum te scufunzi te trage un curent ciudat printr-un canal care urcă şi urcă poate chiar până la tavanul peşterii.

-Dar asta nu are sens. Nu e nimic atât de înalt în jur.

-Ştiu. E cam ciudat. Trage aer adânc în piept şi haide.

Ne-am scufundat în curent şi după vreo douăzeci de secunde de răsucit m-am trezit la suprafaţa unui fel de lac, plin cu aceeaşi lavă. În jurul nostru era o peşteră roşie, cu suficientă lumină difuză, pentru a vedea la zece metri în faţă. Această peşteră era capătul unui tunel, deci nu puteam merge decât înainte. Tunelul nu părea prea înalt, nu avea stalactite sau stalagmite, şi pereţii deveneau din ce în ce mai netezi pe măsură ce înaintam. De la un anumit punct a devenit cilindric şi a început să se îngusteze. La capăt acesta se despărţea în două ovale care acopereau aproape complet capătul. Unul dintre ele continua în aceeaşi manieră tunelul, şi avea un Λ cu un Θ deasupra; celălalt părea plin cu un lichid negru.

-Eu încerc să intru prin chestia asta neagră. Ce-am de pierdut? replica Baldur.

Imediat am fost puşi la pământ de o forţă nevazută. Am fost legaţi şi târâţi prin gaura cu simbol deasupra. Ne deplasam prin aer, dar simţeam mâini care ne ţineau. Auzeam voci care vorbeau într-o limbă asemanatoare cu latina, engleza şi chineza în egală măsură. Un fel de dialect primordial. Eu le tot strigam să ne lase dar continuau să vorbească între ei, şi deoarece continuam să ţip una din voci spune:

-Taci odată şi aşteaptă!

În câteva minute intram legaţi aşa cum eram într-o încăpere sculptată în piatră. În mijlocul camerei (care era circulară) era un bazin în care plutea aceeaşi lavă portocalie. În bazin se tot adăugau roci de diferite culori care modificau pentru scurt timp compoziţia acesteia (ba se înroşea, ba se înnegrea, forfotea, stropea). Când într-un final aceasta a rămas de un auriu intens deodată în cameră au apărut vreo sută de persoane. Fiecare îşi dădea o mască jos. Probabil masca îi făcea invizibili. Baldur tremura din toate încheieturile. Într-o parte a camerei, opusă locului pe unde am intrat, era un tron pe care stătea un bărbat impunător. Acesta a strigat:

-Puneţi-i în cazan!

Şi am fost aruncaţi în bazinul din centrul camerei. Lichidul din interiorul lui îmi dădea o senzaţie plăcută, mă curăţa, hainele mi se albeau şi rănile mi se vindecau. În schimb, Baldur nu agreea deloc lichidul, caci ţipa ca din gură de şarpe. La un moment dat nu a mai fost…Baldur…s-a transformat în Dancris, demonul de la procesul meu.

Oamenii de acolo priveau uimiţi ce se întâmplă cu mine, probabil au mai aruncat în bazin demoni şi au ars (deoarece Dancris s-a făcut scrum acolo). Am fost scos şi adus în faţa tronului. Cel de pe tron a spus:

-Ce cauta aici un suflet curat?

Nu ştiam ce să răspund dar mi-am ales cuvintele cu mare grijă şi am reuşit să bîigui:

-Nu pricep… Înălţimea Ta… la judecată am fost trimis în Iad…

-Interesant… Foarte interesant.

Din tavan se auzeau bocănituri.

-Kida, îmi miroase a capcană.

Cel care mă interoga a spus:

-Fiţi toţi pregătiţi. Ar putea fi orice. Tu… Ai fost o momeală, zice apoi spre mine. Nu-i nimic discutăm noi mai târziu.

Acoperişul camerei se crapă şi de sus cade o persoană. Era parcă fosforescent şi haina, care a fost cândva albă, acum era plină de praf şi transpiraţie. Faţa îi era schimonosită, dar mi-am dat seama că era un înger după ochii fără iris şi pupilă, şi după clopoţeii de la mâini. Şi nu era orice înger; era fostul meu înger păzitor.

Cum s-a ridicat în picioare a scuturat clopoţeii, care s-au transformat într-o sabie şi un scut de foc. Toţi din cameră şi-au pus măştile şi au început să-l atace, dar el parca-i vedea. Ţintea măştile, care se spărgeau şi respectivii deveneau inconştienţi. Când a rămas doar Kida (şeful), acesta şi-a dat jos masca, a pus sabia în pământ şi l-a întrebat pe Curato:

-Cine eşti şi de ce ai venit aici?

-Sunt Curato, un înger păzitor. Am venit să-l aduc pe acesta (şi arată spre mine) înapoi la Domnul, căci nu a fost trimis unde trebuie.

-Dacă vrei să te cred intră în bazinul de piatră.

-Dacă e o capcană?

-Nici o grijă; dacă eşti înger te va curăţa.

-Nu cred.

-Spune adevărul, îi răspund eu.

Curato intră în acel lichid şi revine la forma normală, doar că fără aripi. Kida îngenunchează şi îi spune:

-Îmi pare rău Îngerule, dar eşti primul care vine pe aici. Oamenii mei vor fi bine?

-Se vor trezi. Adu-mi două măşti. Avem nevoie ca să trecem neobservaţi prin Iad.

După ce a luat măştile m-a apucat de braţ şi m-a tras după el până la deschizătura aceea cu lichid negru, din locul unde se despărţea tunelul în două.

-Măştile lor sunt ingenioase; doar imperfecte. Aşa cum sunt ele acum, demonii şi îngerii tot îi văd, a spus în timp ce clătina clopoţeii deasupra măştilor, care şi-au schimbat culoarea de la roşu-cărămiziu, spre portocaliu-gălbui, pînă au devenit transparente.

-Am atâtea întrebări să-ţi pun.

-Nu acum. Pune-ţi masca şi vino după mine.

L-am urmat pe unde mi-a arătat. Prima oară a atins acel lichid negru, care a dispărut preţ de câteva secunde până când am trecut noi prin gaura lăsată în perete. Am intrat într-o cameră asemănătoare unui bar plin cu demoni care chefuiau. Am ieşit pe uşa scoasă din balamale şi am ajuns în zona unde erau torturaţi cei din Iad. După ce am trecut şi de acel loc am ajuns lângă o stâncă, pe care Curato a atins-o şi în ea a apărut o gaură prin care am intrat. Nu a durat mult şi măştile s-au crăpat.

-Huh! Exact la ţanc. Dacă măştile crăpau acum un minut eram prinşi, a zis Curato.

-Acum unde mergem?

-Mergem la Dumnezeu. El are o misiune pentru tine.

-Te rog să-mi explici cum am ajuns aici? De ce prietenul meu cel mai bun era demon?

-Uşurel. Îţi explic cum a fost. Tu n-ai trăit destul pentru a se hotărâ unde meriţi să ajungi. De obicei trimitem indivizi ca tine înapoi pe pământ cu amintirile şterse. Dar tu ai potenţial. Puteai să-i salvezi şi pe Alex şi pe Bianca de la moarte, daca dădeam timpul înapoi până când ai fi primit mesajul. Din păcate mulţi dintre arhangheli nu au fost de acord. Credeau că o să o salvezi numai pe ea, aşa ca le-am propus un test. Eu m-am transformat în Bianca şi Dancris în Baldur. Puteai să salvezi doar pe unul dintre noi, acolo in amfiteatru, dar tu ai vrut să ne salvezi pe amândoi. Ai trecut testul. În mod normal ar fi trebuit să cazi prin groapa de sub tine către Dumnezeu, în aceeaşi sală de judecată ca atunci cînd s-a hotărât testul şi a fii trimis pe Pământ, dar a intervenit Dancris. El a pariat cu regele Iadului, Lucifer, pe cine vei salva. Dacă ai fi sacrificat pe unul din noi Dancris ar fi luat locul lui Lucifer ca rege al Iadului, dar dacă te sacrificai, Dancris avea să primească cea mai nedorită treabă din Iad: să fie valetul tuturor. Astfel puterile îi erau luate şi trebuia să îndeplinească orice sarcină i-ar fi dat vreun demon. A vorbit cu cel care manipula portalurile, adică acele gropi de sub voi în amfiteatru, să schimbe cel de sub tine şi el în portaluri spre un loc unde nu puteaţi fi găsiţi; în schimb acela primea puterile lui Dancris. Locul unde aţi căzut este fostul Iad, unde singura tortură era arderea; peste acel Iad s-a construit noul, care cuprinde toate torturile lumii. Vulcanul pe unde aţi intrat este de fapt vechea intrare, pe unde veneau demonii la tura de chinuit. Te-a dus prin tunel până la poarta aceea neagră. Ce nu a ştiut el este ca noi îngerii am dus acolo ultimii supravieţuitorii ai Atlantidei, care prindeau de fiecare dată demoni şi îi făceau să dispară, acum ştiu şi prin ce. Dacă treceai cu el, acea poartă neagră te-ar fi transformat în demon, şi de cealaltă parte ar fi aşteptat acel demon căruia Dancris i-a dat puterile şi v-ar fi schimbat corpurile între voi, şi astfel tu ar fi trebuit să-i slujeşti pe toţi demonii în locul lui Dancris, iar el ar fi devenit un demon normal.

-Dar acea poartă neagră ce făcea de fapt?

-Transforma orice înger sau suflet în demon. De aceea i-am plasat pe atlanţi acolo. Ca să prindă şi să distrugă pe oricine ar fi trecut de poartă, şi astfel să menţinem un echilibru între îngeri şi demoni.

-Dar cum m-ai gasit?

-Cum am observant ce a facut Dancris am trecut prin acelaşi portal cu tine, cât era vâlvă în amfiteatru, deoarece ştii bine, ei au vrut ca fata să fie aruncată. Voi deja dispăruserăţi în celălalt bazin şi acea gaură pe unde aţi trecut s-a astupat. Şi pe deasupra s-a închis şi portalul pe unde am intrat. Aşa că am căutat o cale de scăpare dar nu am găsit. Până cand am auzit zgomote de jos. Am crăpat fundul bazinului şi am ajuns între

atlanți, de unde te-am luat.

-Mai am o singură întrebare. Ce s-a întâmplat cu aripile tale?

-Aici, în Iad, aripile nu pot rezisita; deoarece sunt atât de pure a trebuit să le las la intrare.

-Acum ce facem?

-Aşteptăm pînă când cei de pe cealaltă parte a porții Iadului vor veni; în câteva minute vom putea ieşi.

După ceva timp se aude o voce, care ne-a strigat pe nume. Am ieşit din stâncă şi pe poartă, însoțiți de vreo cinci îngeri. Am ajuns în acea sală de judecată unde ne aştepta Domnul, care a zis:

-Felix, ce vom face noi e o premieră: te vei trezi cu telefonul în mână, citind mesajul de la Mircea prin telefonul lui Alex. Eşti gata?

-Gata!

Imediat m-am trezit ca dintr-un vis. Eram viu şi nu îmi venea să cred ce s-a întamplat. Am crezut că aveam insolație. Dar am auzit o voce în mintea mea: ”Grăbeşte-te în zece minute o să moară Alex!”.

Am ştiut imediat ce trebuie să fac. Am sunat la 112.

-112, Buna ziua, care este urgența?

-Am nevoie de poliție; dar opriți trenurile din zona oraşului X. Prietenul meu este legat de şine.

-Am preluat urgența. Vă fac legătura cu poliția oraşului X.

-Alo? Poliția oraşului X. Agent Gheorghe Vasiliu. Vă ascult.

-Mă numesc Felix. Prietenul meu este legat de şinele din gară de nişte delicvenți care mă aşteaptă să vin.

-Trimitem imediat un echipaj. Unde vă aflați?

-În fața gării.

-Trenurile din zona oraşului sunt oprite, iar echipajul nostru ajunge în două minute.

După un minut ajunge echipajul de poliție.

-Cine a chemat poliția?

-Eu. Aşteptați la intrare că ei stau ascunşi. Mă duc înainte şi când o să mă atace să intrați.

-Du-te!

Am intrat în gară, am fost prins şi legat rapid dar a intervenit poliția. Înainte de a fi arestați Mircea m-a înjunghiat în umăr cu un şiş şi am fost trimis la spital. Alex mă vizita în fiecare zi. Într-o zi mi-a adus o veste îngrozitoare: Bianca era în spital cu o boală gravă la inimă şi singura ei sansa era un transplant. Părinții ei aveau banii necesari operației dar le lipsea un donator. Numaidecât am făcut testele de compatibilitate necesare. Eram compatibil şi m-am oferit donator…

Operația, care a durat aproape o zi, s-a soldat cu suces. Inima mea bătea veselă în pieptul ei. Probabil voi credeți că am murit după operație. Ei bine un anonim a dat o inimă artificială spitalului, care mi-a pus-o in piept. Aceasta mă mai putea ține în viață o lună. În timpul recuperării ea s-a trezit şi m-a observat pe patul de lângă ea (eu eram conştient, dar nu puteam vorbi sau deschide ochii).Doctorii i-au explicat situația şi ea a petrecut următoarea zi lângă mine. Am auzit-o mulțumindu-mi şi i-am simțit buzele pe frunte. Un fior fierbinte m-a cuprins. Am deschis ochii şi am zâmbit. O vedeam în ceață dar eram sigur că ea era lângă mine şi mă ținea de mână. Era şi Alex acolo. Apoi aparatul mi-a măsurat ultimele trei secunde din viață…

M-am trezit în aceeaşi mare albă. De data asta spre mine venea numai Curato.

Carmen Luca - n.12 aprilie 1983, Roman; Studii: 1997-2001 Liceul industrial Construcții de Maşini, Roman; 2011-Facultatea de Comunicare şi Relații Publice, A.I.Cuza , Iaşi-până în prezent (ID);
Activitați literare: 2011-participarea în volumul de Antologie *Insomnii Mătăsoase* a grupului literar cu acelaşi nume; 2012-participarea la Concursul de Poezie Studențească Juventus din oraşul Piteşti- locul 5; 2012, participarea la volumul doi al Antologiei *Insomnii Mătăsoase.*

ARS POETICA

Carmen LUCA
Roman, Neamț

Câteodată

aripile-mi sunt deschise în speranța zborului
dar, paşi-mi rămân țintuiți prafului.
alerg să prind un ram de vânt
să-mi ridice trupul
ceva mai sus de pământ.

cad şi mă ridic târziu,
plâng şi râd în aceeaşi privire ,
mă pierd, mă adun,
unt, dar nu sunt,
nici eu nu mai ştiu de mine.

trupul sufletului
calcă fără urme
pe cioburi de secunde
moarte, reînviate şi iar căzute.

rătăcire-n mine, regăsire-n zboruri
vertical aşternute
de-un timp, ce uneşte totul în mine!7

Să nu

...rupi tulpina gândului
în dezmierdare-i către cer,
nemărginita sa culoare
naştere-renaştere-n mister.

.. ucizi sunetul tresăriri
în dimineţile crude,
când prăpastia dintre a fi şi a nu fi
îşi pierde distanţa.

...dărâmi zidurile tăcerii,
când liniştea luminii,te recompune,
inocenţa verdelui s-aşterne peste tine
şi eşti mai mult,
un trup de timp...

...rupi tulpina unui gând ,
nicicând...

Plouă din mine

cu secunde sfârşite
în focul arderii timpului,
îşi cern norii gândului
ultimele dorinţe.

timpanul lumii e spart,
zgomotul căderii e nul.

picătura de apă se sparge
în mii de alte picături,
lăsând miezul speranţei
să cadă transparent
peste iluzii...

oglindă-mi sunt bălţile,
îmi privesc tremurul îndelung.

fericiri, se nasc şi pier într-o secundă,
noroiul înghite şi cel din urmă vis
şi apoi se usucă...

tresar raze de lumina,
poate un pic absurdă,
necredinţa le-absoarbe,
le transformă-n umbră
e static anotimpul,
plouă,ne udă...

Tăcere

În miez de noapte,
liniştea tăcerii
îmi răscoleşte gândurile
cele mai adânci,
îmi sapă fiinţa
dureros de profund,
atingându-mi
umbrele tristeţii.

dalta rece a destinului,
urcă şi coboară
pe trupu-mi suflet,
căutând forme imperfecte.

lacrimile-mi devin
mirul ungerii rănilor.

între două fericiri
mult prea crude,
glasul sufletului,
reîmpleteşte sunetul,
din culorile speranţei.

Culoarea sufletului

Ating cu glasuri închipuite
pragul tăcerii dintre două gânduri,
albul îmi scaldă formele sufletului,
revărsând în carcasa durerii,lumina.

mă dizolv la capătul fiinţei în unghiuri obtuze,
rămân doar atingeri suspendate-n sfere,
lovind absurd ceva ,ce nu mai este...
...eu-ul...

vântul mă aduce aminte naşterii,
mă recompune la capătul lumii,
adunându-mi petalele-lacrimi
izvorâte din propria-mi cădere spre nimic...

rădăcina sufletului tremură,
când aripa zborului tresare
din somnul adânc al facerii.

undeva departe,în liniştea recompusă a eu-lui,
zâmbeşte abisul...albastrul.

Singurătatea

pătrunde dur, ca un ţăruş bine ascuţit,
printre tăcerile, ce-şi ţin în frâu urletele.
doare nerostirea cuvintelor....

dincolo de inima ce plânge nezborul,
speranţa creşte puţin câte puţin,
împletind sufletului
spirale de lumină albastră.

lacrima trup-cuvânt cade, rostogolindu-se
printre umbrele singurătăţii,
trezind ecoul absurdelor amintiri,
sunetul lor, vibrează încă dorul...

ţese destinul pânza vieţii,
timpul o destramă fir cu fir,
în noi...încă blând
de neoprit...

În spatele timpului

rămâne doar urma paşilor mei,
uneori rătăciţi, alteori adunaţi în cercuri,
Spirale, gânduri,
nu sunt mul ,nu sunt puţin, sunt doar eu...

desenez stâncilor suflete frumoase,
valurile vieţii le va păstra mereu sclipirea,
la malul nisipurilor din clepsidre las urâtul...

şi-n fiecare colţ din suflet sădesc lumină,
uit umbrele,vântului să le spulbere în mii de nopţi,
sunt doar eu în lume, cu al meu dor, cu mine...

uneori ating visul ...e trecător,
alteori e pare atat de real
încât îmi sparge spaţiul dintre gând şi suflet,
cred, doar cred în el şi-l simt, doar simt.

în spatele timpului rămâne urma sufletului meu,
păşind în viaţă....

AVĂDANEI ŞTEFAN - n. 1 decembrie 1940, comuna *Elisabeta Doamna*, judeţul Roman. Debutează cu volumul de versuri ***Amintiri versificate*** (2007) iar în anul 2011 lansează al doilea volum de versuri ***Din florile toamnei,*** Editura Muşatinia.

Ştefan AVĂDANEI
Roman, Neamţ

Toamnă de aur

Frumoasă toamnă de aur şi miere
Uşor ne intri-n suflet şi ne-ncânţi.
Încă mai sunt cocori şi rândunele
Iar turmele n-au coborât din munţi.

Aerul mai este dens şi vremea caldă
Şi gâzele mai sunt, n-au dispărut,
Doar frunzele în pomi încep să ardă
Şi simt că vremea bună e-n trecut.

Au început şi muncile la strâns,
Rod din livezi din vii dar şi din lan
Şi ciorile aici dau ajutor avan
Dar tot mai des se-nvârtejesc pe sus.

Pădurile se-mbracă în aur lucitor
Şi pare că emit în jur lumină,
Dar ştim că ăst decor e efemer
Şi-ncet, încet, gândim la ce-o să vină.

Iarnă românească

A început să ningă înspre seară
Şi-acum târziu mă uit şi încă ninge,
În casă e plăcut şi soba frige
Dorind să-nvingă iarna de afară.

Ninge cu fulgii mari ca nişte fluturi
Şi mai apoi precum prin sită cerne
Curând s-a hotărât. Şi se aşterne
Pe nins, c-atunci la începuturi.

De când zăpada a-nceput să cadă
Mereu e tot mai multă şi mai deasă
Mă-ngrijorează faptul că-n ogradă
Curând n-o să mai aibă loc de casă.

Esenin, în a lui scrieri, cânta iarna rusească.
La noi în Bucovina, odată de-ar fi-ajuns
Şi înspre Maramureş, spre Dorna, mai în sus
Ar fi văzut ce-nseamnă o iarnă Românească.

Spovedanie

Sunt norocos de când te-am cunoscut,
Ai fost norocul meu de-o viață.
N-am meritat să am aşa o soață
Şi cu nimic norocul l-am plătit.

Aşa cum Cel de Sus a hotărât
Ca binele şi răul să se-mbine,
În inima am soare pentru tine
Chiar de afară este timp urât.

Blestemul meu a fost ca să te-nfrunt
De câte ori au apărut motive.
Plata pe loc au fost dureri tardive
Pentru cuvinte ce nu le-am crezut.

Mă iartă dacă poți…A câta oară?
Și-a câta oară îmi promit să tac?
Sunt ferm convins că nu o să mai fac.
Dar sunt sortit să cad iar în greşeală
Când toți greşesc toți cer iertare iară.

Valul călător

Privesc un val ce vine şi-mbrățişează țărmul
Trimisul mării Doamna la malul care-i Domnul
În scurta lor unire îl umple de răcoare
Creează între dânşii nisipuri mişcătoare.

Ea s-a retras în pripă, iar El cu nerăbdare
Plin de speranțe-aşteaptă întâlnirea viitoare
Dar poate c-o să treacă de-acum o veşnicie
Şi-acelaşi val al Mării nici când n-o să mai vie.

Vor fi nenumărate dar nu vor fi la fel
Ca ăst ce plin de vrajă l-a îmbătat pe El.
Îl va trimite marea spre țărmuri fără nume
Ca nostalgii şi visuri mereu în Ea s-adune.

La fel în viața noastră sunt zile, ore, clipe,
Ce trec ca nişte păsări cu aur pe aripe
Ne ameţesc ne-mbată, ne lasă-n aşteptare,
Dar clipa nu se-ntoarce şi sufletul ne doare.

De-aşa-i dorită marea şi ne adună iară
Pe plaja-i însorită în fiecare vară.

Vântul şi Marea

Început de cu zori până-spre seară
Viscoleşte nisipul şi-l pune
În harnica lui vânzoleală
În multe şi firave dune

Împinge din larguri cu trudă
Şi val peste val el clădeşte
Aduce spre maluri o undă
Cu alge cu scoici şi cu peşte
…ce totul inundă

Din somn se trezeşte şi *Marea*
Ce-ntâi potolit dă să fiarbă
Dar nu-ndestul ca să-n pace
Înverşunarea lui oarbă

Stârnită din pace şi tihnă
De *Vântul* turbat şi nebun
Începe şi *Marea* în urmă
Spre maluri să-şi caute drum

Împinge armate de valuri
Opreliști *Ea* mătură-n cale
Dispare şi plaja sub ape
Turbată muşcă din maluri

Înfricoşată şi spornică-i truda
Când malul de rest se desprinde
În ape încet se prăvale
Şi tot ce pe el mai avut-am
…acum e-n *Mare*

Cântată în veri şi dorită
Acum pe distrus e pornită
Împinge a valurilor turmă
Nimic nu rămâne în urmă

E totul subt val e în *Mare*
E Karma
Mai fi-vor zile cu soare
…speranța ultima moare

O speranţă

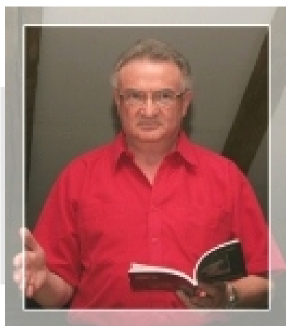
Ce drag îmi e să-mi amintesc
Cum a fost ieri.
Nu erau ierni, nici toamne lungi,
Doar primăveri.

Am fost copil, adolescent
În care vremi...?
Azi sunt matur, brumat de ani
Şi multe ierni.

Priveşti în jur, te-nveseleşti
In jur sunt flori.
Trei Cosânzene un Prinţişor
Să tot trăieşti.

În urmă vezi doi feţi frumoşi -
Cei doi părinţi.
Mă simt în inimă-mpărat
Iar ei sunt prinţi.

Vor trece anii şi vor fi
Şi ei bunici.
Mult mi-aş dori atunci, să fiu
Şi eu aici.

Adrian Erbiceanu s-a născut pe data de 6 ianuarie 1941 în oraşul Bucureşti, România. Membru fondator şi preşedinte al *Asociaţiei Scriitorilor de Limbă Română* din Québec. Absolvent al Liceului Militar *Dimitrie Cantemir* – Breaza şi al Şcolii Militare de Ofiţeri – Piteşti. absolvent al *Institutului Pedagogic* din Bucureşti, Facultatea de *Filologie, Limba şi literatura română*, 1970.

Adrian ERBICEANU
Montréal, Canada

„De la Anna la Caiafa"

Ca umbrele pe ape

Născuţi întru durerea ce atestă
Deşertăciunea timpului pierdut,
În tâlcuri vorba scapără modestă,
Paşii ne sunt mereu la început…

Alunecăm ca umbrele pe ape
Spre largurile care ne ascund,
Cu fiecare clipă mai aproape
De liniştile cele fără fund…

Ne rătăcim în noi pe o cărare,
Al cărei capăt dă în infinit,
Mânaţi de vechea vieţii întrebare…
Răspunsul însă oare l-am găsit?

Umblăm prin noi nădăjduind lumina
Cu paşi mărunţi şi veşnic visători
Neştiutori că-n noi rodeşte vina
Celei mai vechi, celei mai dulci erori…

Însingurare

Păduri ceţoase-mi cresc mereu în cale
Parcă strângând la veştedul lor sân
Ţărâna-n care timpul mă prăvale
În colţ de văgăună să rămân

Singur cu mine doar... ca o părere
În care mor ştiutele cărări…
Mi-e gândul ostenit, vorba tăcere,
Şi-mi sunt povara vechii întrebări

Când rătăcesc pe vârfuri lunecoase
În gravă cumpănire… zări de fum
Mă-nvăluie în giulgi, nesăţioase…
Bat marginile şi mă sting precum

Sub rece ploaie vetrele se sting…
Zilele-mi sunt nişte ravene seci,
Barba îmi creşte, tristele mă ning…
Ce nebunie te-a făcut să pleci?

Vals

La primul vals m-am înclinat spre tine
Ca vântul peste ape despletit…
Mă văduveau privirile străine
Şi nu ştiu ce-aş fi dat să le evit!

Bătea în Orologiu tamburina
Un deget cobitor de clopotar…
Dar în vârtejul valsului lumina
Şi-o înteţea în noi un felinar

Să ne afunde umbre pe podele,
Îngemănate de al nopţii fard
Într-un abis de răsuciri rebele…
Acum, când felinarele îmi ard,

Ce vorbă duci şi cui? Stă întrebarea
Fără răspuns ca un răspuns la tot
De parcă-n umbre s-a pierdut cărarea
Topindu-se-n tăcerea ta …socot.

A învăţat şi inima să mintă?
Stă felinarul stins... într-un picior!
Pe tine valsul rece te alintă...
Eu ard viu felinar întrebător.

Spre ce tărâmuri

E greu când sui; poteca-i rătăcită.
N-am cum răzleţe clipe să înnod.
Din vreascuri către ţel cum să faci pod,
Când vremea nu se lasă prăduită?

Magie-i totul; prag de eşafod...
Decapitate visuri, de-o clipită...
Reîncarnare într-o stalagmită...
Un glas în tremur pe un gând schilod.

Spre ce tărâmuri mi-e tocmit luntraşul,
Săltând din val în val, neostoit,
Când cere şi nu vreau să-i dau răvaşul

Ce mi s-a-ncredinţat când am pornit ?
E loc. Dar barca lui nu mi-e sălaşul
Şi nu mă las de nimeni jecmănit !

Toamnă de dor

Iubirea mea din alte zări,
În toamnă-abia te mai țin minte,
Îmi cade bruma pe cuvinte
Și-mi pleacă visu-n calde țări.

Iar doru-mi tremură de frig
Şi gândul, frunză-ngălbenită,
Nu mă mai duce în ispită
Şi nu-mi dă ghes să te mai strig.

Din înfocatul trandafir
Îmi cad iluzii ca petale
Omagii frumuseții tale
Ce-s risipite de zefir.

Albumul cu fotografii
Adesea mâna-l răsfoieşte
C-a ta privire mă-ncălzeşte…
Unde-ntârzii de nu mai vii?

Rugă de seară

Doamne, îți slăvesc puterea
Milosărdia şi darul
Că în trestii mi-ai pus mierea
Şi-n cuvinte mi-ai pus harul.

Ai avut bunăvoința
Să nu-mi fie searbăd lutul
Şi mi-ai modelat ființa
Altul să-mi fie-nceputul.

Că nu m-ai făcut ca focul
Să-mi rămână numai scrumul,
Altcumva mi-a fost norocul
Şi cu totul altul drumul.

Şi nu m-ai făcut ca vântul
Să străbat pustietatea
Şi, cât e de lat pământul,
Eu să-mi plâng singurătatea.

Doamne, nedând tihnă pleoapei,
Patimile să-nveşmânte
M-ai făcut asemenea apei
Să fac pietrele să cânte.

Starea de grație

Greu e, Doamne, să străbați pustiul
Când eşti mai uscat ca un burete,
Să nu dai de-o oază când ți-e sete
Şi să simți că-n tine moare viul.

Ți s-a spart pa drumul greu burduful
Şi ai observat cu-ntârziere,
Până să găseşti remediere
Te-a umplut de pacoste năduful.

Petruş ANDREI
Vaslui

Rugi înalți spre pronia cerească,
În genunchi pe duna cea fierbinte,
Și-ai aflat izvorul de cuvinte
Patima din sân s-o răcorească.

Milosărdie

Cele patru anotimpuri
ce se schimbă iar şi iară
cred că s-au născut la țară;

cele două sentimente
cum sunt dragostea şi dorul
tot acolo-şi au izvorul.

şi vru pronia anume
tot în sate să se nască,
dintr-o lacrimă cerească,

şi să afle-ntreaga lume,
poezia sărăcia
şi, desigur, veşnicia…

Valerian CHIRIAC
Roman

Libertatea

E libertatea undelor sonore
A clopotelor de la mănăstiri…
E glasul păsărilor în crângul de foioase
Şi-n apa care curge încetişor la vale
E libertatea vântului cu norii care zboară
A şoimului cu aripele întinse către cer
Şi-n scâncetul copilului de cavaler.

E libertatea stropilor de ploaie
Vaca ce paşte-n bătătură
Gongul care bate pe la teatre
E libertatea cuibului făcut de rândunică-n şură
E zumzetul curat şi pur de libelulă
E liliacul ce zboară în amurg
E libertatea mielului ce zburdă pe medean.

Libertatea nu poate ca să moară.

Vremurile lui Caragiale

Dacă ar fi Caragiale în aceste timpuri noi,
Ar avea mai multe ca în vremea lui să scrie.
Ar da note cumsecade la purtare,
Şi-ar purta şi-o pălărie cam de zece ori mai mare.

Timpul vorbeşte. Ascultă-l în şoapta nisipului
ce trece prin talia clepsidrei.
La fiecare întoarcere îţi va spune o altă poveste
în drumul său către eternitate.
Acolo, undeva, este şi povestea ta.

I. Ţ

Ioan ŢEPORDEI
Roman, Neamţ

Puritatea rouăi
şi căldura soarelui
nu se însoţesc.

Nu-s orologii
în casa veşniciei.
E doar destinul.

Măsoară timpul
agăţată de pendul,
o musculiţă.

Ramuri uscate,
o frunză ruginită,
prima ninsoare...

Răsar amintiri
parcă din altă viaţă.
Timp învolburat...

Încotro voi ani
scăpaţi din lemnul arzând
prin hornul sobei?

Luminii străvechi
din galactice izvoare
retina-i devine sălaş

I-a crescut barbă
statuii pe un obraz
verde-arămie.

Langă perete-
o păsăruică moartă.
Trafic, claxoane...

Nurii ei seara,
potopiţi de parfumul
florilor de câmp...

Ca un edecar
trag gândurile zilei
sub perna viselor.

Tainic surâsul
marelui sfinx din Gizeh
şi-al Giocondei.

Ca un bătrânel
firicelul de iarbă
sub boaba de rouă.

Puşca ţinteşte.
Pe cătarea ei urcă
o buburuză.

Orologiu
cu ace pierdute-
timp în şomaj.

Sunt hăuri de timp
între cele două lumi
ale clepsidrei.

Lumi şi alte lumi
în baloane de săpun
pier într-o clipă.

O stea printre nori
încearcă să vadă
un greier ce cântă.

E primăvară.
Primul nepot s-a născut.
De-acum sunt bunic.

Se-avântă-n lume
pe un fir de argint
micuţul paing.

Hotar speranţei:
la răscrucea drumului
singură troiţa.

Lumini în sfeşnice
drum desluşind
la cele veşnice.

Poţi să iei ducând
lumină, doar lumină
nu şi-ntuneric.

Noi nu vom fi mai mult
decât nu am fost
înainte de a fi?

La mulți ani Melidonium pe altarul culturii

Cristiana BORTAŞ
***Roman**, Neamț*

Revista Melidonium online împlineşte doi ani. Prin mesaje culturale, portrete de scriitori, analize şi comentarii critice, schimburi cultural-educative a ținut vie conştiința spirituală a apartenenței la un centru cultural şi spiritual de tradiție şi anvergură, Romanul fiind, astfel, promovat în țară şi în străinătate.

„Avem colaboratori din țară şi diaspora, prin Melidonium făcând cunoscute valori, modele, iar oraşul Roman fiind cunoscut în mediile culturale. Revista Melidonium online, în timp de doi ani, a fost accesată de peste 300.000 de cititori din România, Statele Unite, Republica Moldova, Germania, Italia, Franța, Canada şi multe alte țări ale globului”, mărturiseşte, cu emoție şi mândrie, Emilia Țuțuianu, director, editor şi realizator al revistei Melidonium.

Bibliotecar, director al editurii “Muşatinia”, scriitoare, cu precădere poetă, cercetător şi neobosit căutător de comori cutural-spirituale, psihologul Emilia Țuțuianu şi-a dedicat, la propriu, viața scrisului şi cărților. “În anul 2008, reunind prestigioşi oameni de cultură din Roman, precum profesor doctor Tudor Ghideanu, publicistul Gheorge A. M. Ciobanu, profesor doctor Vasile Ursachi, pictorul Iosif Haidu, alți iubitori de cultură şi arte animați de impulsionarea vieții culturale romaşcane, am fondat Societatea Culturală «George Radu Melidon», după numele fondatorului Bibliotecii publice din urbea romaşcană, în anul 1885. Scopul acestei Asociații Culturale este cunoaşterea moştenirii culturale a comunității din urbea Romanului, zonă cu un bogat trecut cultural, prezentarea, păstrarea şi promovarea patrimoniului acesteia pentru oamenii de azi şi pentru viitorime, cât şi promovarea noilor talente in literatură, poezie, artă în general”, rememorează Emilia Țuțuianu.

Emilia Țuțuianu, director, editor şi realizator al revistei Melidonium

Revista tipărită a avut viață scurtă, din motive financiare, editorul fiind adeptul ofertei culturale în ținută sărbătorească, ce avea costuri mari. 2011 a fost momentul lansării ediției online a revistei Melidonium, oferta fiind aceeaşi: lucrări, fragmente din studiile şi creațiile unor scriitori romaşcani, cât şi articole şi studii aparținând celor ce îşi desfăşoară munca în biblioteci, grădinițe, şcoli, muzee şi alte instituții de cultură din urbea muşatină. Profesorilor Violeta Lăcătuşu, Minodora Ursachi, Cecilia Pal autori consacrați, li s-au alăturat publicişti, eseişti, oameni de ştiință, profesori universitari, plasticieni, descoperirea lor în paginile revistei online Melidonium fiind cadoul pe care vi-l propune Ziarul de Roman la aniversarea celor doi ani şi a zecilor de mii de accesări.

„Anul trecut, cu ocazia Zilei Naționale, la Radio 3zzz Melbourne a fost prezentat cuvântul PS Ioachim Băcăuanul şi un grupaj de poezii ale poetei Emilia Țuțuianu; poeți romaşcani au fost prezentați la Radio Sufletel din Galați, volumele eseistului român Gheorghe A.M. Ciobanu au fost primite cu căldură la Biblioteca Mihai Eminescu din Cringilla, Australia, prin intermediului colaboratorului Ioan Miclău; am avut deosebita onoare şi bucurie de a fi prezenți la Bucureşti, la Colocviile de Marți ale reputatului profesor, indianist şi poet George Anca, în anul 2012, cu ocazia lansării cărților românului din Australia Ben Todică; jurnalista Veronica Balaj a realizat un interviu la Radio Timişoara cultural cu Emilia Țuțuianu, unde a fost prezentată editura Muşatinia, viața culturală a oraşului Roman şi impactul revistei Melidonium pe internet; la Târgu Mureş, în revista Cuvântul, unde a fost publicat un interviu al poetei Emilia Țuțuianu, sub titlul ***Un om cu suflet şi minte pentru cultura mileniului 3 românesc***, adaugă Emilia Țuțuianu.

„Printr-o simplă întâmplare am aflat de existența revistei Melidonium. Şi m-am bucurat. M-am bucurat pentru că, pe undeva, mă consider şi eu romaşcan. Luna trecută, la Montreal, a avut loc lansarea volumului meu de poeme «Printre silabe», volum apărut în cadrul Proiectului «Întoarcerea poetului risipitor»” (**Publicistul Adrian Erbiceanu din Montreal**)

„Urez revistei Melidonium din Roman activitate intensă, succes şi prosperitate” (**Profesor inginer Octavian Vitcu, scriitor şi publicist Ibăneşti Botoşani**)

„Poeta, scriitoarea, editoarea Emilia Țuțuianu Dospinescu, o truditoare a cuvântului, a reuşit să

aducă revista Melidonium printre cele mai prestigioase reviste de cultură din țară şi străinătate. Impactul pozitiv, elitist-cultural este vizibil, prin numărul de cititori în creştere, prin colaborarea cu nume sonore din țară şi străinătate, apropiată fiind de alte publicații online. Acum, la doi ani de la apariție, revista romaşcană, nu este doar una din cele mai bune reviste ale Moldovei, ci şi o revistă captivantă pentru scriitorii din toate zonele țării. Personalități de marcă, precum PS Ioachim Băcăuanul, Adrian Alui Gheorghe, Mariana Cristescu, Sorin Ullea, Tudor Ghideanu, Gheorghe A.M. Ciobanu, Veronica Balaj, Maria Rugină, Cecilia Bănică Pal şi alte nume de referință onorează paginile revistei. Emilia Țuțuianu, mereu în dialog cu scriitori din Italia, Germania, Australia, Canada, SUA, Noua Zeelanda, certifică prin nume cu rezonanță ca: Vavila Popovici, Octavian Curpaş, Adrian Erbiceanu, Iulia Barcaroiu şi mulți alții. Revista Melidonium este o revistă pentru semeni şi Neamul Românesc, izvorâtă din iubire şi dăruire creştină. Acest motto vizibil este elocvent: «Să avem grijă, între noi oamenii, să ne iubim». «Să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu şi oricine iubeşte este născut din Dumnezeu şi cunoaşte pe Dumnezeu. Cel ce nu iubeşte n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire» (1 Ioan 4, 7-8). Efortul Emiliei Țuțuianu Dospinescu este ziditor pentru zilele ce le trăim, pentru vremurile care vor veni. De remarcat este perseverența în fapta bună, prin truda necondiționată, dintr-un prea-plin sufletesc dăruit cu generozitate. Revista Melidonium se constituie ca o veritabilă revistă a românismului. Felicitări Emilia Tutuianu Dospinescu! La mulți şi buni ani pe «ogorul literaturii române» revistei Melidonium." (**Mariana Gurza, Timişoara**)

„Aleasă prețuire, urări de «înainte» şi alpinism tematic, acestui Mesager multiplu al gândului muşat, revistei Melidonium, ajunsă la doi ani de ființare, urări şi prețuire ce le dorim să fie şi pentru cei cu rânduri, bogate-n har şi farmec literar, cuprinşi în paginile ei, ca şi la cei cu truda nu uşoară, în a o întrupa, mai mult decât se cere azi în lume". (**Gheorghe A. M. Ciobanu - Roman**)

„La aniversarea celor doi ani de existență, Melidonium rămâne un exemplu de rezistență culturală într-un peisaj tot mai sărac, în vremuri nu tocmai favorabile din multe puncte de vedere. Bucuria pe care o produce fiecare număr al revistei rămâne raza de speranță în mai bine. E bine că există, încă, asemeni promotori de literatură de calitate şi acesta este un semn încurajator. Nu-mi rămâne decât să vă urez curaj, putere de muncă, spre bucuria noastră a cititorilor. La mulți ani, Melidonium!" (**Sergiu Găbureac - Bucureşti**)

„Frumoasa noastră revistă, în viziunea doamnei Emilia Țuțuianu, care o îmbogățeşte cu harul, munca şi inima sa, este oaza verde iscată pe întinsul cenuşiu al unei lumi prea frământate, care, prea grăbită, prea încrâncenată în confortul material, aleargă să şi-l asigure. Luminând în pragul aniversării sale, cuminte şi deschisă, publicația, deşi aparține comunității romaşcane, se adresează tuturor celor care simt româneşte, oriunde s-ar afla ei. Din Arizona cea fascinantă, unde mijlocul lunii noiembrie îmbracă în flori grădinile deşertului, în calitate de colaborator, dar, mai ales, de cititor al revistei «Melidonium», îi mulțumesc acesteia că există şi îi urez LA MULȚI ANI!" (**Iulia Roger Barcaroiu - Arizona**)

„În peisajul revistelor actuale e greu să rezişti, fie din cauze financiare, fie pentru că nu mulți sunt cei care au disponibilitatea să-şi rezerve timp şi energie pentru şi în numele culturii. Alt motiv pentru care vă urez să rezistați în continuare, să faceți cu onoare loc în paginile publicației pe care o coordonați, a tot ceea ce reprezintă valoare literară şi culturală. Doamna Emilia Țuțuianu, sufletul revistei, are diplomație şi ştiința de a colabora cu numeroase nume din cultură, de pe întreaga întindere geografică a țării şi nu numai. Vă rog să luați aceste cuvinte drept o urare de «La Foarte Mulți Ani»! O spun din toată inima, mai ales că, în data de 20 noiembrie 2013, ziua cea de sărbătoare, nu voi fi în țară, ci voi lansa o carte la Ierusalim, de unde vă voi trimite un gând bun. «La Mulți Ani» cu pagini de neuitat pentru binele culturii!" (**Veronica Balaj Radio Timişoara**)

„Din toată inima, doresc revistei Melidonium viață lungă, succese, noi colaborări, să se bucure de dragostea cititorilor şi tradiționalul: «La mulți ani!» Cu acest prilej, trimit spre publicare câteva poveşti pentru copii. E cadoul meu pentru această aniversare. Cu cele mai frumoase gânduri" **Gheorghe Vicol, Vatra Dornei**".

„Doi ani de existență înseamnă perioada de pruncie în cultură. Nu şi pentru Melidonium, care, în cei doi ani de la «naşterea» ei, şi-a demonstrat (şi sunt sigur că în continuare îşi va demonstra) deplina maturitate culturală în ceea ce priveşte diversitatea şi seriozitatea materialelor publicate. La cât mai mare şi mai multe apariții!" (**George Petrovai - Sighetul Marmației**)

„Revista a reuşit şi reuşeşte în continuare să facă cunoscută moştenirea culturală a comunității din zona Romanului, zonă cu un bogat trecut cultural; de

asemenea, a făcut cunoscută gândirea şi activitatea scriitorilor din toată ţara noastră, precum şi a scriitorilor români de peste hotare. La acest ceas aniversar, felicit tot colectivul redacţional şi toţi colaboratorii revistei, care, prin modul de lucru, au reuşit să ne simţim ca într-o adevărată familie. La mulţi ani!" (**Vavila Popovici - Carolina de Nord, SUA**)

,,La doi ani de la apariţie, revista «MELIDONIUM» a devenit o revistă de referinţe printre revistele importante ale vremii. Aici cultura e la ea acasă, promovând opere şi scriitori, oameni de cultură, evenimente. Cu o bogată echipă de lucru, inimoasă, care lucrează cu pasiune, revista are şanse să dăinuie peste timp. Noi, cititorii şi colaboratorii, îi dorim viaţă lungă şi mult succes. Cu multă dragoste, **profesor Ion Ionescu Bucovu Piteşti**".

,,Vă felicit şi vă doresc cât mai multe realizări şi cât mai mulţi colaboratori valoroşi, care să dezbată cele mai adânci întrebări ale lumii în care trăim. Mă simt onorată ca am colaborat cu dumneavoastră. Vă doresc un număr cât mai mare de ani de activitate laborioasă. Cu aleasă consideraţie, **Victorita Duţu - pictor**".

,,Revista «Melidonium» Roman celebrează doi ani de esenţă, de muncă, de slujire a culturii şi educaţiei creştine, a cunoaşterii istoriei neamului românesc, a înfrăţirii şi respectului între oameni. Aceasta este o misiune de conştiinţă, mai mult decât patriotică, este una de sacrificiu, pentru a servi cititorilor drept cale de cunoaştere şi înălţare spirituală. De aceea, trimitem acest gând frumos de mulţumire şi speranţă spre un viitor încărcat de succese valoroase Revistei «Melidonium», precum, bineînţeles, harnicei editoare Emilia Ţuţuianu Dospinescu" (**Ioan Miclău - Australia**)

,,Mulţi ani frumoşi, frumoasă «Melidonium»! O revistă curată, înaltă ca o cetăţuie ridicată pe umeri puternici de oameni frumoşi, cu jertfă, cu truda orelor din zi, din noapte, din viaţă. O revistă românească, iubind şi răspândind către lumea largă valorile fundamentale ale acestui neam, tradiţiile, talentul, credinţa, mândria apartenenţei la pământul românesc, adesea apărat prin veacuri cu tinere trupuri şi lacrimi de sânge. Uneori, ţara trebuie apărată chiar şi cu condeiul. Aceasta e menirea noastră, a gazetarilor, a scriitorilor. Misiune pe care «Melidonium» şi-o îndeplineşte cu demnitate şi curaj. La mulţi ani, «Melidonium», viguroasă, proaspătă mlădiţă a culturii româneşti! La mulţi ani, minunată Doamnă Emilia Ţuţuianu Dospinescu, delicată poetă şi aprigă luptătoare la fruntariile Limbii şi Culturii Române". (**Mariana Cristescu - Târgu Mureş**)

,,Asociaţia şi Revista Melidonium reprezintă repere esenţiale în harta sensibilă a culturii române. Felicitări realizatorilor acestui proiect cultural de anvergură, căruia îi dorim viaţă lungă şi, în continuare, un impact pe măsură în conştiinţa românilor de pretutindeni. La mulţi şi fericiţi ani!" (**Geo Galetaru, redactor-şef al revistei "Sintagme literare", Timişoara**)

,,Felicitări doamnei Emilia Ţuţuianu, care, de ani de zile, sprijină orice acţiune culturală la nivel naţional şi promovează adevărata cultură şi tradiţie a neamului românesc, atât în revista Melidonim, pe care a înfiinţat-o în urmă cu doi ani, cât şi prin revista Dor de Dor". (**Marin Toma, fondator şi editor al revistei Dor de Dor**)

,,Tot ce se face bun pe lumea aceasta trebuie să se înrădăcineze în stânca timpului. Şi rezistă prin picăturile de răbdare şi devotare ale celor care vor să dăinuie, ceea ce s-a înfăptuit. Urările mele de bine, echipei revistei Melidonium! Urări de bine şi colaboratorilor şi cititorilor". (**Ştefan Teodor Cabel - Buzău**)

,,Mulţumesc revistei pentru promptitudinea, eleganţa şi deschiderea pe care o are faţă de autori, în scopul de a vă prezenta dumneavoastră, cititorilor, o diversificare, o paletă cât mai bogată de evenimente". (**Doctor în arte Vasile Menzel Bucureşti**)

,,Prestigioasa revista online ***Melidonium http://melidonium.com/*** *din orasul Roman a sărbătorit recent doi ani de existenţă. Prin intermediul acestei tinere publicaţii, în conştiinţa noastră, a românilor aflaţi în diaspora, se naşte un gând de unitate, de apartenenţă la valorile tradiţionale ale ţării de unde am venit, pentru că aici se adună expresia unor conţinuturi care reflectă fenomenul literar românesc la nivel mondial. Doamna EmiliaŢuţuianu Dospinescu, director, editor şi realizator al acestei reviste, însăşi o truditoare a cuvântului - poetă, scriitoare - a reuşit să aducă revista* ***Melidonium*** *la nivelul celor mai prestigioase reviste de cultură din ţară şi străinătate. Acum, la ceas aniversar, de aici din Arizona salut apariţia publicaţiei şi îi doresc viaţă lungă, succese, noi şi fructuoase colaborări, să se bucure de aprecierea şi dragostea cititorilor şi tradiţionalul: La multi ani!*"
Octavian Curpaş - Phoenix, Arizona

Tu

Nu puteam evoca
Înapoia gândului
Paşii încordaţi,
Căutători de linişte
Zăpada albă – iubire!
Mireasa de har
Mă-nvăluia în jurul ei
Pe tine căutându-te
Să-ţi spun că acolo, ei
Erau trecuţi şi uscaţi
…nu plânge iubire,
ia-mă de mână, vino!

Iţi iau inima în palme,
Căldura inimii tale….
Singura existentă
Apoi neliniştile tale
Altruismul, dăruirea ta
Le revărs asupra oamenilor
Arătând, evocând…

În tolba inimii...

În tolba inimii, ascund
zâmbetul lui.
În caseta anilor adun boabe
de smarald şi imagini.

Apoi, avântându-mă din iarba deasă
a pământului,
Mă furişez în noaptea albastră,
alergând bezmetic spre ceruri.

Caut fericirea ce s-a destrămat
sub pleoapele îngreunate de lacrimi..
Caut parfumul mâinilor sale
pocal revărsat din beţia inimii -

Şi simt, cum din trup cresc,
aripi lungi de mătase
Şi sufletul îmi transformă
trăirile în rouă

Emilia Ţuţuianu Dospinescu

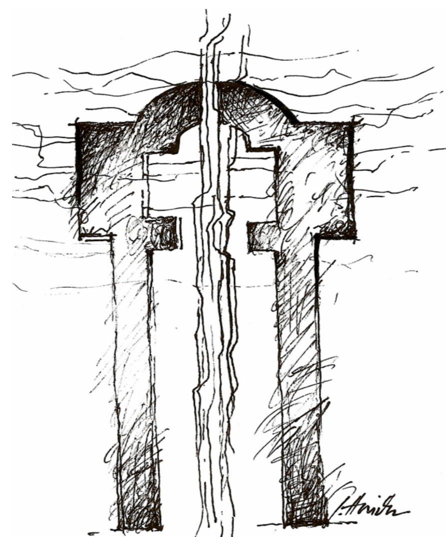

Societatea Culturală
George Radu Melidon
& revista
Melidonium

Consiliul de administraţie
Preşedinte:
prof.univ.dr. **Tudor GHIDEANU**
Vicepreşedinte executiv:
Emilia Ţuţuianu DOSPINESCU

Secretar:
Dorin Dospinescu

Email: **asociatia.grmelidon@ gmail.com**
Tel. 0740484241

Revista *Melidonium* publică materiale de factură culturală, ştiinţifică şi spirituală. Autorii de pretutindeni pot deveni colaboratori ai acesteia, cu menţiunea responsabilităţii asupra opiniilor, argumentelor sau părerilor exprimate. Manuscrisele reţinute se publică în ordinea necesităţilor redacţionale. Materialele nepublicate nu se restituie.

Mulţumim doamnei Magdalena Avadanei şi domnului notar Florin GÂRBEA pentru sprijinul financiar acordat la tipărirea acestei reviste.

Preţ: 15, 00 lei